SKRIFTER
AV
SELMA LAGERLÖF

LILJECRONAS HEM

ROMAN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1937

Förord till den elektroniska utgåvan

Romanen *Liljecronas hem* utkom första gången 1911, men samma titel bärs också av ett kapitel i Selma Lagerlöfs debutroman ***Gösta Berlings saga*** (1891). Här har Projekt Runeberg digitaliserat ett band ur *Skrifter* (i 12 band), som dessutom innehåller ***En saga om en saga***. Båda titlarna nämns på **titelbladet**. Bådas **innehållsförteckning** återfinns i slutet av bandet. Det digitaliserade exemplaret trycktes 1937.

B L Å S V Ä D R E T.

Annandag jul år 1800 blåste det en storm över Lövsjö härad i Värmland, så att Gud sig förbarme. Man kunde inte tro annat, än att meningen var att rycka bort allt, som fanns på jorden, och göra rent hus här.

Kom inte och säg, att det kan ha varit lika starka blåsväder både förut och efteråt, och kom i alla händelser inte och säg det till någon av de gamla Lövsjöborna, för de har fått höra alltifrån barndomen, att maken till storm ar det inte möjligt att råka ut för.

De kan än i dag räkna upp alla de gärdsgårdar, som blev nervräkta, och alla de halmtak, som blev upprivna, och alla lagårdar, som stöp omkull, så att djuren fick ligga begravna under takstolarna i flera dar. Och de kan peka på alla de ställen, där elden kom lös och inte kunde bli hejdad för blåsvädrets skull, förrän hela byn hade gått åt. Och de har varit uppe på alla de höjder och bergknallar, där träd föll bredvid träd, så att de har stått som flådda alltsedan den dagen.

Nu vet man ju, att folk brukar säga, att det är en dålig vind, som inte blåser gott åt någon, men ingen kunde tro, att det skulle gälla också om den här annandagsstormen, för man såg ju, att den bara ställde till den ena olyckan

efter den andra.

Den, som minst av alla kunde tänka sig, att det skulle följa något gott med blåsvädret, det var nog ändå "lill-jänta" från Koltorp. Hon var inte god till att tas med, hon, när hon på annandagsmorgonen stod i skogsbrynet och såg hur det låg som en rök över dalen nedanför henne av snö och aska och sopor och allt, som vinden ryckte med sig.

Aldrig, så länge hon hade levat, och hon var ändå tretton år fyllda och gick på det fjortonde, hade hon råkat ut för en sådan motgång. Hon brukade väl annars kunna hålla

humöret uppe både i hårt och lett, men det här var nästan mer, än hon kunde stå ut med.

Det var inte långt ifrån, att tårarna skulle komma fram i de stora, blanka ögona och trilla ner över det bleka och magra ansiktet.

Lilljänta hade ställt sig lite framom skogsbrynet liksom för att pröva vad blåsvädret gick för, och vinden slet i huvudduken och trummade på den korta, vita fårskinnspälsen och snodde den hemvävda kjorteln så hårt om benen på henne, att hon var nära att falla omkull.

Hon var inte ensam, utan mor och "lillgossen" var med. Båda var klädda på samma sätt som lilljänta i korta, vita fårskinnspälsar och i kjortlar av svart, styv vadmal. Det kunde inte vara på annat sätt, för lilljänta ärvde alla sina kläder av mor och lillgossen ärvde sedan av lilljänta. Men det var den skillnaden på dem och på henne, att fastän de hade lika varma kläder som hon, så hade de inte gått utanför skogen, utan stod kvar i lä.

Mor och lillgossen hade likaså magra och tärda ansikten som lilljänta och likaså klara och kloka ögon, och båda två tänkte alldeles som hon, att det var en olycka med blåsvädret och att de var så bedrövade över det, att de hade lust att gråta.

Men de såg inte på långt när så desperata ut, som hon gjorde.

Hon stod just på den där backknölen, ni vet, ovanför Bäckgården i Bro socken, och hon kunde följa vägen, som snodde och vände i långa krökar ända ner mot Bro kyrka. Och hon såg, att bondfolk, som hade gett sig ut för att fara till gudstjänsten, vände och for tillbaka hem. Mer behövde hon inte se för att förstå, att det skulle bli omöjligt för mor och lillgossen att gå de två milen ner till Nygård i Svartsjösocknen, dit de hade ämnat sig på julkalas.

Hon kunde inte låta bli att knyta näven i vanten, när hon kom underfund med detta.

Om det bara inte hade varit så lugnt inne i skogen, där de bodde! Om de bara hade förstått vad det var för ett väder, innan det kom över dem här i skogsbrynet! Då hade de

aldrig gett sig av hemifrån, och det skulle hon ha tyckt bättre om.

För se, hon var sådan, att hon inte visste något, som var så försmädligt som att behöva vända om och inte komma dit hon ville.

Om hon bara inte hela året hade gått och tänkt på den här annandagen, då hon skulle få gå till Nygård! Om hon inte nu i detta ögonblicket hade sett framför sig de stora, sjudande grytorna, de långa borden med de vita släpdukama och de stora klengåshögarna! Om inte hon och lillgossen hade sagt till varandra var gång, som mor inte hade haft något att ge dem till mat: "När vi kommer till farbror i Nygård på julkalas, så ska vi äta oss mätta!"

Att tänka sig, att de kokade sötsoppa med russin där nere, att där fanns risgrynsgröt och kakor, att där fanns sylt och kaffe och smörbakelse och att hon inte skulle få något med av det!

Hon var så ond, att hon riktigt önskade, att det skulle ha funnits någon, som hon hade kunnat vara ond på. Hon tänkte för sig själv, att blåsvädret borde ha haft bättre vett än att komma just den här dagen. Helgdag var det, så att det behövde inte dra kvarn, och vinter var det, så att det behövde inte hjälpa till på sjön, utan det kunde ha

hållit sig i ro. Men det var inte lönt att säga detta till blåsvädret.

Det var den värsta vägbiten, som de hade framför sig nu: ner förbi Helgesäter och utför Broby backar fram emot Löven och kyrkan och över de stora prästgårdsgärdena, därför att det var öppen och skoglös bygd, som vägen gick fram genom. Komme de bara förbi detta, och kunde de sedan sträva sig uppför Hedebybackarna, så var det ingen fara mer, för alltdärifrån gick vägen genom skog.

Det såg inte så värst långt ut. Hon tyckte, att de väl åtminstone borde göra ett försök. Det kunde inte gå värre än illa i alla fall.

Hon var ändå glad, så länge som mor stod och betänkte sig. Det var ju möjligt, att hon kunde besluta sig för att gå framåt. Men nu märkte hon, att mor vände sig för att gå

inåt mot skogen, och lillgossen gjorde förstås, som mor gjorde.

Då började lilljänta att gå åt motsatt håll utför backen. Först helt sakteliga, men sedan allt fortare, för vinden kom bakifrån och drev på, så att hon var nästan tvungen att småspringa. Hon aktade sig väl för att se sig tillbaka, för hon tänkte, att mor och lillgossen då kanske skulle göra tecken åt henne att vända om. Hon var nästan säker på att de hojtade och ropade åt henne, men det behövde hon inte bry sig om, för nu, då hon var riktigt utkommen i blåsvädret, var det ett dån och ett brak omkring henne, så att hon ingenting kunde höra.

Det var inte troligt, att mor skulle kunna springa fatt henne, för mor var tvungen att hålla lillgossen i hand, så att han inte skulle blåsa omkull, och därför gick det inte så fort för henne.

Inte för att lilljänta fördenskull fick lust att vända om, det fick hon visst inte, men hon erkände för sig själv, att hon aldrig hade trott, att vädret var sådant, som det var. Över huvudet på henne kom stora, mörka fåglar med fladdrande vingar, som vinden jagade framför sig och alldeles slet sönder, så att de varken fick behålla fjädrar eller kroppar. Hon tyckte, att hon aldrig hade sett något så hemskt, tills hon kom underfund med att det var stora halmruskor, som hade blivit lösryckta från något tak.

Om hon tog ett steg mot vinden, så reste den sig framför henne som en stegrande häst och ville kasta omkull henne, och tog hon ett steg med vinden, så sköt den på, så att hon fick gå med böjda knän och kutig rygg för att stå emot. Hon blev så trött av att slåss med den, att det kändes, som om hon skulle ha dragit lass.

Och norr ifrån kom den och var så full av köld, som om den skulle ha dansat med lik. Den var så stark och vass, att den borrade sig igenom både fårskinn och vadmal och isade inpå bara kroppen. Och inte för att hon frågade efter sådant, men nog kände hon hur tårna stelnade i becksömsskorna och hur fingrarna blev valna i ullvantarna och hur örona sved under huvudduken. Hon gick framåt i alla fall, ända

tills hon hade kommit utför hela den långa backen. När hon stod nere i dalsänkan, stannade hon och väntade på de andra.

När de äntligen var framkomna, gick hon emot dem.

Det var visst bäst ändå, att de gick hem, sa hon. Det var nog omöjligt att komma fram till Nygård.

Men nu var mor arg och lillgossen med, och de sa till sig själva, att inte skulle den här jäntungen få regera dem och säga när de skulle gå framåt och när de skulle gå tillbaka.

— Nej, du, sa mor, vi vänder inte, utan du ska allt få gå till julkalaset, eftersom du har sådan lust att komma dit.

— Ja, du ska få så mycke blåst över dig, så att du blir nöjd för många veckor, sa lillgossen.

Därmed började mor och lillgossen gå framåt, och lill-jänta fick följa efter så gott hon kunde.

När de kom ner mot Uvgården, mötte de Vandrar-Lotta och Tiggar-Jon. Och de två, som brukade stryka kring i trakten både i helg och söcken och var vana vid alla väder, satte händerna för munnen som en lur och ropade till dem, att de för all del skulle gå hem, för längre ner mot sjön var det så kallt, att de kunde frysa ihjäl.

Mor och lillgossen gick framåt i alla fall. De var onda på lilljänta alltjämt, och de ville, att hon riktigt skulle få

känna på vad det var för ett väder.

De mötte Erik i Fallas häst, som kom med en tom släde efter sig, för hatten hade blåst av Erik i Falla, och medan han sprang runtom gärdena och klättrade över gärdsgårdarna och kröp i dikena för att få fatt på hatten, hade hästen tröttnat på att stå stilla i blåsvädret och hade gett sig av på hemvägen.

Men mor och lillgossen såg ut, som skulle de inte ha funnit något märkvärdigt i detta. De gick bara på.

De arbetade sig framåt, tills de kom på höjden av Broby backar. Men där råkade de in i en stor hop med folk och hästar och slädar, som stod där och inte kunde komma längre. För det var den stora Broby tall, som hade varit så hög, att den hade synts lika långt omkring som Gurlita klätt, som nu hade blåst omkull och låg tvärsöver vägen.

Och det var Gullåsa-Jan och Kringåsa-Britta, som skulle vigas den dagen i Bro kyrka, som stod där. Och det var gamle Jan Jansa i Gullåsa och gamla mor i Kringåsa och grannar och släkt och Spelmans-Jöns och vackre Gunnar i Högsjö och många andra, som skulle ha gått med i brudföljet, som stod där. De ropade och de förklarade, att två gånger förut på vägen hade de fått stanna för kullblåsta träd, och dem hade de kunnat flytta, men det här trädet visste de sig ingen råd med. Och gamle far i Gullåsa gick omkring och bjöd brännvin, men de stod där de stod i alla fall. Och bruden hade gått ur släden och stod och grät, därför att det hade varit så motigt på kyrkresan. Och vinden slet röda tyllrosor och gröna sidenblad från bården på hennes klänning, så att folk, som längre fram på dagen kom resande genom socknen, de kunde inte annat tro, än att blåsvädret hade funnit reda på en törnrosbuske i en trollskog och ryckt med sig blommor och blad och strött över åkrar och dikeskanter.

Men mor och lillgossen, de stannade inte, för att tallen låg över vägen, utan de kröp under den och fortsatte. De trodde inte, att lilljänta hade fått nog av blåsvädret än på en stund.

Och tänk, att de gick ända så långt som till vägskälet och till Broby gästgivargård!

Där såg de majorskan Samzelius, som kom åkande med två hästar och hade täckt släde. De begrep visst först riktigt hur dåligt väder det var, när de såg, att majorskan satt under tak, för hon var annars inte den, som var rädd av sig. Majorskan stack fram sin knutna näve ur kuren och hötte åt dem. Och hon ropade till dem med en stämma, som hördes genom stormens brus:

— Gå hem med dig, Marit i Koltorp! Inte ska du gå ute med ungarna dina, när det är sånt väder, att till och med jag måste åka i kursläde.

Men mor och lillgossen tyckte, att lilljänta gärna kunde få slitas med blåsvädret en liten stund till.

När de nu kom till bron, som ledde över det smala sundet mellan Övre Löven och Mellan-Löven, så måste de krypa

utefter broräcket. Här låg vinden på så förskräckligt, att de skulle ha blåst ner i det öppna sundet, om de hade försökt att gå upprätt.

De var halvvägs, när de hade gått över bron. Lilljänta började rentav att tro, att de skulle komma till julkalaset.

Men knappt hade hon tänkt detta, förrän det blev motigt på nytt. Det var väl den starka kölden på bron, som hade gjort slut på lillgossen. Han var som en isklump. Han bara kastade sig ner på vägen och ville inte gå ett steg till. Mor tog och ryckte upp honom och sprang in i närmaste stuga med honom.

Lilljänta var så förskräckt, när hon följde efter mor in i stugan, så att hon inte visste till sig. För om lillgossen nu var förfrusen, så var det hennes fel. Mor och han hade nog vänt om och gått hem, om inte hon hade varit.

De hade kommit in i en stuga, där det bodde ett folk, som var så snällt, att det var rent otroligt. De sa strax, att det rakt inte gick an, att de främmande gav sig av ut igen, förrän blåsvädret hade saktat sig litet. Och de sa, att det var en Guds lycka, att de hade tagit in hos dem. Om de hade fortsatt framåt prostgårdsgärdena, så hade det inte

slagit fel, att de hade frusit ihjäl alla tre.

Det såg ut, som om mor också skulle vara glad över detta, att de var inne under tak. Hon satt där så nöjd och såg ut, som om hon inte alls visste, att de nu höll på att vända stekspetten och skumma flottet av de stora köttgrytorna nere i Nygård.

När värdfolket riktigt hade fått tala sig mätta om hur väl det var, att de hade stannat hos dem, så föll det dem in att fråga varför de hade gett sig ut i blåsvädret. Kanske det hade varit deras mening att gå till kyrkan?

Då talade mor om för dem, att de skulle ha gått till Per Jansas i Nygård. Han var svåger till henne, fast han var likaså rik, som hennes man hade varit fattig. Han brukade hålla kalas varje annandag jul, och hon, som var svägerska, var självskriven gäst. Och visst hade hon tyckt, att det var ett svårt väder att ge sig ut i, men detta var ju det enda kalaset, som de fick vara med om på hela året.

Stugfolket tog illa vid sig igen, då de fick höra detta. Det var då bra synd om mor, att hon inte fick komma på kalas till Per Jansas, för där gick det nog ståtligt till. Men se, att gå ut i stormen en gång till, det var omöjligt. Det var att sätta livet på spel.

Mor höll med om att det var omöjligt och såg ut, som om det inte var någon konst alls att sitta stilla hos detta fattiga folket, när det fanns så mycket gott, som väntade på henne.

— Om ni inte hade barnena med er, sa stugfolket, så kanske ni kunde sträva er dit ner.

Mor höll med om det också. Nog skulle hon ha kommit på kalaset, om hon inte hade haft barnen med sig. Men dem kunde hon inte ta ut mer i det här vädret.

Nej, det var ingenting att göra vid saken, det kom de sams om. De tyckte det var så synd om mor. Man kunde riktigt se på dem hur ledsna de var.

Så på en gång fick matmodern en tanke, som hon blev mycket glad åt.

— Men kors då! sa hon. Ni kan ju få lämna barnena här hos oss, om ni har lust till att gå.

De blev så glada åt detta, både matmor och husbonde. De kunde inte begripa, att de inte hade funderat ut det förut.

Mor krusade lite till en början, men hon gav snart med sig. De kom överens, att barnen skulle få bli där de var hela den dagen och natten med, men nästa dag skulle mor komma tillbaka och hämta dem.

Så gick mor, och där satt lilljänta.

Nu var det riktigt slut med att hon skulle få komma på julkalas, det insåg hon. Men det hade inte varit lönt att säga något om att hon ville gå med mor, för detta var ett så snällt folk, som de hade råkat ut för, så att de hade aldrig släppt henne åstad. Och inte kunde de gå ifrån lillgossen båda två heller.

Stugfolket försökte att tala med henne och muntra upp henne, men hon kunde inte svara ett ord. Hon vände dem ryggen och ställde sig vid fönstret och såg på ett par stora björkar, som svingade fram och tillbaka i blåsvädret.

Hon hade så många önskningar där hon stod. Bland annat önskade hon, att blåsvädret skulle ta ett kraftigt tag i den här stugan och välta omkull den, så att hon skulle kunna komma ut ur den.

Men, men---Detta började se märkvärdigt ut!

Medan hon stod och såg på björkarna, tyckte hon, att de för vart ögonblick svingade mindre och mindre häftigt. Och hon tyckte, att dånet och bullret, som hade följt med stormen, också tog av, och att det inte mer flög omkring varken stickor eller strån i luften.

Hon visste knappt om hon vågade tro, att hon såg rätt, men nu var det så stilla, att det nätt och jämnt dallrade litet i de långa hängkvistarna på björkarna.

Stugfolket satt och jollrade med lillgossen och märkte ingenting, förrän lilljänta talade om för dem, att nu var det slut med blåsvädret.

De blev så förvånade, och de sa genast, att det var synd, att det inte hade slutat upp förut, så att barnen hade fått gå på julkalaset. För det var inte något roligt att sitta hos dem hela dagen, det kunde de nog begripa.

Då sa lilljänta, att om hon fick lov, så kunde hon ta lillgossen med sig och gå till Nygård. Det var bara raka landsvägen dit, så att hon var säker om att hitta, och inte kunde de råka ut för något farligt heller så här mittpå dagen.

Det var ett så innerligt snällt folk. De ville inte göra någon människa ledsen, utan de lät dem gå, både lillgossen och lilljänta.

Nu var det ju bra alltihop. Vädret var vackert och lugnt, och det gick lätt att gå, och ingen fanns det, som kunde befalla lilljänta att sitta stilla eller gå tillbaka, när hon ville framåt.

Men se, en sak var det ändå, som gjorde henne orolig. Hon tyckte, att solen sjönk så hastigt borta i sydkanten av himlen. Inte visste hon vad klockan var, men tänk, om det var så långt lidet, att de redan satt till bords i Nygård! Hon hade en hel mil att gå ännu. Tänk, om hon inte skulle komma fram till annat än tomma grytor och gnagda ben!

Lillgossen var inte mer än sju år. Det gick inte så värst

fort för honom att gå. Han var trött och modlös också efter allt, som han hade gått igenom förut på dagen.

När de stod i sänkan nedanför Hedebybacken, stannade lilljänta och såg neråt Löven, som låg nyfrusen med hård, blank is.

Hon frågade om lillgossen mindes vad det var för en kväll, som mor hade kommit hem och sagt, att Löven var frusen. Mor hade varit så förvånad över att sjön hade gått ihop redan före jul, så att hon hade talat om detta hela kvällen.

— Jo, det var dan före julafton, sa lillgossen. Det var han säker på.

— Då har den ju legat i fyra dar redan, sa lilljänta. Jag kan aldrig tro annat, än att den är så stark, att den bär oss.

Det kom nytt liv i lillgossen, så snart som han begrep, att hon tänkte gå sjövägen.

— Vi ska slå kana ner till Nygård! skrek han till.

— Det är ju passande förstås, sa lilljänta, att ta den vägen, eftersom Nygård ligger vid sjön.

Hon hade allt sina betänkligheter, men nu var det lillgossen, som drev på. Han ville inte höra talas om att gå landvägen. Han skulle prompt ner på sjön.

— Du får säga till mor, att det var du, som ville det, sa lilljänta, för hon blir inte ond på dig.

Det var inte långt ner till sjön. De stod snart på isen. Den var så glatt som en ål, den kunde inte vara blankare. De tog varandra i hand och slog kana neråt Löven.

Detta gick bättre än att knoga på landsvägen. På det här sättet skulle de nog komma fram, innan det var slut på den stora kalasmiddagen.

Men så hörde lilljänta ett brusande och ett dånande bakom sig, som hon alltför väl kände igen. Hon behövde inte se sig om för att veta vad det var. Hon kände det redan i nacken. Det var blåsvädret, som hade börjat på nytt.

Det var, som om det skulle ha hållit sig stilla bara för att locka barnen ut på isen. Och nu kom det och tog fatt dem och kastade omkull dem.

Det blev alldeles omöjligt för dem att komma fram

isvägen, sedan stormen hade begynt igen. De kunde inte stå på sina ben. Det var ingenting annat att göra än att krypa i land.

Nu skulle man tycka, att det borde vara liksom slut med lilljänta. Hon hade ställt det så för dem, att man knappt kunde begripa hur de skulle komma fram till människor igen. På sjön kunde de inte gå, och där de kom i land, var det brant berg och stark skog och ingen väg.

Och lillgossen var så trött och uppledsen på alltihop, att han bara grät.

Hon blev allt också stående stilla på stranden en stund och såg riktigt handfallen ut.

Men hur det var, så kom hon att tänka på hur hon och lillgossen brukade åka utför bergklinten där hemma, då den var isbelagd. Och hon började strax bryta av grankvistar och lade upp dem i två högar. På den ena satte hon lillgossen, och sedan la hon sig på knä och sköt ut både honom och de två granrishögarna på isen igen.

När de kom ut i det starkaste draget, satte hon sig på den andra gransrishögen, och både hon och lillgossen tog var sin granrisruska i hand och höll upp dem mot vinden.

Och huj! sa blåsvädret, och hej! sa det. Det ruskade på dem och svängde dem åt sidan, liksom ville det känna efter om det kunde rå med dem.

Men så tog det ett karlatag, och i väg for de. Och det gick, så det gick, ja, som vinden så gick det, och de kände inte blåsten, de kunde nästan ha trott, att de satt stilla, om inte stränderna hade rusat förbi dem.

Lillgossen illskrek av glädje, men lilljänta satt med munnen hårt hopknipen och spanade efter om det inte skulle komma något nytt hinder och ställa sig emellan henne och julkalaset.

Det var den raskaste färd, som hon hade gjort i sitt liv. Det dröjde inte många minuter, förrän de hade framför sig udden, där de stora Nygårdshusen reste sig.

I Nygård fick folk syn på dem, just som de hade ämnat sätta sig till bords, och de kunde inte låta bli att springa ut

och se efter vad det var för märkvärdigt, som kom farande på sjön.

Och man kan förstå hur förvånade de blev, både Per Jansa och Per Jansas hustru och prästen och allt kalasfolket, över att se dem.

Den enda, som inte såg så värst förvånad ut, det var mor.

— Den jänta ger sig inte, förrän det går, som hon vill, sa hon. Jag har väntat hela tiden, att hon skulle komma flygande på ett kvastskaft.

Men den, som folk talade om hela kvällen och berömde och sa att det skulle bli ett duktigt kvinnfolk av, det var allt lilljänta, det.

Mor fick sitta bredvid prästfrun i soffan en lång stund och berätta om henne.

Hon var inte så bet till att spinna, så liten hon var, och karda ull kunde hon, och hon hade plockat bär hela förra sommarn och sålt på Helgesäter, och hon hade fått en abc-bok av kaptenskan, och en av fröknarna på Helgesäter hade hjälpt henne till rätta, så att nu kunde hon både läsa och skriva.

Prästen i Svartsjö hade varit änkling i många år, men i somras hade han gift sig på nytt. Den nya prästfrun var en liten människa med alldeles vitt hår, men ansiktet var finhyllt och utan rynkor. Det fanns ingen, som tordes säga hur gammal hon var. Hon hade rykte om sig att vara otroligt duktig i sitt hus. Folk sa också, att om hon såg en människa bara en gång, så visste hon genast vad den gick för.

Nu sa denna nya prästfrun till mor, att hon länge hade tänkt på att ta en ung tös i huset, som skulle ha den befattningen att passa upp på hennes styvdotter, så att kammarpigan skulle få mer tid till vävning. Hon frågade

mor om hon hade något emot att låta lilljänta flytta till prästgården nästa höst.

Om mor hade något emot detta? Det var en fråga! Hon kunde inte tänka sig en större lycka för lilljänta än att få komma i tjänst på Lövdala.

Hela kvällen satt prästfrun och följde lilljänta med

blickarna. Det var, som skulle hon inte kunna tänka på någon annan.

Om en stund kallade hon mor till sig igen.

— Är det sant, sa hon, att tösen kan både skriva och läsa? Och mor bedyrade, att det var sant.

— Ja, då gör vi opp, att hon kommer till Lövdala nu med detsamma, sa prästfrun. Ni kan ju ta vägen förbi Lövdala, när ni går hem från det här kalaset, och då får hon stanna med en gång.

På det sättet blev det också avtalat.

Men efteråt som förut satt prästfrun och såg på lilljänta, liksom kunde hon inte se sig mätt på henne.

Om en stund ville hon på nytt tala med Marit i Koltorp.

— Vad är det hon heter, tösen din? frågade hon.

— Jo, hon heter Eleonora, men vi brukar kalla'na för Nora.

— Och det är riktig sanning och inte bara skryt, att hon kan läsa och skriva? sa prästfrun.

Nej, mor försäkrade henne, att det var rena sanningen.

— Jag har suttit och tänkt på att hon kunde få åka med oss hem i släden nu i natt, sa prästfrun. Vi är just utan en sådan som hon på Lövdala, så att hon kunde gärna få börja tjänsten genast.

Det blev, som prästfrun ville, förstås. Hon var sådan, att folk inte gärna satte sig emot henne.

SPINNROCKARNA.

Den höga dalkarlsklockan, som stod i kökskammarn på Lövdala, slog sex med ett rammel, som om de tunga loden skulle störta ända ner i underjorden, och väckte lill-jänta, där hon låg och sov på tre stolar, en otrygg bädd, som i all hast hade blivit iordningställd åt henne sent på natten.

Hon rusade upp ur bädden med ett skrik och stannade inte, förrän hon stod mitt i rummet. Hon hade drömt, att hon låg i en kista, att hon skulle begravas och att kyrkklockorna ringde över henne.

När hon kom ner på det kalla golvet, blev hon genast fullt vaken.

Det måtte väl inte finnas någon i kammarn, som hade hört, att hon skrek? Tänk, så prästgårdspigorna skulle skratta, om de kom underfund med att hon hade blivit rädd för väggklockan! Hon förstod inte varför hon hade blivit rädd, för visst var det så, att de inte hade någon klocka i Koltorp, men i Nygård fanns det slagur både i storstugan och lillkammarn, så att nog visste hon hur det lät, när en klocka slog.

Det var inte riktigt mörkt i kökskammarn. Ett par små vedpinnar brann i spisen borta i hörnet, så att hon kunde se sig omkring. Nej, det fanns ingen där mer än hon. Den smala träsoffan, där prästdottern, mamsell Maja Lisa, låg, när hon kom i natt, stod tom, och den var till och med uppbäddad.

Men om mamsell Maja Lisa var uppstigen, då var det väl på tiden, att också hon klädde på sig.

Hon fick lägga ett vedträ till på elden. Lyste det bara upp så mycket, att hon kunde få reda på strumpor och skor och de andra kläderna, skulle hon snart vara färdig.

Tänk i alla fall, så besynnerligt, att hon gick här i kökskammarn på prästgården och klädde sig! Just på detta samma Lövdala, där mor hade tjänat som barnpiga, innan hon hade gift sig med far. Skulle hon nu komma att tycka lika mycket om sig här, som mor hade gjort?

Näst lillgossen, förstås, så fanns det ingen här i världen, som mor tyckte så mycket om som prästdottern. När hon talade om henne, så var det, som om hon skulle tala om en prinsessa.

Prästdottern var så vacker, att när hon åkte eller red fram på en väg, så sprang folk från arbetet och ställde sig utmed gärdsgården för att få se henne.

Prästen hade stor makt i socknen, men han brukade säga, att folket frågade litet efter honom, jämfört med dotter hans. Han var bara en utböling, men hon var av den gamla prästsläkten, som hade funnits i församlingen i hundra år, och hon var den, som skulle ta både Lövdala och hela socknen i arv.

Det hade kunnat vara liksom retsamt ibland att höra så mycket talas om prästdottern. Det var, som om en annan inte kom med i räkningen, när det var fråga om henne. Nu skulle det bli roligt att få se henne i alla fall.

Om hon bara kunde begripa vad det var för ett durande hon hörde, medan hon klädde sig! Det kunde väl inte vara blåsvädret från i går, som satt kvar i örona? Eller kanske att det hade tagit till att storma igen? Eljest var detta, som hon hörde, inte så mycket likt blåst. Det var mera som den jämna duren från en kvarn.

Äntligen var hon klädd och fick upp köksdörrn.

Det var inte underligt, att det hade dånat. Hela köket var fullt av spinnrockar och spinnerskor; det ena spinnrockshjulet bakom det andra, det ena spinnande kvinnfolket bakom det andra. Hon kunde inte se något slut på dem.

Hon måste stanna på tröskeln, för hon höll på att bli yr. Tre spinnrockar i gång på ett och samma ställe, det var det högsta, som hon hittills hade varit med om. Men hur många var det här? Hon undrade om hon skulle kunna räkna dem.

Det var rätt mörkt i köket, så att det var inte heller så

lätt att finna sig till rätta där. Det låg några kådiga knölar av en gammal enrot och brann på ett galler, som var uppsatt på en hög järnstång i spisen, och det var allt. Men utom det, att de hade dåligt lyse, så var det också svårt att se något, därför att spinnrockarna och spinnerskorna var svepta i en sky av damm, som rördes upp under arbetet.

Hur som helst, så hade hon aldrig sett en sådan syn. Som hon stod och såg på spinnrockshjul och på trampor och på tenar och på arbetande händer och fingrar, blev hon alltmer yr. För att få makt med yrseln började hon på att göra sig frågor, som hon hade hört mor säga att man skulle göra. "Hur många härvor garn blir det spunnet här i köket bara på en enda morgon? Och hur många knippor med härvor kan de redan ha hängande på vindskontoret? Och hur många vävstolar måste de sätta i gång fram på våren för att väva upp allt garnet? Och hur många vävlängder skulle de sedan ha att lägga ut på bleket? Och hur många ..."

Så ja, nu var allt yrseln över! Hon kunde våga sig ner på golvet och in mellan spinnrockarna. De var inte så orimligt många, som hon först hade tyckt, men de var inte så få heller. De stod i en lång, slingrande rad ifrån spisen och ända bort till utgångsdörrn.

Närmast intill spisen och ljusskenet satt prästfrun vid en gulbetsad spinnrock och spann fin, vit bomull. Bakom henne satt en, som hon kunde förstå var den gamla hushållerskan, som mor hade talat om, och spann ull på en rock, som var målad i rött och grönt. Bortom henne satt fem unga pigor, köksa och kammarpiga, hjälppiga, bryggerska och lagårdspiga, och spann fint lin på vanliga omålade rockar. Än längre bort satt en rotegumma, som var puckelryggig, och spann småblår på en gammal, dålig rock. Och allra längst nere vid köksdörrn i det kalla draget från förstugan och nära nog i fullt mörker satt ännu en och spann. Hon hade en spinnrock, som hade tre

ekrar borta ur hjulet, snodden var full av knutar, trampan var ledlös, och hon spann grov-blår, som var så knottriga och fulla av skävor, att de på andra ställen inte skulle ha brytt sig om att sätta dem på

ett spinnrockshuvud. Men hon, som satt där, tycktes spinna detta lika lätt och ledigt, som de andra spann fint lin.

Vad detta var för en, kunde inte lilljänta fundera ut. Det var val någon, som var kommen till prästgården för lärdoms skull.

"Stackars dig!" tänkte hon. "Du har det inte gott. Du står nog inte i gunst hos prästfrua."

Fler var de inte i köket. Hon visste inte vad som hade kommit åt henne, när hon hade tyckt, att de var så oändligt många.

Allihop bara spann de och spann. Mor brukade sjunga eller berätta sagor, medan hon arbetade, men här var de moltysta allihop.

Prästfrun vinkade lilljänta bort till sig. Hon skulle ta upp kardad bomull ur en korg, som stod på golvet, och räcka henne, så att hon inte behövde böja sig ner.

Detta höll lilljänta på med aldrig så länge. Hjulen snurrade omkring henne, och tramporna gick, och tenarna sprang runt. Hon började bli yr igen, och hon fick lov att göra sig desamma nyttiga frågorna, för att yrseln skulle släppa taget.

"Hur många härvor garn kunde de hinna med att spinna här på en enda morgon? Och hur många knippor med garnhärvor kunde de allaredan ha hängande ..."

Men det var sant! Hon hade inte sett till prästdottern. Hon borde väl ha suttit här och spunnit, hon såväl som prästfrun. Fast det var kanske dumt att tro, att hon skulle sitta och spinna bland pigorna. Det var hon för fin till, förstås. Ett sånt lite fingergull som prästdottra!

Hon skulle ju ta Lövdala och hela socknen i arv. Hon satt väl i förmakssoffan och broderade silkesblommor på sidentyg.

Nej, vad stod det nu på? Det var visst någon, som ställde till spektakel. Prästfrun vände huvudet gång på gång ner emot dörrn.

Det var så långt lidet nu, att det började dagas. Det kom insilande en grå dager genom de små fönsterrutorna. Även så långt framme i rummet, som där lilljänta stod, kunde

man se, att den där spinnerskan, som satt längst nere vid dörrn, hade slutat att arbeta. Hon sov inte, utan med handen på hjulet satt hon och stirrade framför sig. Men det var ändå, som skulle hon ingenting se av det, som fanns i rummet.

Och säkert var det, att hon inte visste av, att prästfrun hade lagt märke till detta, att hon hade låtit spinnrocken stanna.

Hon hade ett så blitt och ljust ansikte, hon där borta, och ett par stora, allvarsamma, blåa ögon. Hon såg inte ut, som om hon skulle ha slutat upp att arbeta av slarv, utan därför att hon behövde sitta stilla och tänka.

För vart ögonblick, som gick, knep prästfrun hårdare ihop läpparna. Hon började se så sträng ut, att man mest kunde bli rädd för henne.

Nu stannade hon spinnrocken och reste på sig. Och den andra, hon satt stilla ändå och märkte inte, att prästfrun letade sig fram mellan spinnrockarna bort mot dörrn. Inte en rörelse gjorde hon, förrän prästfrun stod över henne och hade lagt sin hand på hennes nacke.

Då gav hon till ett litet utrop och försökte komma lös, men prästfrun hade ett alltför säkert tag om den smala

halsen. Med ena handen ryckte hon henne bakåt, med den andra tog hon blårna, som låg på rockhuvudet, tryckte dem mot hennes ansikte och for runt, runt.

— Är det inte för dig, som vi arbetar allihop kanske? sa hon med hård, grov röst. Och så ska du sitta och sova!

Det var nära, att lilljänta skulle ha gett till ett rop. Aldrig i världen! Var detta prästdottra? Men det kunde ju inte vara någon annan, som de alla arbetade åt.

Prästfrun skakade henne hårt en sista gång, slängde blår-totten i golvet och gick tillbaka till sin plats.

Men med detsamma reste sig hushållerskan och med henne fem pigor och rotegumman från sina stolar och sköt tillbaka spinnrockarna.

Prästfrun vände sig mot den gamla hushållerskan och såg häpen på henne.

— Jag tänker frua vet, att tjänstfolket inte brukar spinna, så länge som julhelga varar, sa hushållerskan, utan då är det vanligt, att vi har fritt och får arbeta åt oss själva. Och frua vet nog också, att om vi går in till pastorn och frågar, så säger han, att vi ska ha det, som vi har haft det förr. Nu har vi spunnit hela morron, därför att mamsell Maja Lisa bad oss, att vi skulle göra frua till viljes, men nu slutar vi, för vi ser, att frua i alla fall är mot henne så, som frua plär vara.

När detta var sagt, lyfte hushållerskan och alla fem pigorna och rotegumman upp spinnrockarna för att bära ut dem ur köket.

Men prästfrun sprang och ställde sig framför köksdörrn.

— Inte kommer en enda spinnrock ut ur köket med min vilja, sa hon.

Hushållerskan gick fram emot henne utan att tveka, för hon kände med sig, att hon hade rätten på sin sida. Man kunde vänta, att det skulle ske något förskräckligt i nästa ögonblick.

Men tänk, att i stället hände något, som ingen hade kunnat ana!

Prästfrun kastade ögona runtomkring sig liksom för att upptäcka om det inte fanns någon, som ville hjälpa henne. Och då kom hon att se åt lilljäntas håll. Men när hon såg, att tösen stod och stirrade på henne alldeles förskrämd, som om hon skulle ha sett ett troll, så blev hon på en gång helt annorlunda.

Hon gick bort ifrån dörrn, just som hushållerskan stod på ett stegs avstånd.

— Rätt ska vara rätt, sa hon. Om det är så, som Kajsa säger, att ni brukar ha fritt om julen, så ska ni få det nu med. Men ni kunde väl ha talat vackert med mig om saken och inte pockat er fram.

— Vi ska komma ihåg det till nästa gång, sa hushållerskan bistert. Mer ordbyte blev det inte, för nu hördes en liten klocka pingla inifrån rummen.

— Det är prästen, som ringer till morgonbön, sa hushållerskan. Vi får flytta ut spinnrockarna efteråt.

De gick åt förstudörrn till, men lilljänta stod, som kunde hon inte röra sig. Hur var det möjligt, att den där, som satt borta vid dörrn och spann grovblår, kunde vara prästdottra? Det var ju evig synd och skam. Tänk, om mor visste detta!

Pigorna marscherade ut i en lång rad, och det var tomt i köket, då prästdottern, som gick sist, räckte ut handen till henne.

— Du ska väl komma och vara med om morgonbön?

Det var en så mild röst och en så liten fin och mjuk

hand. Lilljänta lade sin i den helt skyggt först, men medan de gick över förstun, slöt hon fingrarna hårdare och

hårdare om den. När de stod i dörrn till prästens rum, böjde prästdottern sig ner till lilljänta.

— Du är dotter till Marit, den gamla barnpigan min, hör jag.

— Ja, sa lilljänta. Och jag är hitkommen för att hjälpa er.

Hon smålog, prästdottern.

— Ja, du, jag behöver nog en, som hjälper mig, jag, sa hon.

SVARTSJÖN.

Alla fem pigorna satt med syring på fingret och vax och trådnystan bredvid sig och lagade gamla kläder. Det var visst med dem som med skräddarna, att de ville sitta högt, när de sydde, för de hade krupit upp alla fem på den höga bordbänken. Den gamla hushållerskan var den enda, som satt på en stol.

Lilljänta stod vid fönstret och såg ut. Framför henne låg en vid gårdsplan med plogade vägar mellan höga snökanter. Stora byggnader fanns det på alla håll, och lilljänta stod och försökte känna igen dem efter mors beskrivning. Det långa, låga huset mittframför manbyggningen var väl lagården, stallet låg åt öster och brygghuset med brygghuskammarn på västra sidan. Husen stod inte tätt ihop, men det löpte staket mellan dem, så att man inte kunde komma in på gården annat än genom trånga grindhål, som var öppna nu på vintern. Öster om stallet skymtade hon tak och gavlar av en mängd hus, som stod omkring en annan, ännu större gårdsplan. Där fanns fårhuset och svinhuset, matboden och magasinet, råglogen och havrelogen, ladorna och vedskjulet, drängstugan och redskapshuset. Flera av byggnaderna stod på stolpar, andra hade trappor, som slingrade sig fram utanpå gavelväggen och ledde in på låga loft. Vart hon såg, var det tillbyggnader och hopbyggnader, vindskammare med små dunkla fönster och långa svalgångar. De flesta husen hade tjocka tak av halm eller torv, nu fanns det också högt med snö på dem. Lilljänta tyckte, att de alla låg varmt nerbäddade under mjuka täcken och fällar. Det var något fredligt och stillsamt över alltihop, som om de gamla husen hade sovit vintersömn.

Den ena av pigorna var nykommen, och till på köpet var hon från en annan socken. Hon tänkte visst använda den här lugna stunden till att få veta något om husbondefolket. Hon

hade gjort fråga på fråga om prästdottra och prästfrua och om prästen med, men inga svar hade hon fått. Alla de andra satt och sydde med hopknipna läppar och låtsade, som om de inte visste något.

Hon måtte ha märkt till sist, att hon ingenting kunde få ur dem, för nu började hon fråga om annat.

— Varför heter den här socken Svartsjö? Hon kunde inte begripa vad den hade blivit uppkallad efter. Hon hade hört, att det fanns tre sjöar i socknen utom Löven, men ingen av dem hette Svartsjön, så mycket hon visste.

Nå, denna frågan kunde det inte vara farligt att svara på, men nu var olyckan den, att ingen av pigorna hade hört var socknen hade fått sitt namn ifrån. Det såg ut, som skulle hon inte få veta mer om detta än om det andra. Men då la den gamla hushållerskan ner sömmen och strök glasögona av näsan.

Det var väl inte så underligt, att socknen hette Svartsjö, den hade blivit uppkallad efter en sjö med det namnet, som hade legat där förr i världen, men som nu var uttorkad.

Den främmande pigan blev visst orimligt glad över att hon äntligen fick ett svar. Hon skyndade sig att fråga var i socknen den sjön skulle ha legat.

Jo, den skulle ha legat i dalgången nedanför Lövdala. Hushållerskan vände sig mot det södra fönstret och pekade ut. Hon trodde, att vattnet skulle ha gått så långt upp som till backen nedanför brygghuset. Där fanns det åtminstone sådan fin sand, som man brukar träffa på vid sjöstränder.

Den främmande pigan vände också huvudet mot fönstret. Boningshuset låg på en så pass hög kulle, att de låga husen omkring det inte stängde bort all utsikt. Över lagårds-taket kunde man se neråt en milslång dal med en.

botten så jämn som ett golv.

Men hon ville inte tro, att hushållerskan menade, att denna släta marken skulle vara en gammal sjöbotten. Hon hade alltid tänkt, att där det hade funnits en sjö, skulle det vara brant och djupt.

Hushållerskan sa inte emot henne. Hon brydde sig inte

om vad bryggerskan trodde. Hon hade bara talat om vad hon visste.

Därmed satte hushållerskan glasögona till rätta på näsan och började sy igen.

Den främmande pigan fnittrade helt försmädligt. Det var besynnerligt, att gammalt folk aldrig kunde tåla att bli motsagda. Vad de så hittade på att säga, begärde de, att man skulle tro dem.

Ingen av de andra pigorna sa ett ord för att hjälpa hushållerskan. Det blev alldeles tyst i köket. Lilljänta fick en sådan lust att tala om vad hon visste om den där Svartsjön, men hon var inte säker på att det gick an, att hon blandade sig i samtalet.

Då gick dörrn upp till kökskammarn, och mamsell Maja Lisa kom ut i köket.

Hon sa ingenting till en början, utan stod och såg på dem, som arbetade. Sedan gick hon fram till lilljänta, som hade stått kvar vid fönstret hela tiden.

— Säg mig, du, Nora, sa hon, och på samma gång satte hon sig på trästoln, som stod under fönstret, och tog lilljäntas hand mellan båda sina, har du varit så vida omkring, att du har sett någon annan sjö än Löven?

Lilljänta blev röd som blod, därför att prästdottern talade till henne. Det var nätt och jämnt, att hon kunde få upp rösten så mycket, att det hördes, när hon svarade, att hon hade sett så många sjöar, att hon inte kunde räkna upp dem en gång.

— Då ska du göra mig den tjänsten att tänka på en av dem, sa prästdottern. Du får tänka på vilken du vill, bara den är lång och smal och ligger mellan två långa skogsåsar.

Lilljänta satte hakan mot bröstet och stirrade ner i golvet. Men snart såg hon upp igen. Nu hade hon tänkt.

Prästdottern gav henne en skälmaktig blick, men i rösten var hon ofantligt allvarsam alltjämt.

— Ser du den bara riktigt för dig? sa hon. Ser du, att det kommer en liten blank älv norr ifrån och rinner in i den, och att långt ner i söder smalnar den av, tills det inte blir något mer kvar av den än en annan liten älv?

Ja, det såg lilljänta.

— Ser du så mycke, så ser du väl också hur stränderna går ut och in i långa vikar och bukter? sa prästdottern. Och att här och där springer det fram smala, fina uddar, där det står hängbjörkar och lutar över vattnet? Och att det ligger små steniga holmar ute i vattnet, som är alldeles överväxta med hägg och rönn och som blommar på våren, så att de är likaså granna som kronbrudar?

Ja då, lilljänta såg allt, vad prästdottern ville hon skulle se.

Mamsell Maja Lisa kastade en blick genom fönstret neråt den långa dalen. Så vände hon sig mot lilljänta och smålog, men det var något eftertryckligt i rösten, då hon talade, som om hon ville, att lilljänta skulle lägga på minnet vad hon sa.

— Ser du så mycke, så ser du väl också, att det på ena sidan finns en sandstrand, där det brukar vara fullt av barn, som badar hela sommarn igenom, och att det på ett annat håll står en hög bergvägg, där det växer stora, svarta granar med tjocka rötter, som ligger snodda om varandra som ormar? Och du ser väl, att på ett håll är det sumpigt, och där sticker det upp så tätt med albuskar, att man knappt kan komma fram, och att där bortom igen ligger det vackra, släta ängar, där det går boskap och betar?

Lilljänta var inte sämre, än att hon såg detta med.

— Ser du så mycke, så ser du väl också de stora stenarna i strandkanten, där folk brukar stå och meta abborre om söndagarna, sa prästdottern, och de små ekstockarna, som ligger bundna utmed land, och de små fiskarstugorna, som står gamla och gråa och lutar ute på uddarna?

— Ja, sa lilljänta. Hon såg detta och mer till.

— Ja, ser du så mycke, så ser du väl också, att runtom hela sjön ligger det liksom en ring av bondgårdar med åkrar och gärden, men de ligger inte så nära sjön som fiskarstugorna, utan en bra bit uppåt land? Och ovanför bondgårdarna ligger det några svedjeland och björkhagar, men sedan tar granskogen vid och klär berget ända opp på högsta toppen?

Ja, detta också såg lilljänta.

Nu blev prästdottern fundersam på en gång.

— Men nu kommer det värsta, du. Om det en vacker dag skulle hända, att den här sjön, som du har tänkt på, skulle torka ut, så att det inte funnes en droppe vatten kvar i den, hur tror du då det skulle komma att se ut, där den har legat?

Detta var inte lilljänta karl till att svara på. Hon bara stirrade på prästdottern.

— Ja, inte vet jag heller så noga, sa prästdottern, men jag tänker mig, att när några år hade gått, så började det väl att växa gräs på sjöbotten, och sedan så blev den omhändertagen av folk och odlad och uppdelad och överkorsad av gärdsgårdar och vägar som annan mark. Men annars så blir väl det mesta sig likt som förut.

Lilljänta stod och stirrade framför sig. Hon såg visst rent bortkommen ut.

— Du har säkert varit inne i förmaket på Helgesäter någon gång och sett den stora guldspegeln, som hänger mellan fönsterna? Glaset i den blev sönderslaget häromåret, och kapten har inte haft råd att sätta in något nytt, utan de har klätt över brädbottnen med grönt tyg. Men guldramen, den är sig lik, den. Det är bara den skillnaden, att det inte mer finns någon spegel inne i den.

Lilljänta såg hastigt upp till prästdottern. Hon började på att förstå.

— Så var det väl med denna sjön, som vi har talat om, sa prästdottern. Allt, som fanns på stranden, det blev ju kvar, fastän vattenspegeln, som låg i mitten, hade kommit bort. Hängbjörkarna stannade på uddarna, fast de inte mer hade något att spegla sig i, sandstranden blev liggande där den låg, fast det inte mer kom någon dit och badade om sommardagarna, och metstenarna, de finns väl också kvar, fast ingen mer står ute på dem och drar opp fisk. De små rönnholmarna, de blir där de var, fast det ligger plöjda åkrar omkring dem, och alla gårdarna runtom sjön, de står på sin plats, fast ungdomen, som bor i dem, inte mer kan fara ut och ro på vattnet i de vackra sommarkvällarna.

Ja, detta också kunde lilljänta gå med på.

Men nu vände sig prästdottern hastigt mot fönstret.

— Se nu ut, du Nora, och ni andra med! sa hon och pekade neråt den långa dalen. Vad tror ni det är, som ni ser här nere?

Och tänk, att när lilljänta nu tittade ut, såg hon i en enda blink allt det, som prästdottern hade talat om! Där låg den platta sjöbottnen och omkring den den gamla strandkanten, som gick ut och in i långa vikar och bukter. Där var uddarna med björkarna och smådungarna i åkrarna, som hade varit holmar förr i världen, och där fanns på ena sidan det branta berget med granskogen och på den andra de täta alsnåren. Halvvägs uppåt berget såg hon

hela ringen av bondstugor. Och skogsåsen och "fallena" och alltihop fanns där.

Pigorna stod bakom lilljänta och tittade, och de såg detsamma som hon.

Tänk, att de inte hade gett akt på detta förut!

Det var nog sant, att Svartsjön hade legat här. Visst var det en gammal sjöbotten, det var klart, det.

— Ja, det är just vad det är, sa prästdottern. Det är spegeln, som en gång har funnits här nedanför Lövdala och som har mistat glaset. Det är allt många, som tycker, att det är synd, att det är borta, och att spegeln inte är någon spegel mer.

Men nu brann och sved lilljänta av lust att få säga det hon visste om sjön. Hon kunde inte tiga längre.

— Mor brukade också tala om den här sjön, som skulle ligga nedanför Lövdala, sa hon.

— Jaså, sa prästdottern. Ja, du har väl hört mycke om Lövdala, du, av mor.

— Mor sa, fortfor lilljänta och började tala mycket fort, att det var tre saker, som sjön hade lämnat efter sig, då den torkade upp. Det ena var det kalla draget, som alltid spelar här i dalen, det andra var den kalla dimman, som stiger opp om hösten, och det tredje var ...

Men vad det tredje var, fick inte lilljänta tala om. Prästdottern avbröt henne tvärt.

— Jaså, var det inte något annat? sa hon. Ja, det vet vi förut.

FRÖKEN SNÖVIT. I.

Det var ett fnittrande och ett pratande i kökskammarn på Lövdala, så att det var omöjligt för lilljänta att få en blund i ögona, fast hon denna natten låg i en riktig liten säng, som hade blivit inflyttad för hennes räkning.

Mamsell Maja Lisas fostersyster, Anna Brogren, som var gift med prosten Lövstedt i Ransäter, hade kommit på besök och skulle stanna över till nästa dag. Det var meningen, att hon skulle ligga uppe på gavelrummet, men inte förr hade prästen och prästfrun gått in till sig, än hon hade kommit nersmygande.

Hon hade nog velat tala ensam med mamsell Maja Lisa, och hon blev besviken, när hon fick se, att lilljänta låg i kökskammarn. Gång på gång kom hon och lyste på henne för att ta reda på om hon sov. Till sist la lilljänta ihop ögona och låg molstilla, för hon tyckte, att det var lett att vara till hinder för dem.

— Nu sover hon bestämt, sa prostinnan och tog ljuset på nytt för att gå fram till lilljäntas bädd.

— Nej, du, det gör hon inte, sa prästdottern. Hur kan du tänka, att hon skulle ha kunnat somna, så som vi har pratat?

— Det vore kanske bäst, att vi höll oss tysta en stund, föreslog Anna Brogren.

När de hade tegat bara ett par minuter, så var Anna Brogren säker på sin sak. Nu hörde hon, att tösen sov, och väl var det, för om hon så skulle vaka hela natten, for hon inte ifrån Lövdala, förrän hon hade fått veta hur allt hade gått till.

— Hon sover inte, det är jag säker på, sa prästdottern. Men vi ska göra på annat sätt. Jag ska tala om en saga för

dig, medan vi väntar. Du minns väl så många sagor jag har talat om för dig i mina dar.

— Jag är rädd för att hon blir riktigt vaken då, sa Anna Brogren, men du får göra, som du vill. Vad ska det bli för en saga?

— Jag tror, att jag ska tala om sagan om fröken Snövit.

— Jaså, den! sa prostinnan, och hon lät inte så värst glad. Ja, det är länge i världen, sedan jag sist hörde den

berättas.

— Du vet, att det var en gång en prästfru, sa prästdottern, som var så bedrövad över att hon inte hade några barn.

— Nej, nu säger du bestämt fel, sa prostinnan. Det var ju en drottning.

— Jag har alltid hört, att det var en prästfru, sa prästdottern, och jag kan inte tala om sagan på annat sätt.

Och hon fortsatte att berätta om prästfrun, som hade önskat sig en dotter, som var röd som blod och vit som snö, och som dog, när hon hade fått sin önskan uppfylld.

— Jag tycker allt ändå, att vi kunde tala om något roligare, sa fostersystern.

— Jag förstår, att du kommer ihåg sagan, sa prästdottern, och därför ska jag inte tala något om hur fröken Snövit hade det i sin barndom. Du minns nog, att det inte gick någon vidare nöd på henne, fastän hennes mor var död, för hon hade en snäll faster, som skötte om hennes hem, och en snäll fostersyster och en snäll gammal mormor. Men den, som var allra snällast mot henne, var ändå söta far. Han var fröken Snövits ömmaste lekkamrat, och för honom talade hon om alla sina bekymmer. Han ville aldrig, att hon skulle hållas strängt som andra barn, utan hon fick göra vad hon behagade. Folk tyckte förstås, att han skämde bort henne, men det ville han inte höra talas om.

— Fröken Snövit var kanske så beskedlig, att hon inte kunde bli bortskämd, sa prostinnan och lät nu på en gång så besynnerligt allvarsam.

— Det fanns ingen i världen, som var så lycklig som fröken Snövit, sa prästdottern. Framför allt kände hon sig nöjd, sedan fastern hade flyttat och hon ensam fick styra

och ställa på gården och pyssla om söta far. Jag tror hon hade ingen annan sorg på flera år, än att hennes fostersyster gifte sig och flyttade till en annan socken. Och om någon på den tiden hade sagt till henne, att söta far en gång skulle vända sitt hjärta ifrån henne, så menar jag hon skulle ha storskrattat. Hur skulle de kunna bli osams, hon och söta far? Inte en gång i drömmen kunde hon tänka något så tokigt.

— Det var visst ingen annan heller, som kunde tro, att det skulle gå så, sa Anna Brogren med samma allvarliga röst som nyss förut.

— Och aldrig hade fröken Snövit haft så liten tanke på att hon kunde råka ut för en så stor olycka som en vacker morron förra sommarn, då hon gick ut med söta far för att se på höslåttern.

— Var det förra sommarn? inföll Anna Brogren raskt. Jag trodde, att fröken Snövit levde för tusen år sen.

— Aldrig har jag hört annat, än att fröken Snövit lever än i dag, sa prästdottern, och den där dagen, då hon gick ut med söta far, var hon nyss fyllda sjutton år, och söta far var femti, fast det kunde man knappast se på honom. Han gick i peruk utan hatt och hade skjortbröst med krås och stora spännen i skorna. Fröken Snövit tänkte för sig själv, att han var bra fin. Hon kom i sin gamla bomullsklänning och den stora kråkan. Hon tog sig ingenting ut bredvid söta far.

— Jag har alltid hört, att ingen i världen var så vacker som fröken Snövit, sa prostinnan, men prästdottern fortsatte utan att bry sig om avbrottet.

— Kråkan var bra att ha i alla fall, därför att den skymde bort ansiktet. Annars kunde söta far ha sett, att hon gick och såg sur ut. Ack, ack! Jag tänker på att fröken Snövit hade råd att vara missnöjd över att hon måste gå ut med söta far på den tiden. Hon hade hellre velat sitta kvar i vävstolen för att få ner lärftsväven. Men när söta far hade kommit själv utanför kökskammarfönstret och ropat på henne, hade hon inte kunnat säga nej.

— Jag tror, att hon aldrig kunde säga nej åt söta far, sa fostersystern.

— De gick förbi lagården och kalvhagen, för de skulle bort på södra gärdet, där Långe-Bengt och de två

Vetterpojkarna höll på att slå av gräset. Det var ingen lång vandring just, men det tog alltid sin tid att gå ut och gå med söta far.

Han stannade för att se på korna, och han stannade för att prata med lagårdspigan. När de kom till kullen med björkarna, stannade han och vände sig om för att se på det nya boningshuset, som han själv hade satt upp. Och litet längre fram gjorde han ett nytt uppehåll för att räta på en ungtall, som hade blivit omkullsparkad.

Men nu får jag säga, att aldrig kunde fröken Snövit vara sur länge, då hon var i sällskap med söta far. Hon blev alltid så full av öm förundran över att han kunde vara som han var.

Jag menar också, att fröken Snövit inte hade orätt, då hon fann det skönt och rörande, att söta far hade stannat hela livet som komminister i en liten, fattig församling långt borta i Värmland. Han, som var så lärd och som ägde en så oemotståndlig vältalighet, och som därtill var så ståtlig och intagande, hade säkert kunnat bli domprost eller biskop, om han bara hade velat. Tror du inte det också?

— Inte är det gott för mig att säga något om fröken Snövits far, sa prostinnan, men nog tror jag, att han kunde ha nått fram till vad som helst, som han hade eftertraktat.

— Jag kan visst inte säga det så, som fröken Snövit kände det. Men jag tror, att hon sa till sig själv: du Snövit, som ingenting är och ingenting kan och ingenting har upplevat, skäms du inte att gå och vara i dåligt humör? Tänk på söta far, som aldrig klagar och aldrig önskar sig något och som alltid visar världen ett glatt ansikte! — Fröken Snövit ursäktade sig därmed, att hon bra gärna hade velat få ner lärftsväven, innan hon for hemifrån. För det var tvungen sak, att hon följde mormor till Loka brunn denna sommarn. Förra vintern var gikten gruvlig mot mormor. Den hade tilltygat hennes händer, så att man kunde gråta. Nu

hade hon hela våren trugat henne att resa, men hon visste väl, att mormor skulle inte komma åstad, om hon inte följde henne.

Det föll henne in, att hon borde be söta far, att han skulle sätta ut dag för resan. Men tänk, att hon drog sig för det! Kände väl på sig, att söta far var ledsen åt att mista henne i hela sex veckor och att han ville skjuta opp i det längsta. Hon gick och ställde opp villkor för sig själv: om det var mycket gräs på södra gärdet, så att söta far blev riktigt nöjd, då skulle hon ta mod till sig och tala om resan.

Verkeligen såg det inte ut, som om hon snart skulle få fara, för när de kom fram till södra gärdet, var det en orimligt vacker skörd. Fröken Snövit märkte genast, att söta far var belåten, för han började skämta med Långe-Bengt, som var den största karl i socken, och säga, att han fick lov att växa lite till. Han var inte större, än att gräset stod över honom.

Långe-Bengt var inte sen att svara söta far. Han sa, att om pastorn skulle hålla på att sköta sin jord såsom nu, så skulle han snart inte få någon, som ville slå gräset åt honom. Det var ett elände att ta sig fram genom en sån här vall. Och de två Vetterpojkarna höll med Långe-Bengt och försäkrade, att hellre ville de kämpa med alla västgötar på Broby marknad än att slå ett sånt gräs ett annat år.

På detta var söta far tvungen att ge ett lika artigt svar, och de stod alla tysta runtomkring honom och väntade. Ack, jag tror, att fröken Snövit alltid ska minnas söta far just sådan, som han stod där glad och vänlig mittibland sitt folk och låtsades, att han funderade på svaret, för att det skulle göra så mycket bättre effekt, då det kom.

Men ser man på! De fick aldrig höra söta fars svar, för nu hände något oförmodat, som vände tankarna åt annat håll.

Vad kunde det väl vara, som kom emot dem genom det höga gräset? Vad kunde det vara, som inte gick, utan tumlade, och som inte teg ett ögonblick, utan hela tiden skrek och talade högt för sig själv?

Jag får säga, att fröken Snövit aldrig hade varit med

om något så upprörande. Ack, att se en kvinnfolksmänniska så illa tilltygad! Kläderna hängde våta och leriga omkring henne. Håret hade glidit undan kammen och föll i stripor neråt ryggen. Men allra mest förfärligt var det, att hon var blodig både i ansiktet och på händerna.

Långe-Bengt och Vetterpojkarna vände sig bort och spottade tre gånger, som hade de mött ett troll, och det var visst inte långtifrån, att söta far hade gjort sammaledes.

Men i detsamma tyckte sig fröken Snövit känna igen den som kom, och hon skyndade sig att viska till söta far, att detta måste vara jungfrun, som skötte hushållet åt grevinnan på Borg.

Söta far gav henne rätt i detta och gick fram till jungfrun och frågade vad som hade hänt, eftersom hon kom gående åt hans håll så tidigt på dagen. Och då var hon så konfys, att hon inte kände igen honom. Hon bara ropade, att hon inte kunde stå ut med grevinnan och att hon skulle till prästgården för att få hjälp.

De tog henne med sig hem, och om en stund blev hon så pass redig, att hon kunde tala om vad som hade hänt henne. Hon hade blivit hetsad och plågad av grevinnan, tills hon inte hade kunnat stå ut längre, och klockan två på natten hade hon rymt från Borg. Och hade varit så förvirrad, att hon inte hade tänkt på vart hon skulle vända sig, förrän hon redan stod på vägen. Hade då funderat ut att gå till prästgården, eftersom hon hade hört, att där skulle finnas barmhärtigt folk. Men stackarn hade tagit genvägen över ängarna, inte kunnat gå över spången, utan ramlat i bäcken, stött sig i pannan och fått kläderna förstörda. Hon hade sedan blivit så yr av detta, att hon inte hade kunnat hitta rätt, utan hela morgonen vadat fram och tillbaka i gräs och säd.

Nu bad hon så vackert, att hon skulle få stanna i prästgården, tills hon hade fått torka sina kläder och fått tvätta av sig blodet och fått tänka över en smula vart hon vidare skulle bege sig.

Naturligt, att hon det skulle få. Ack, jag undrar om någon skulle ha kunnat avvisa en så nödställd människa!

Men vad fröken Snövit och söta far var över sig givna för grevinnan! Så vacker och glad, som hon var, och så skulle hon vara så grym mot dem, som hon hade under sig! Det var inte heller första gången, som de hörde sådant om henne. Vad vill jag säga? Jo, att det var väl för grevinnan, att hon inte råkade ut för fröken Snövit den dagen. Hon hade velat fråga henne om hon inte skämdes. Den här jungfrun — ja, vad ska jag nu kalla henne?

— Du kan ju kalla henne Vabitz, föreslog prostinnan.

— Jo, denna jungfru Vabitz var ju en så välrenommerad och utmärkt person, grevinnan borde ha vetat bättre än att skrämma henne rent från vettet.

Men se nu, att redan samma dag lyckades fröken Snövit tänka ut något, som gjorde henne mycket nöjd. Hon skulle be jungfru Vabitz, att hon stannade i prästgården och skötte hushållet åt söta far, medan mormor och hon for bort på badresan. Om det kunde ordnas så, då visste hon, att allt skulle gå lika bra och ordentligt, som om hon själv vore hemma.

— Men kära hjärtandes, sa fostersystern, var det du? Jag menar: var det fröken Snövit?

— Ja visst, det var hon själv och ingen annan, och hon var så glad, att hon hade gjort ett så gott påhitt. Hon frågade genast jungfrun om hon ville stanna hos dem, och jungfrun krusade inte, utan svarade, att hon skulle göra henne den tjänsten att stanna. Men hon ville säga ifrån med detsamma, att om hon fick plats på ett herrskapsställe, flyttade hon genast. Hon var en fattig människa, och hon måste i första rummet tänka på sig själv.

Men den, som var svår att övertala, det var söta far. Skulle han ha jungfrun gående där i hela sex veckor och vara tvungen att sitta till bords med henne?

Du kan inte tänka dig hur svårt det var hela tiden, innan fröken Snövit och hennes mormor kom åstad. Det ville rakt inte gå ihop med söta far och jungfru Vabitz. Söta far ville ju gyckla och retas med alla människor, men jungfrun var sträng och allvarlig och tänkte bara på att bevara sin värdighet.

35LILJECRONAS HEM

Som oftast lyckades fröken Snövit ställa det så, att de inte råkades annat än vid måltiderna, men inte förr hade söta far satt sig till bords, än han började tala om sådant, som han visste skulle stöta jungfrun. Allra roligast tyckte han det var att tala med henne om kärlek och giftermål.

Han var så glad, sa han, att han hade fått jungfrun i huset, för nu kunde hon ge honom ett gott råd. Han hade länge tänkt på att gifta om sig. Vad skulle hon säga om grevinnan på Borg?

Men knappt hade söta far sagt detta, förrän jungfrun blev stel av förskräckelse. Hon la ner kniv och gaffel på tallriken och satte sig att molstirra på honom.

Fostersystern började småskratta.

— Tänk, vad han skulle ha haft roligt! sa hon.

— Ja, det var klart, att söta far kom riktigt i tagena. Det var inte alla dar han råkade någon, som inte förstod, då han skämtade. Nu förklarade han, att han rakt inte kunde begripa varför jungfrun såg så förvånad ut. Trodde hon, att grevinnan inte ville ha honom? Men han visste bestämt, att grevinnan tyckte, att han var en vacker karl. Hon brukade fara till kyrkan var söndag, så länge som hon vistades på Borg, och hon hade själv sagt honom, att hon aldrig gick och hörde på en ful präst.

Det var ändå för lustigt! Då fröken Snövits far sa detta, steg det fram två röda fläckar på jungfruns kinder. Hon hade visst tegat, så länge hon förmådde, men nu måste hon ge luft åt harmen. "Och detta ska vara en präst och en Guds tjänare!" brast hon ut.

Men jungfrun hade en så sträv och grov röst. Hon var liten och hade ett litet och fint ansikte och alldeles kritvitt hår, fast hon inte var mer än en fyrti års människa. Hon såg ut så mild som en duva. Men just fördenskull blev man så skrämd, då hon började tala.

När nu jungfrun hade fällt domen över söta far med den djupa gravstämman, så började han gapskratta. Och jungfrun sa inte ett ord mer på hela middagen.

Fostersystern skrattade, hon med, men prästdottern bara suckade, innan hon fortsatte.

36FRÖKEN SNÖVIT

— Jag behöver väl knappt tala om hur mycket fröken Snövit bad och tiggde söta far och hur innerligt bedrövad hon var, att det inte hjälpte. Hon levde i ständig oro, att jungfrun skulle rymma från dem, som hon hade rymt från Borg.

— Jag tänker allt, att hon stannade, sa fostersystern.

— Ja, hon stannade, och det var fröken Snövit obeskrivligt glad åt. Jungfrun till och med började att ta del i hushållet. Hon ville inte gå hos dem och göra ingenting. Var det likt, det?

Det var naturligt, att en sådan som jungfrun inte nöjde sig med att laga vanlig simpel husmanskost, utan hon anrättade på det fransyska viset, som det skulle vara i grevehus. Och söta far, som i flera år hade varit informator i förnäma familjer, levde om sin ungdom, när han fick smaka färser och pastejer och starka såser. Det var då visst, att det inte skulle gå någon nöd på honöm, medan fröken Snövit var borta. Det var också lugnande att märka, att söta far inte skämtade så bittert med jungfrun, när hon hade lagat en riktigt god rätt.

Än mer nöjsamt var det, att söta far och jungfrun båda hade detta stora intresset för trädgårdsodling. Söta far kunde få tala hur länge han ville om arkiater Linné och Hammarby och Botaniska trädgården i Uppsala, utan att jungfrun nånsin tröttnade att höra på honom.

Ack, det var visst trädgårdsskötseln, som försonade söta far med tanken att ha jungfrun kvar. Eljest hade det säkert aldrig gått. Fröken Snövit hade den att tacka för att hon kunde vara vid riktigt gott mod, när hon for. Hon nästan hoppades, att jungfru Vabitz och söta far skulle härda ut med varandra, ända tills hon kom hem.

Men verkeligen hon ändå var fullt lugn, så länge hon var borta, utan hennes tankar var hemma hos söta far alla dagar och undrade om han retades med stackars Vabitz.

När fröken Snövit hade varit vid brunnen i två veckor, kom från söta far ett obegripligt lustigt brev, som från början till slut handlade om hur han och jungfrun hade det. En kväll hade söta far fått besök av löjtnant Kristian

Bergh och patron Julius, och de hade både spelat kort och sjungit Bellman. Nästa dag hade jungfrun inte velat tala med honom, och hela den veckan hade han till middagarna fått palt med fläsk eller morötter med sill. Men i går hade han bjudits griljerad lax och krustader, så att nu visste han sig vara tagen till nåder igen.

Fröken Snövit fick lov att skratta, för söta far var så tokig. Men inte kunde detta brevet lugna henne. Då var det nästa bättre. Där berättade söta far, att Långe-Bengt hade förklarat, att han nu ville gifta sig med sin gamla käresta, Munter-Maja, och det var ingen annan än jungfru Vabitz, som hade förmått honom till detta. Hon hade predikat för honom om hur orätt det var att låta ett fruntimmer vänta på sig i fjorton år, och till sist hade det tagit skruv.

Det märktes, att söta far var mycket nöjd. I detta brevet skrev han inte "Vabitza", som han brukade, utan "jungfru Vabitz". Det var ett säkert tecken, att söta far nu hade kommit underfund med vilken förträfflig människa hon var. Sedan fick fröken Snövit inga fler brev från söta far, bara korta biljetter, där det stod, att han hade så mycket att göra, att han inte hade tid för brevskrivning. Han nämnde inte ett ord om jungfrun. Det måste väl betyda, att han nu hade vant sig vid henne och inte tänkte mer på henne än på det andra tjänstfolket.

Men en liten oro satt alltid kvar, och inte vill jag bjuda till att beskriva hur glad fröken Snövit var, då hon fick sätta sig i vagnen och fara hem. Hon hade skrivit i god tid till söta far och talat om när han kunde vänta dem, och på samma gång skrev hon och berömde honom för att han hade härdat ut med Vabitz. Men nu skulle han inte mer behöva ha främmande i huset, nu skulle hon aldrig lämna honom.

— Jaså, hon skrev det också, sa fostersystern. Det måtte vara roligt för henne att tänka på att hon skrev så.

— Det är mycket, som är lustigt i den här historien, sa prästdottern. När man tänker på hur glad fröken Snövit var, då hon åkte framåt vägen, så kunde man också vilja skratta. Hon var så lycklig, att alla mötande ljusnade upp, när de

såg henne. Så var det åtminstone i början av resan. När hon kom närmare hemtrakten, där folk på långt håll kände igen både vagnen och dem, som satt i den, tyckte hon, att alla, som hon mötte, såg ut, som om de hade kommit att tänka på något sorgligt, och la ansiktet i rynkor och veck.

Jag ska säga, att fröken Snövit blev ganska brydd. När hon kom till de sista gästgivargårdarna, där hon var bekant med värdfolket, frågade hon efter söta far, och de svarade henne, att han var lika rask och kry, som då hon for. Men hon hörde ändå på rösten, att de visste något, som de inte ville säga. Och inte ville hon fråga. Det var väl något lett om att jungfrun hade rymt till sist. Men inte ville fröken Snövit förstöra glädjen över att komma hem med att tänka på henne.

— Det är så övermåttan rasande, sa fostersystern och skrattade till, om det inte vore så bedrövligt.

— Vid sista hållet kom Långe-Bengt och mötte med deras egna hästar. Och det slog inte fel: han var besynnerlig, han också. Annars får man köpa ordena av honom, men nu pratade han i ett kör. Och väl märkte fröken Snövit, att han talade om allt, men inte ett ord om söta far och Vabitz. Och nu tordes hon inte fråga. Var det något på tok, så fick hon väl höra det av söta far själv.

— Och så visste hon ingenting, förrän hon kom hem! utbrast fostersystern.

— Nej, hon visste ingenting, ingenting alls. Och nu ska jag säga vad som var mest lett för henne. Jo, det var väl detta, att söta far tyckte, att han hade handlat obegripligt förståndigt, och väntade, att hon skulle bli glad över det,

som han hade ställt till. Och det måste han väl tro. Var det någon annan än hon, som hade berömt jungfrun och sagt, att han borde vara lycklig att ha en så utmärkt person i huset? Det var kanske hon själv, som första gången hade kommit honom att tänka på att jungfrun — — —

Du kan visst aldrig förstå hur glad söta far var, där han stod på sin förstukvist för att ta emot henne, och hur glad Vabitz var, där hon stod bredvid honom. Söta far bara längtade att få berätta den stora nyheten.

Men söta far behövde ingenting säga, för hon såg det själv. Hon visste det, innan hon hade kommit ur vagnen. Och nu får jag tala om hur illa det gick henne. Hon blev så ond, att hon inte kunde styra sig. Så hade hon aldrig känt det förr. Hon flög inte på dem och klöste och slog. Men verkeligen hade hon inte den allra största lust.

Tungan förmådde hon ändå inte hålla styr på, utan hon sa dem vad hon värst kunde hitta på. Aldrig skulle hon kalla Vabitz för mor, det var det första, och det andra, att hon var ett opassande gifte för hennes far, för hon visste, att Vabitz var dotter till en fattig tysk trumpetare, men fröken Snövits far hade kunnat bli i äktenskap förenad med vilken fin dam som helst. Och vidare sa hon dem, att de nog kände med sig, att de hade handlat orätt, annars skulle de inte ha gift sig i smyg.

Men nu kom mormor och grep henne om handleden och sa strängt, att hon skulle följa med ner på hennes kammare. Det nekade hon inte att göra, men först vände hon sig mot Vabitz en gång till och sa, att hon hade ställt sig in hos söta far genom den goda maten och att det bara var för de fina rättemas skull, som han hade gift sig med henne.

Nu först fick mormor henne med sig.

— Det var synd, sa fostersystern. Jag tycker, att hon gärna kunde ha fått hålla på.

— Nej, mormor förde bort henne, och så snart som hon kom in på hennes kammare, började hon gråta. Det var åter något nytt. Aldrig hade hon gråtit så förr. Hon grät i timtal, innan hon kom till ro, och hela tiden tyckte hon, att något främmande, som i alla de år, som hon hade levat, hade legat fördolt inom henne, nu hade vaknat upp och tagit herraväldet över henne. Hur ska jag nu säga? Hon kände så visst, att det bodde en gammal drake eller något hemskt vilddjur inom henne. Ack, ack! Hon blev så rädd för detta, att hon närapå glömde bort den andra olyckan. Det var en stor ångest att veta, att det bodde något så oregerligt och farligt inne i hennes själ. Men egentligen rådde hon ju inte för, att det fanns där. Hon skulle bara aldrig mer låta det komma till synes.

— Å, kära hjärtandes, sa fostersystern med smeksam röst, hade hon aldrig varit ond förr?

— Till sist somnade hon ifrån alltihopa och vaknade inte förrän nästa morron, då solen steg upp bakom berget och sken henne i ansiktet. Hon låg och kände sig olycklig och visste inte vad hon skulle ta sig till.

Men hon behövde inte undra länge, för om några ögonblick kom kammarpigan med hälsning från frun, att hon skulle stiga upp och sätta sig i vävstoln.

Klockan fattades några minuter i fyra, och så tidigt hade hon aldrig brukat vara oppe. Och visst hade hon arbetat, men bara efter egen önskan och eget val. Hon höll på att bli ond igen, men så kom hon att tänka på den där vildheten, som fanns inom henne, och blev rädd, att den skulle stå opp på nytt.

När hon hade suttit och vävt ett par timmar, kunde hon bättre förstå hur allt hade gått till. Inte hade Vabitz försökt att ställa sig in hos söta far, utan i stället hade hon gått på med att säga honom sanningen, tills han hade fått klart för sig, att hon skulle bli ett ovärderligt stöd för honom och hans dotter. Då söta far nu hade fått se, att dottern inte hade uppskattat hans stora klokhet, var han säkert ganska stött på henne.

När klockan blev sju, kallades fröken Snövit in till söta far för att bli varnad och förmanad, och annat var ju inte att vänta. Men söta far var så rasande ohjälplig, när han talade henne till rätta, att hon höll på att bli ond igen. Det blev hon i alla fall inte, utan hon bad dem båda två så vackert om förlåtelse och kysste dem på hand, både Vabitz

och söta far. Hon såg på söta far hur lätt han kände sig om hjärtat, när detta var ordnat och han åter hade fått fred i huset.

— Och sådant ska hända, och en annan sitter bara några mil borta och vet ingenting! utbrast fostersystern med tårar i rösten. Om jag hade varit där bara!

— Det var bra, att ingen fanns, som eggade opp fröken Snövit, sa prästdottern. Hon var nöjd, att hon hade visat sig försonlig, för när hon såg dem tillsammans, så förstod

hon, att det inte var hon, som var mest olycklig. Hon var ju ung, och hon kunde bli gift och få ett eget hem, men annat var det med söta far. Han kunde aldrig bli fri från Vabitz, utan måste behålla henne till livets slut. Det var att leva i jämn vinter utan sommarsol. Det var söta far, som det var synd om, inte om henne.

Men så försonlig hon än ville vara, så kunde hon inte låta bli att retas med honom, då han om en stund kom utanför kökskammarfönstret och frågade om hon ville komma med ut och gå. Hon svarade, att det var omöjligt för henne, för söta mor hade befallt, att så och så många alnar skulle vara färdiga före frukosten.

I första hastigheten höll nog söta far på att säga, att hon skulle komma med i alla fall. Men så besinnade han väl, att det inte gick för sig att rubba söta mors befallning redan första dagen. Utan söta far gick bort ifrån fönstret och lämnade fröken Snövit kvar i vävstoln. Och detta hade hon aldrig väntat sig. Hon tyckte, att hjärtat ville stanna; hon förstod, att hon hade förlorat söta far.

Det kom tårar i rösten, och hon tystnade tvärt. Anna Brogren sa heller ingenting, men det hördes, att hon grät. Och lilljänta skulle ha gråtit, hon också, om hon inte hade varit så ängslig för att de andra skulle höra henne.

n.

Nästa natt blev inte en smul bättre för lilljänta än den förra. Anna Brogren hade inte farit sin väg, som ämnat var, utan skjutit opp hemresan, och knappt hade prästen och prästfrun sagt god natt på kvällen, förrän hon smög ner från gästrummet och kom in i kökskammarn för att få prata med prästdottern.

Den här gången brydde de sig inte om att vänta på att lilljänta skulle somna. Prostinnan sa genast, att hon hade stannat kvar bara för att få höra fortsättningen på den vackra sagan om fröken Snövit, som Maja Lisa hade berättat förra natten. Och hon bad, att hon skulle börja strax, så

att de nu skulle hinna till slut. För längre än till i morron kunde hon rakt inte dröja.

Och så började prästdottern berätta.

— Om jag minns rätt, sa hon, så hade inte fröken Snövit varit hemma i mer än åtta dar, förrän klockar Moreus och Ulla kom på besök. Jag kan inte säga hur glad fröken Snövit blev, då de kom. Visst var allt gott och väl mellan söta mor och henne, men nog fick hon arbeta. Hon satt och dunkade i en drällsväv hela dagen, så att ryggen värkte, då hon la sig om kvälln. Det var gott, att det kom någon och hälsade på, så att hon fick en stunds ledighet.

Ack, ack! Fröken Snövit tänkte för sig själv, att hon visst aldrig kunde få en sådan kärlek till arbetet som söta mor. Inte heller kunde hon nånsin bli så skicklig och snäll i sina händer. Söta mor kunde väva en damast, som var skön och där alla djurena i Noaks ark var avbildade i bården. Fröken Snövit märkte nog, att hon ansåg henne för en klåpare, men hon menade, att söta mor måste förstå, att hon försökte vara henne till lags.

Ulla Moreus var bekant med söta mor redan på den tiden, då hon var hushållerska på Borg, och hon förstod sig väl på henne. Dessutom hade nu hon och hennes svärmor nyss varit på Borg och gjort höstbaket, så att hon hade mycket att berätta om nådig grevinnan. Fröken Snövit märkte, att söta mor var glad att få höra talas om alla de galenskaper, som grevinnan nu hade hittat på.

Men ska jag säga sanningen, så tror jag ingen blev så glad över besöket som söta far. Fröken Snövit satt och såg hur han kastade av den stora värdigheten, som han hade burit alltsedan sitt giftermål, och blev sig lik som förr. Och hon sa till sig själv: "Jag vet inte var söta far har hållit hus den sista tiden. Jag har inte råkat honom, sedan vi gick bort till södra gärdet för att se på höslåttern."

Fröken Snövit visste så väl, att det var för hennes skull, som söta far inte mer varken vågade skratta eller skämta. Söta far gjorde sig samvetskval, därför att han så illa hade skött hennes uppfostran. Si, han tänkte som så, att aldrig skulle hon ha brutit ut mot honom och söta mor, som hon

hade gjort, om han inte hade skämt bort henne. Men nu hade söta far satt sig i sinnet, att hon skulle bli efterhållen. Han tog det så tungt, att han aldrig vågade vara annat än sträv och allvarsam, då hon fanns i rummet.

För bara ett par månader sen visste inte söta far annat, än att hon var, som hon skulle vara, men nu dög hon till rakt ingenting. Säkert blev inte söta far sig lik, förrän hon hade fått ett helt nytt väsende.

Nu, då klockar Moreus kom, glömde söta far bort denna tunga bördan och blev som förr. Hon kunde inte låta bli att tänka, att söta far måtte ha henne mycket kär. Si, vilket tvång han pålade sig alla dar för hennes skull! Hon var nog inte söta far så tacksam, som hon borde vara.

Söta mor ville ställa med kvällsmaten själv, för att hon skulle få visa Ulla Moreus, att de aldrig hade haft sådan mat på Lövdala som nu. Söta mor visste ju, att Ulla var den skickligaste kokfrun i socknen och att hon ständigt for omkring och lagfide mat på bröllop och begravningar, så att hon tyckte, att det lönade sig att krusa för henne. Och medan söta mor stod framför köksspisen, föreslog Ulla, att hon och fröken Snövit skulle gå ner till mormor på en stund.

Där nere hos mormor packade Ulla upp ett paket, som hon hade tagit med för att roa dem. Det var en så präktig present, som hon hade fått av nådig grevinnan. Aldrig får man då skratta, som när Ulla berättar hur väl hon står hos grevinnan och vilka sköna gåvor hon får av henne. En gång gav hon Ulla en knähund, som inte kunde äta annat än grädde. Det ska kallas att vara godhjärtad, att ge ett sånt djur till en fattig klockarhustru, som visst inte alltid har någon ko att mjölka!

Vet inte om inte Ulla skulle bli ledsen, om grevinnan en gång gåve henne något, som hon kunde ha gagn av. Ack, så lustig hon var, då hon packade upp den sista presenten! "Se nu mans på!" sa hon. "Så här ska jag komma utstyrd, när jag reser bort i bondgårdarna för att reda till bröllop."

Grevinnan tyckte nog, att hon hade tagit sig mycket nära, då hon hade gett Ulla sin riddräkt. Det var den engelska, som hon hade ridit med de sista årena: lång, svart klädes-

kjol, åtsittande, röd tröja med sobelbräm och liten, hög hatt. Den var av ett utmärkt tyg och visst inte utnött, men det var tokigt i alla fall. Det var en längd på kjolen, så att Ulla inte kunde ta ett steg i den, och det var så rasande galet att se henne i det röda livet. Ulla ville, att fröken Snövit också skulle pröva klänningen, och när hon fick den på, blev både Ulla och mormor Beata alldeles förtjusta. "Oj då", sa Ulla, "så synd, att det inte är du, som har fått den här granna presenten! Den är, som den vore sydd åt dig."

Ulla satte henne framför spegeln, bredde ut håret lite och fäste på henne hatten. "Titta på henne!" sa hon till mormor. "Ser hon inte ut som en liten nådig grevinna? Har ni nånsin sett henne så täck?"

Ulla ville rakt inte, att fröken Snövit skulle ta av sig riddräkten, innan söta far och klockar Moreus hade fått se henne i den.

Jag får säga en sak. Fröken Snövit borde aldrig klä ut sig. Hon blev nu genast så uppspelt och tyckte, att hon var någon annan än sig själv. Mormor och Ulla skrattade, så att de låg dubbla, därför att hon började gå och tala som nådig grevinnan.

Och Ulla sa än en gång, att hon aldrig skulle förlåta henne, om inte hennes man fick se henne som grevinna. Hon envisades med att de skulle gå opp i stora byggningen.

Fröken Snövit tänkte för sig själv: "Kanske att söta far ändå inte tycker om, att jag klär ut mig, nu sedan han har blivit så allvarsam emot mig. Förr fick jag göra det, så ofta jag hade lust, men nu är allt annorlunda."

Men hon var modig, därför att Ulla var med, och hon uppmuntrade sig själv: "Inte går det an, att du alldeles låter kuva dig. I dag är ju söta far sig lik igen. Inte kan han finna något opassande i att du har satt på dig grevinnans klänning."

Hon hade också en annan tröst. Hon trodde, att söta mor inte skulle misstycka, att de förde lite spektakel med nådig grevinnan.

När de följdes åt utför trappan, fick Ulla Moreus en ny 14. — Lagerlöf, En saga om en saga. — Liljecronas hem,LILJECRONAS HEM

tanke. Hon tog fröken Snövit med sig bortåt stallet, och där övertalade de Långe-Bengt att lägga sadel på Svarten. Svarten är knubbig och liten, och inte är han mycket lik de höga ridhästarna på Borg. Och inte heller var deras sadlar med stora, stoppade sitsar och ryggstöd så särdeles lika grevinnan Märtas.

När Svarten var färdig och fröken Snövit hade suttit opp, sprang Ulla före in, och hon ropade bide i salsdörrn och utåt köket, att grevinnan Märta kom ridande neråt allén.

Oj, oj, oj, vad det blev för uppståndelse! Söta mor rev av sig köksförklädet, så att linningen strök med, och rusade ut på förstukvisten. Söta far sprang ut med sådan fart, att peruken kom på sned, och ställde sig på översta trappsteget vid sidan av söta mor. Ulla och klockar Moreus tog plats bakom dem, och på nedersta trappsteget stod kammarpigan och neg.

Väl hade fröken Snövit ridspö och piskade på Svarten, men det var ingen möjlighet att få honom att gå annat än i lunk, och hon tänkte, att så gott var det. För inte trodde hon annat, än att både söta far och mor genast hade känt igen, att det var hon.

Men det var för tokigt. Söta mor hade väl sett sig blind på den röda tröjan, som grevinnan hade ridit med i flera år, och hon märkte ingenting annat. Och knappt hade fröken Snövit hälsat med ridspöet och ropat: "Bonjour, monsieur le pasteur!" som grevinnan brukade, förrän söta mor kom störtande utför alla trappstegena och neg, så att hon hade kunnat sjunka till jorden.

Hur ska jag rätt beskriva alltsammans? Nog visste fröken Snövit, att söt-a mor var lite närsynt, och det var ganska sent på kvälln och skumt, men det var alldeles omöjligt för henne att tro, att hon inte var igenkänd.

Hon tänkte: "Söta mor tycker om, att jag spektaklar med grevinnan." Hon visste ju hur ond söta mor var på sin gamla matmor. Aldrig föll det fröken Snövit in, att hon skulle stå och niga för henne. Och söta mor sken över hela ansiktet. Hon hade aldrig sett så glad ut.

Fröken Snövit sprang ur sadeln utan hjälp, alldeles som

nådig grevinnan, och kastade tyglarna åt Långe-Bengt. Sedan vände hon sig till söta mor och räckte henne handen.

"Eh bien, Raklitz, hur finner hon sig i sin nya ställning?"

Men tänk, att just som fröken Snövit sa detta, hade söta mor böjt sig ner över handen och kysst den!

Då äntligen förstod fröken Snövit, att söta mor hade låtit bedra sig och att hon trodde, att grevinnan hade kommit för att hälsa på henne. Fröken Snövit blev så konsternerad, att hon sa: "Söta mor, det är ju bara jag."

Söta mor rätade upp sig med fart och slängde handen ifrån sig. Hon gav styvdottern en enda blick, och så vände hon sig bort och rusade oppför trappan och in i köket.

Söta far och klockar Moreus och Ulla kom nu omkring fröken Snövit och skrattade åt hennes utklädsel. Ack, ack! Hon fick lov att agera än en liten stund, därför att söta far såg så road ut. Men hon var som förstenad, för söta mors blick hade skrämt henne. Hon tänkte: "Nu har jag gjort mig en fiende i söta mor. Söta mor bryr sig inte om, att man är ovettig på henne rent ut. Men aldrig kan hon förlåta den, som vågar ha henne till narr."

Prästdottern gjorde ett litet uppehåll liksom för att få veta vad den andra tänkte om hennes berättelse.

— Detta är ju sådant, som man skulle skratta åt, sa Anna Brogren, men jag kan inte det heller. Jag blir hjärtängslig av det. Det är bäst, att du fortsätter genast, så att jag får veta hur pass illa du — ja, jag menar fröken Snövit — har det $tällt för sig.

Och så började prästdottern berätta igen.

— Jag får verkeligen tala om hur tokigt det hände en gång i slutet av september. Min kära fostersyster kommer väl att märka, att det inte var något viktigt, men jag imenar, att det gav fröken Snövit en smula mod. Hon sa sedan till sig själv, så ofta som detta äventyret rann henne i tankarna: "Det är ändå väl, att det finns någon på gården, som inte är rädd för söta mor."

Annars måste hon ju erkänna, att de var rädda för söta mor lite var, söta far inte undantagen. Intet kunde hon neka,

att söta mor var särdeles mån om söta far och så uppmärksam mot honom, att han knappt tordes röra sig. Men ack, vad söta far var ängslig att säga nej, när söta mor ville något!

Det märktes alla dar, men aldrig så mycket, som då söta mor fick lov att ställa till med brännvinsbränning. Alla sa, att om det inte hade varit hon, som hade bett om det, så hade aldrig söta far tillåtit något sådant, för det hade alltid varit honom emot. Kom någon förr i världen fram med det förslaget, svarade han helt tvärt, att i en prästgård skulle man baka bröd och koka välling av säden och inte använda den till den där olycksdrycken, som bara var till folks fördärv.

Söta far sa precis detsamma till söta mor, men hon lät inte avskräcka sig. Hon svarade, att om söta far ville avskaffa allt brännvinsdrickande i sitt hem, så vore hon visst med om detta, men när det ändå skulle finnas brännvin i huset, både för att bjuda främmande och till tjänstfolket, så tyckte hon, att de kunde likaså gärna laga till det själva. Det blev bara halv kostnad, om man brände det hemma, sa söta mor, och hon kältade så länge, tills söta far lät henne få sin vilja.

Till den första bränningen lånade söta mor en brännvinspanna med hatt och rör från en granngård, och så snart som den var kommen, tog hon till med arbetet. Och söta mor skötte det med allra största omsorg. Hon lät inte bryggerskan ha någon ro under mäskningen och jäsningen, och hela tiden, som destilleringen pågick, stöd söta mor med i brygghuset. Ingen människa kunde lägga söta mor till last, att hon sparade sig.

Söta far däremot satt inne på sin kammare, alltmedan bränningen varade, och gjorde inte en enda gång söta mor den äran att titta in genom brygghusdörrn och be att få smaka på brygden.

Söta mor förstod nog, att han ännu var emot saken, och hon visste, att om någon av gårdsfolket skulle dricka sig oredig, komme söta far genast att ta sig anledning att förbjuda hela hanteringen. Söta mor var därför mycket noga med att ingen av dem, som hjälpte henne, skulle få för

många smaksupar, och hon hade en sådan respekt med sig, att det lyckades henne att hålla god ordning hela tiden.

Det hände bara en enda liten olycka.

Söta mor var alldeles färdig med klarningen och hade inte stort annat kvar att göra än att tappa opp brännvinet på

ankare och krus. Hon skulle också ta reda på "efter-lanken", men den var varm ännu, och söta mor hällde opp den i ett ämbar och ställde den utanför brygghusdörrn för att svalna.

Strax sedan söta mor hade ställt ut efterlanken, gick Långe-Bengt förbi. Han drogs och drogs bort mot ämbaret, men söta mor stod i dörröppningen med detsamma. "Kära Bengt", sa hon, "han tänker väl inte dricka det där? Det är inte för människor. Det är bara dranken."

Långe-Bengt gjorde sig en enfaldig uppsyn och gick vidare. Han skulle till lagården, han. Det var väl inte straff på att gå förbi brygghuset heller.

Långe-Bengt gick också mycket riktigt till lagården och hämtade en högaffel, som lagårdspigan hade lånat av honom. Och den högaffeln ämnade han nu bära tillbaka till stallet. Men då Långe-Bengt öppnade grinden till bakgården, kom han i möte med Storebocken, som stod där med nosen mellan spjälarna och vädrade bortåt brygghuset. Det var en vacker dag, och alla getterna var utsläppta, men de andra höll till i en rishög. Det var bara Storebocken, som stod vid grinden.

Ingen kan begripa hur Långe-Bengt kunde vara så fumlig. Men han öppnade grinden så vitt, att Storebocken var i stånd att tränga sig förbi honom. Och inte gjorde han sig besvär att driva Storebocken tillbaka genom grinden, som han hade bort göra. Han bara såg efter, att trädgårdsgrindarna var stängda, så att Storebocken inte kunde komma åt söta fars äppleträd och söta mors kålsängar. Han tyckte väl, att det ingenting gjorde, att Storebocken gick in på gårdsplanen och betade på gräsmattan.

Men du må veta, att Storebocken inte så mycket som kastade en blick på det goda gräset, utan sprang i smått trav rätt fram till brygghuset. Han kom trippande så nätt

och så lätt, att söta mor inte hörde, att han kom, fastän brygghusdörrn stod på glänt.

Den där bocken hade alltid varit så fin av sig. När han skulle dricka, varken slaskade han som en hund eller sög som en häst, utan han kunde göra det så tyst, att ingen visste vad han tog sig till. Storebocken hade druckit ur många kannor mjölk bakom ryggen på lagårdspigan, och nu hann han att i god ro supa opp all efterlanken, utan att söta mor hade minsta aning om vad som skedde.

Men när allt var slut, började Storebocken bräka, som hans vana var, för han tyckte inte, att det var någon glädje med att göra odygd, om han inte fick se hur förargad och ledsen man blev över det, som han hade ställt till. Och i nästa ögonblick stod söta mor på tröskeln och såg, att ämbaret var tomt.

Söta mor fick tag i den långa, svarta ugnsrakan, som alltid stod i hörnet bredvid brygghusdörrn, och ämnade tukta Storebocken. Men efter all den välfägnaden, som Storebocken hade fått, kunde han visst inte förstå, att söta mor var ond på allvar, utan han reste sig på två ben och började dansa framför söta mor. Nu var ju Storebocken både gammal och stark, och det var inte alltid så roligt att råka ut för honom. Söta mor slog efter honom med ugnsrakan, och den, som kände till Storebockens humör, måste ju tro, att det inte skulle gå väl. Också kom nu alla, både söta far och fröken Snövit och pigorna, springande ut ur stora byggningen för att hjälpa söta mor. Men Storebocken gjorde henne ingenting, utan han bara hoppade fram och tillbaka, och då tecknade söta far åt de andra, att de skulle låta bli att blanda sig i leken. På samma gång ropade han åt söta mor, att hon skulle skynda sig in i brygghuset, medan Storebocken ännu var i sitt leklynne.

Men söta mor brydde sig inte om varningen. Och äntligen lyckades hon ge Storebocken ett slag så hårt, att han kände det. Då sänkte han sig ner på alla fyra, men inte var det mycket vunnet med detta, för nu sprang han in i brygghuset, och där brukade han hornena till att stöta omkull så många av söta mors flaskor och krus, som han kunde komma åt.

Och knappt hade söta mor hunnit in efter honom, förrän han var ute igen.

Nu visste nog Storebocken, att han hade gett söta mor så mycket att göra med att resa opp allt, som han hade stött omkull, att han skulle slippa henne för en stund och i frid få njuta av sitt goda lynne. Han stod ett par sekunder stilla utanför brygghusdörrn och såg sig omkring. Därpå började han sakta och allvarligt gå oppför backen mot stora byggningen.

Storebocken hade som oftast något värdigt och högtidligt över sig, och det kom honom väl till pass, för det var nästan omöjligt att tro om ett så ståtligt djur, att det aldrig tänkte på annat än att ställa till odygd. Men ingen hade nånsin sett honom så präktig. Han lyfte var fot långsamt och högt, höll huvudet bakåt, sträckte nosen i vädret och liksom skröt med sitt stora skägg och sina långa horn. Ändå syntes det nog, att det inte var så helt med allvaret. Det glimtade lite ostadigt i ögona, och bakkroppen ville slänga över åt ena sidan.

Söta far trodde, att Storebocken var på väg till sina getter på bakgården, och han ropade till fröken Snövit och de andra kvinnfolkena, att de skulle gå undan för bocken och inte störa honom. Men om Storebocken hade haft den avsikten, ändrade han mening, när han gick förbi förstu-kvisten och såg, att ingångsdörrn hade blivit lämnad öppen av dem, som hade sprungit ut för att jaga bort honom. Och mittunder det att han gick där som mest allvarlig, tog han sats oppför trappan och sprang in i huset.

Nu störtade pigorna in efter, hela flocken, för att driva ut honom. Då flydde Storebocken oppför vindstrappan, och när de följde efter honom opp på vinden, sprang hati ut genom vindsfönstret. Storebocken gjorde sig nog inte besvär att se efter hur långt det var till mar'ken, innan han gjorde språnget. Men han var ett sådant djur, som alltid hade lycka med sig, och därför gick det nu så, att han kom ut just genom det fönstret, som satt rätt ovanför taket till förstukvisten.

Det var ett litet tak med skarp sluttning och en smal takås

mittöver, och på den kom Storebocken ner. Han kunde inte ta ett steg varken åt höger eller vänster utan att falla. Och inte heller tycktes det vara möjligt för honom att vända tillbaka in på vinden.

"Gå in med dig, Storebocken!" sa söta far och hötte åt honom med käppen. Men bocken stod kvar där han stod. Pigorna hade kommit ut och var alldeles över sig givna för hur det skulle gå honom. Men Storebocken såg helt nöjd ut. Han bara vände på huvudet och blinkade åt dem, och det märktes, att han hade sin stora fröjd av deras förskräckelse.

Söta mor hade plockat opp sina flaskor och kom med ugnsrakan i hand för att få bukt på Storebocken. När han fick syn på henne, blinkade han ändå lustigare än förut. Det syntes, att han inte hade den minsta respekt för söta mor.

Men söta mor svängde ugnsrakan än en gång mot Storebocken, och med detsamma sköt han ihop benena, flög ut i luften som en pil och kom ner på marken mittframför henne.

Och inte förr var han nere, än han reste sig på bakbenena och gav söta mor en smäll, så att hon stöp. Därefter sprang Storebocken bort mot bakgården, tog sats över grinden och dansade sedan för sina getter i flera timmar.

Men det var ingen, som såg efter honom då för det första. Alla hade rusat fram till söta mor för att hjälpa henne. Den, som först hann fram, var fröken Snövit. Men söta mor stötte häftigt undan henne. "Gör dig inte till!" fräste hon. "Jag vet nog vilket sinnelag du har emot mig. Jag ser, att detta bara gör dig glädje. Skratta du, så länge du kan! Jag känner allt den, som ska komma dig att gråta."

Och visst var det sant, att fröken Snövit inte hade sett så värst orolig ut. Hon hade skrattat åt bocken, så att hon ännu inte hade hunnit att bli allvarsam.

Men söta mors ord gjorde henne tillräckligt sorgsen för hela den dagen.

Och min kära fostersyster förstår nog, att det inte var detta, som gav fröken Snövit nytt mod, utan det var en liten dröm, som hon hade om natten.

Då såg fröken Snövit återigen bocken stå på taket till förstubron, men nu var det inte mer en verklig bock, utan det var all den lustighet och allt gott humör, som bodde i detta hemmet av gammalt, som hade stigit ut på taket och stod där och gjorde narr av söta mor. Och den bocken kunde tala, och han sa till söta mor, att det inte skulle lyckas henne att göra detta huset till ett kallt och hårt fängelse, som hon ville. Det var för mycket av det gamla, som gjorde henne motstånd.

Och när fröken Snövit vaknade, tänkte hon, att detta var sant, och tyckte, att hon inte mer var så ensam i striden mot söta mor.

— Det ska inte slå fel, att jag ska ta med mig ett par kakor bröd till Storebocken, nästa gång jag hälsar på fröken Snövit, sa Anna Brogren, då prästdottern nu gjorde ett uppehåll.

— Jag är rädd, att den välfägnaden är för sent påtänkt, sa prästdottern. För i det sista brevet, som jag fick från fröken Snövit, talade hon just om, att söta mor hade låtit slakta Storebocken.

— Ser man på, sa prostinnan eftertänksamt, ser man på! Och fröken Snövits far sa ingenting, utan lät Storebocken slaktas! Jag säger dig, att jag börjar tro, att fröken Snövits styvmor kommer att göra henne något ont.

Men prästdottern invände raskt:

— Inte är det väl hon, som skadar fröken Snövit. Det är tvärtom så, att hon tror, att fröken Snövit inte tänker på annat än att ställa till förtret för henne.

— Hon må väl veta bättre.

— Det faller sig alltid galet för fröken Snövit. Jag ska nu tala om en sak till, så att du får se hur illa hon råkar ut.

— Jag vill gärna höra sagan till slut, sa prostinnan. Men nog förstår jag, att det är fröken Snövit, som är i fara, och inte hennes styvmor.

— Min kära fostersyster vet nog, sa prästdottern, att det var fröken Snövits far, som hade planterat hela prästgårdsträdgården. Det var honom, som man hade att tacka fÖr krusbär och vinbär, för de rara jordgubbslandena, de stora

kryddsängarna och det lilla roskvarteret väster om bygg-ningen.

Men det allra yppersta, som fanns i söta fars trädgård, var ändå äppleträdena. Söta far hade både planterat och ympat dem, och jag tror, att man får gå långa vägar, innan man får se maken till den frukten, som de bar. När fröken Snövit åt något av söta fars äpplen, tyckte hon, att de smakade, som om de vore tillagade av solsken och sommarvärme.

Så vackra äpplen som denna sommarn hade fröken Snövit aldrig sett i trädgården. Ack, sådana paradiser och gyllen och astrakaner och kanniker och renetter och vinteräpplen! Det var kanske inte så fullsatt på trädena som eljest, men den frukten, som fanns, var desto vackrare. Inte ett enda äpple var maskstunget, alla var jämnstora och väl-formade. Alla astrakaner var genomskinliga, alla gyllen var gullgula, alla paradiser var mörkt grönröda och alla vinteräpplen var skönt rödkindade.

Verkeligen var inte äpplena så präktiga, att man talade om dem i hela trakten. De var så stora och granna, att de lyste ända upp till vägen, och resande kom ner till gården och bad om lov att få gå in i trädgården och se på dem.

Nu må jag säga en sak. Så vackra och goda som äpplen är, så är det dock stora bekymmer med dem. Och nog hade det gått så de andra åren a, att en stor mängd av prästgårdsäpplena hade blivit bortstulna. Men i år kom knappast ett enda äpple bort på det sättet, för söta mor var outtröttlig att vaka över dem. Alltsedan slutet av augusti, då äpplena började mogna, hade hon gått ute i trädgården och vaktat varenda natt.

Och söta mor gjorde det, som var mer än så. Hon vaktade äpplena också mot hemfolket. Hon skaffade hänglås till trädgårdsgrindarna och lämnade aldrig ifrån sig nyckeln. När söta mor fann en riktigt stor och klar astrakan, kunde hon plocka den åt söta far, men varken mormor Beata eller fröken Snövit fick smaka så mycket som ett äpple.

De andra årena hade de väl inte haft så vackra äpplen, men då hade det varit mera glädje med dem. Då var det ingen på gården, som inte hade fått sitt lystmäte. Och de

räckte inte bara till gårdsfolket, utan var och en, som kom till prästgården, fick smaka på dem, och de flesta bar också ett litet knyte med frukt med sig därifrån.

Inte en gång när äpplena skulle ner från trädena, kom någon åt att äta av dem, för det arbetet skötte söta mor ensam. Hon satte vantar på händerna och plockade ner vart äpple sakta och varligt, så att de inte skulle bli klämda eller stötta.

Visst tyckte fröken Snövit, att det var hårt att inte få något med av äpplena, medan de hade den färska sommarsmaken, men hon tröstade sig med att tänka på hur gott det skulle bli att få äta äpplen hela hösten och vintern. För söta mor skulle säkert förstå att ta så väl vara på dem, att de inte skulle ruttna.

Men hon fick snart märka, att söta mor hade andra planer. Inte ett ögonblick hade hon tänkt, att de skulle få sitta och äta opp så mycken god frukt i prästgården-

Söta far hade säkert också gärna velat behålla sina äpplen hemma liksom de andra årena. Men söta mor hade räknat ut, att de kunde förtjäna pengar på dem. Hon ville sälja all den sköna frukten på Broby marknad.

Och visst blev det, som söla mor ville. Söta mor for opp till marknan med två kärror fulla av äpplen och med en dräng och en piga, som skulle hjälpa söta mor med handeln.

Då hon kom till marknadsplatsen, satte hon opp en disk, öppnade lådor och tunnor och la fram äpplena. Söta mor var inte rädd för något slags arbete, och hon stod med stora vantar på händerna och en stor schal knuten om livet innanför disken för att själv sälja sina äpplen. Söta mor vågade rakt inte anförtro detta uppdraget till någon annan.

Jag får säga hon hade också sådana varor att bjuda ut, att hon kunde vara stolt över dem. Det lyste så vackert av rött och grönt och gult och vitt från söta mors stånd, att folk strömmade dit bara för ögonfägnads skull. Till den stora Broby marknad kom det nu som alltid trädgårdsmästare både från de sörmländska slottena och från herrgårdarna på Näset. Men inte var det någon, som hade så vacker frukt att lägga opp som söta mor.

Så snart som söta mor var färdig att sälja, skyndade alla människor fram och frågade vad hon ville ha för sina äpplen. Men då begärde söta mor så mycket för dem, att folk häpnade och inte ville köpa.

Verkeligen fick inte söta mor sitta där med sin grannlåt och se på hur marknadsfolket gjorde sina inköp hos hennes grannar. Men söta mor gav inte vika och satte inte ner sina priser med en enda styver. Hon begärde jämnt dubbelt så mycket för sina äpplen som någon annan. Hon trodde väl, att hon skulle få sälja längre fram på dagen, då de främmande hade blivit av med all sin frukt.

Kanske att söta mor också räknade med något annat. Söta mor visste nog hur mycket brännvin som brukade drickas på Broby marknad och att efter klockan tolv på dagen fanns där väl knappt en nykter man. Söta mor tänkte kanske, att bondfolket inte skulle hålla så noga på pengarna fram på eftermiddagen.

Det såg också ut, som om söta mor skulle få rätt. Ju längre det led, ju mer folk samlades det framför hennes disk. Det var för det första alla smågossar och småjäntor, som fanns på marknan. De stod där med fingrarna i munnen och såg så längtansfullt på äpplena, att man kunde bli rörd. Dessa hade förstås ingenting att köpa för, men det var också stort folk, som stod där och hängde och inte kunde ta sina ögon från frukten.

Alltjämt kom en och annan fram och frågade efter priset. Men söta mor höll i sig och begärde lika mycket som på morron. Inte ville hon slå ner nu, då alla äpplen var bortsålda hos de andra. Nu trodde hon så visst, att hennes tur skulle komma.

Söta mor såg hur det lyste av äppletrånad i alla ansikten, och hon tänkte vart ögonblick: "Snart blir det dem övermäktigt. Det behövs bara, att någon börjar."

Men det dröjde och dröjde, och till sist trodde nog söta mor, att hon skulle få resa hem med alla sina äpplen osålda.

Då ville söta mor göra ett sista försök, och hon skickade sin piga för att hämta fröken Snövit, som gick borta mellan

ståndena och köpte gåvor till alla där hemma, som inte hade fått vara med på marknan.

När fröken Snövit kom fram till söta mor, befallde hon henne, att hon för en liten stund skulle ställa sig på hennes plats och sälja äpplen. Söta mor hade nu stått på samma fläck hela dan, och hon frös om fötterna. Hon var tvungen att röra sig litet.

Inte var det med någon god vilja, som fröken Snövit ställde sig att sälja på Broby marknad, men inte heller vågade hon säga nej till söta mor, utan hon knöt om sig söta mors schal, drog på sig söta mors vantar och tog hennes plats innanför disken. Och efter många förmaningar, att hon skulle hålla strängt på det priset, som var bestämt, och alls inte låta pruta med sig och inte äta opp äpplena själv, gick söta mor sin väg.

Men om det var söta mors uträkning, att folk hellre skulle köpa av styvdottern än av henne, så slog det fel.

Fröken Snövit fick stå där och vakta sina äpplen utan att få sälja ett enda, alldeles på samma sätt som söta mor. Den täta ringen av stora och små stod kvar omkring henne, men ingen enda köpte något.

Då kom ett par halvfulla unga bonddrängar med jäntor under armen och bröt sig fram genom hopen.

De var högröstade, och de var uppspelta, och de hade pengar i fickan, som skramlade, och de var i det rätta lynnet för att spendera. Fröken Snövit blev så rädd för dem, att hon hade velat springa sin väg, men hon stod ju kvar, i hopp att hon nu äntligen skulle få sälja något.

De kom ända fram till henne, och den, som gick först, frågade inte efter pris, utan la genast sin stora näve över en hög av de bästa äpplena. På samma gång såg han på fröken Snövit och försökte att se så nykter och redig ut som möjligt. "Var är de här äpplena komna ifrån?" sa han.

Fröken Snövit svarade, att de var från hennes hem.

"Ja, där har jag varit många gånger", sa karlen, "och jag känner både er och far eran. Det är en snäll karl, den prästen."

Fröken Snövit svarade helt vänligt. Hon tyckte om drängen, för att han talade väl om söta far.

"Jag vet, att både ni och han är snällt folk", sa drängen. "Ni är så snälla, så ni unnar nog en fattig dräng att smaka på era äpplen utan att ta betalt för det."

Och innan fröken Snövit rätt begrep vad han ämnade, hade han plockat till sig en grabbnäve av de sköna äpplena och rusat bort med dem. Och jäntan, som han hade haft vid armen, tog också några äpplen och sprang. Och likaså gjorde kamraten och kamratens jänta.

Men fröken Snövit hade ju aldrig kunnat tänka sig något sådant. Och hon blev så över sig given för att de hade sprungit bort med så många äpplen, som hon inte hade fått betalt för. Hon ville skynda efter dem själv och ta tillbaka äpplena, men hon tordes inte det heller, utan hon skickade drängen och pigan, som stod bakom henne, för

att löpa efter dem. I detsamma märkte hon, att hela folkhopen kom helt tätt inpå disken. "Nu kommer de och köper", tänkte hon och fick nytt mod.

Men nej, om de köpte! Det var inte deras mening, utan de sprang fram, en tie stycken i taget, och tog så många äpplen de förmådde och ropade på samma gång, att hon och hennes far, de var så snälla, så att de begärde nog inte, att fattigt folk skulle betala för ett par äpplen. Och alla de smågossarna, som hade stått framför äpplena och sett dem blänka hela dagen, de ryckte av sig sina luvor och fyllde dem, och alla de småjäntorna, som hade stått och känt hur det hade vattnats i munnen, de störtade fram och strök ner tjogtals med äpplen i sina förkläden.

Fröken Snövit la sig ut över äpplena för att skydda dem med sin kropp. Men vad hjälpte det? Och hon grät och hon bad och hon ropade, att de gjorde henne olycklig, men vem frågade efter henne? Det var inte bara smågossar och småjäntor, som plockade till sig äpplen, utan det var stort folk också. Och de skrattade och var så lustiga och tyckte, att detta bara var ett litet marknadsskämt. Och var och en, som tog ett äpple, ropade till henne, att hon och hennes far var så snälla, så att de unnade dem nog ett par äpplen.

Fröken Snövit slog omkring sig, och fröken Snövit skrek på hjälp, men äpplena var förlorade. Marknadsfolket stjälpte disken framför henne, de välte omkull hennes tunnor och lådor och plockade till sig äpplena. Det var gott om vilda skojare på marknan, och de kastade sig in i tumultet. Det blev slagsmål och strid, och fröken Snövit måste dra sig undan och lämna äpplena i sticket för att inte bli nertrampad.

Och då just kom söta mor tillbaka och fann styvdottern, där hon stod utplundrad och över sig given och grät både av vrede och förskräckelse. Söta mor tog henne i armarna och ruskade henne. "Vänta du, tills vi kommer hem i afton", sa söta mor, "så ska jag lära dig att skänka bort mina äpplen!"

Och underligt var det väl inte, att söta mor var förargad, men nog var det hårt, att hon trodde styvdottern om att ha gjort detta med flit.

Det var en så tung hemresa den dagen från marknan. De satt i vagnen, både söta far och söta mor och fröken Snövit, och i början försökte söta far att prata, som han brukade. Men söta mor satt upprätt i vagnshörnet med hopknipna läppar och svarade inte ett ord, och fröken Snövit bara grät. Söta far kunde väl inte ta det så djupt, att han hade mistat några äpplen, och han var visst road av att folket hade ropat, att han var så snäll, att han unnade dem äpplena utan betalning. Han försökte att hålla sitt mod oppe genom att tala vid alla de marknadsresande, som han for förbi. Han frågade dem om de hade fått väl betalt för sina kor, vad de hade gett för fårena och om de hade sett till några av hans äpplen.

Men om en stund blev söta far besynnerligt tyst. Han vände isig mot söta mor och satt en lång stund och såg på henne. Därpå blev han sittande och stirrade rätt framför sig. Och nu såg han med ens gammal och trött ut.

En stund efteråt märkte fröken Snövit, att söta far såg på henne så länge och så bekymrat. Det var, som ville söta far utforska vad som fanns djupast i hennes själ.

Så sa söta far: "Du håller på att bli lik din mor." Och söta far tog hennes hand mellan sina och satt och klappade den helt sakta.

Det var, som om söta far ville lugna henne och göra henne glad. Fröken Snövit tänkte: "Söta far förstår, att jag inte gjorde det med flit. Han vet, att jag inte är sådan."

Söta far satt med hennes hand i sin ända hem. Men han lutade sig allt mer och mer framåt, och när de stannade framför trappan, sjönk han alldeles ihop. Han rörde sig inte för att gå ur vagnen, när söta mor och fröken Snövit reste sig. De trodde, att han var död.

Men det var inte så illa, fastän det nog hade varit bra nära.

Prästdottern höll upp litet. Rösten hade blivit ostadig, och hon behövde tid för att bli så lugn, att hon kunde

fortsätta.

— Nu vet du hur jag har det ställt, sa hon. Söta mor får göra med mig vad hon vill, och jag kan inte klaga för söta far, för jag är rädd, att han ska få ett slaganfall, såsom han fick, när han reste hem från marknan och tänkte på vår osämja.

— Men kan han då inte se själv?

— Det kan väl hända, att han ser, men han förmår ingenting. Det tycks nu, som om söta far vore frisk igen, men jag vet hur svag han är. Han har ingen vilja mer. Aldrig kan söta far bli den han var den där morron, då han och jag gick ut för att se på höslåttern.

SVARTSJÖPRÄSTEN.

T^yårsafton på förmiddagen stack prästen in huvudet il genom köksdörrn.

Var hade de gjort av Blåsvädret i dag? Han hade inte sett henne ute i kälkbacken. Det var väl inte meningen, att hon skulle sitta inne från morgon till kväll som de andra kvinnfolkena.

Det var lilljänta, som han frågade efter. Redan första dagen, som hon hade varit på Lövdala, hade han tagit henne med sig och letat fram en kälke åt henne i redskapsskjulet. Sedan kom han var förmiddag och påminde om att hon skulle ut och åka.

På samma gång passade han på att säga en liten godmodig försmädlighet till hushållerska och pigor om att de helst ville sitta och steka sig i köket hela dagarna.

Nu fick han strax svar, att tösen visst skulle få fara ut med kälken som vanligt, men mor hennes hade kommit till prästgården i dag för att hälsa på henne. Hon hade nu gått ner i lagården för att se på korna, och lilljänta hade följt med henne.

Prästen drog sig tillbaka och stängde dörrn. Ett par ögonblick stod han och betänkte sig. Sedan ställde han stegena till lagården.

I köket följde de honom med ögona. Han såg gammal och svag ut efter sjukdomen i höstas. Men det var givet, att han skulle språka med varenda människa, som kom till gården.

Det dröjde emellertid en god stund, innan prästen kunde söka upp Marit i Koltorp. Där kom för det första Långe-Bengt och ropade till honom, att det var en karl, som hade kommit dit med en sjuk häst och ville fråga om prästen visste nån bot för den.

Och när han hade pysslat om den sjuka hästen, kom ett par bönder, som låg i delo om ett arv, och begärde, att han

skulle säga hur mycket var och en av dem borde ha, så att de skulle slippa att dra saken inför tinget.

Det tog minst en timme, innan han kom så långt med dem. att han fick bjuda dem på förlikningssupen.

Under tiden satt lilljänta i ett mörkt hörn av lagården och pratade med mor. De hade slagit sig ner på var sin mjölkpall, och lillgossen satt i knä på lilljänta. Han var så glad åt henne, att han inte kunde skiljas ifrån henne.

Mor och lillgossen hade varit kvar i Nygård ända sedan annandagen. Nu skulle de hem, men de hade tagit den längre vägen förbi Lövdala för att få se hur lilljänta hade det.

Lilljänta hade visst aldrig känt sig så glad, som då hon hade fått se mor komma in i köket. Hon kom just lagom för att hjälpa henne med hennes stora bekymmer.

När de hade kommit ner i lagården, hade mor för det första fått lov att reda ut för henne hur det förhöll sig med den nya sagan om fröken Snövit, som lilljänta hade legat och hört på två nätter å rad. Kunde det vara möjligt, att

prästdottern hade talat om sig själv?

När lilljänta hade berättat den så gott hon kunde, teg mor en lång stund. Till sist sa hon:

— De trodde väl inte, att du hade så mycke förstånd, att du skulle begripa vad de sa. Men när du ändå har gjort det, så får du visa, att du också har förstånd att tiga med det.

Men detta var inte allt, utan lilljänta hade annat på hjärtat också.

I går på förmiddagen hade prästfrua kommit fram till henne och sett så vänlig och blid ut och frågat om hon trivdes eller om hon längtade hem.

Jo då, hon trivdes visst och hade det så bra. Och hon tyckte så mycke om hönsen a.

— Jaså, hade då prästfrua sagt och småskrattat, är det ingen mer än hönsena, som du tycker om?

Joo, lilljänta tyckte också om prästdottra.

Prästfrua hade småskrattat igen. Hur kunde det komma sig, att hon tyckte om mamsell Maja Lisa?

Det var därför, att hon talade om så mycke vackert.

— Å nej då! hade prästfrua sagt. Kan du begripa var hon får veta allt det, som hon talar om för dig?

— Det får hon väl lära i böckerna, som hon sitter och läser om nätterna, hade lilljänta svarat.

— Jaså, sitter hon och läser om nätterna? hade prästfrua sagt och varit lika blid och vänlig alltjämt. Då lyser hon sig väl med ett stickbloss?

— Hon läser väl vid ljus, vet jag, hade lilljänta svarat.

När nu natten kom, så hade både prästdottra och lilljänta

lagt sig som vanligt, och så snart som de hade kommit i säng, hade prästfrua kommit in, som hon brukade, och tagit bort ljus och ljusstake ifrån dem.

Men när det blev tyst i huset, steg prästdottra upp och tog fram ett talgljus, som hon hade gömt nere i den stora väggklockan, smög ut i köket, blåste eld på ett kol i spisen för att kunna tända ljuset och satte sig att läsa. Prästdottra hade en bror, som var borta i Uppsala, och han brukade skriva av verser åt henne och skicka henne, för han visste, att hon var galen efter allt sånt. Och detta satt hon och lärde sig utantill nu på natten.

Det var väl något vackert hon läste, för hon hade inte hört, att dörrn till saln blev öppnad. Hon såg inte upp, förrän prästfrua stod över henne och sträckte ut en hand och tog ljuset ur staken.

— Det är väl din mening, att vi ska bli utfattiga allihop, sa prästfrua, eftersom du sitter här och bränner ljus hela natten. Var har du fått ljus ifrån?

— Det är inte söta mors ljus, sa prästdottra.

— Vems det är, så nog ska jag se till, att du inte får sitta här och göra oss utfattiga, sa prästfrua. Jag ska allt lära dig att ödsla med ljusena, jag.

Därpå gick prästfrua, men hon kom snart tillbaka med ett stycke tyg på armen.

— Eftersom du vill sitta oppe om nätterna, så ska du åtminstone få göra nytta för dig, sa hon. Laga nu så, att hålsömmen på det här lakanet är färdig till i morron bittida!

Så gick hon igen, men prästdottra fick sitta oppe vid arbetet hela natten.

Och den, som inte heller sov något, det var lilljänta, för hon låg och ängslade sig över att det var hon, som hade talat om, att prästdottra brukade sitta oppe och läsa om nätterna.

Det var just detta, som gjorde, att hon hade blivit så glad, när mor kom.

Hon kunde inte tänka sig någe värre, än att prästdottra skulle få veta vad hon hade gjort, och hon bad, att mor skulle ta henne med sig hem. Hon ville inte stanna kvar i prästgården.

Mor föreställde henne hur gott hon hade det, men lill jänta brydde sig inte om, att hon skulle få frysa och svälta, bara hon kom sin väg, innan prästdottra hade blivit ond på henne.

Men mor ville prompt, att hon skulle stanna kvar.

— Det ska inte bli länge, sa hon, som Raklitza ska få hålla på och regera på detta sättet. Jag ska tala vid prästen, jag. Jag känner honom sen gammalt. Jag tänker, att han ska tro mig.

Med detsamma pekade lillgossen bortåt gången.

— Det är nån, som står där, sa han.

Mor och lilljänta vände sig om på en gång. Prästen stod i den mörka skuggan på några stegs avstånd ifrån dem. Han stödde sig mot väggen och gjorde inte en rörelse.

De blev så förskräckta, så de vågade inte stiga upp och hälsa. När kom han, och hur mycke hade han hört?

— Kom hit med mjölkpallen, du Marit! sa han med svag röst. Hon skyndade fram med den låga stoln, och han sjönk ner på den.

— Gå inte efter folk! sa prästen. Det är bara svindel. Du vet, att jag har haft detta i alla mina dar.

De stod där rådlösa framför honom. Marit i Koltorp förvånade sig över hur gammal han hade blivit. Hon hade inte märkt det så mycket på kalaset hos brodern, men nu såg hon hur han hade magrat och sjunkit samman.

— Det är inte farligt, sa han, men det kommer ofta nuförtiden. Det är slut med mig, förstår du, Marit.

Rätt snart efteråt reste han sig.

— Säg ingenting om detta där oppe! sa han och gick långsamt och lutande ut ur lagården.

DRÖMPANNKAKA.

Sent på nyårsaftonen kom prästdottern gående i backen, som ledde ner till brygghuskammarn, där mormodern, fru Beata Spaak, hade bott sedan många år tillbaka. Hon höll lilljänta vid handen, och det hördes lång väg, att de var ute, för de gav till små skrik, när de tog miste om vägen och kom upp i snökanten. Det var mulet och beckmörkt utan minsta ljus från måne och stjärnor. Hade det inte glimtat lite bakom mormors fönsterluckor, skulle de knappt ha kunnat leta sig fram till brygghuset.

Den julen var det så obeskrivligt många kalas både hos bönder och herrskap, att dagarna inte ville räcka till för dem alla. Det hade inte blivit någon annan råd, än att prästfolket hade måst resa bort också på nyårsafton, men mamsell Maja Lisa hade som vanligt inte fått följa med. Det hettes, att hon skulle vara hemma och se till, att tjänstfolket fick ordentlig välfägnad med fisk och gröt på samma sätt som på julafton, liksom inte den gamla hushållerskan skulle ha kunnat ställa med den saken.

Men prästdottern hade varit i gott humör i alla fall.

En god del av eftermiddagen hade hon berättat sagor och sjungit visor för lill jänta, som visst aldrig hade haft så roligt förr.

När de hade ätit kväll, så hade mamsell Maja Lisa rakt inte velat gå och lägga sig. Hon hade sagt, att så här på nyårskvälln ville hon då åtminstone göra ett försök att få veta lite om framtiden, innan hon gick till sängs. Hon undrade om lilljänta skulle vilja vara med om att laga drömpannkaka.

Lilljänta visste inte alls vad drömpannkaka var för slag, utan hon sa ja genast. Och hon hade förstås sagt ja, om

mamsell Maja Lisa hade frågat om hon ville koka soppa på en huggorm.

— Men du får inte tala och inte skratta på hela tiden, medan vi lagar den, sa prästdottern, och du får inte spilla på golvet det minsta grand varken av vatten eller mjöl eller salt.

— Var det likt något, det? sa lilljänta. Hon kunde låta bli både att tala och att skratta hur länge som helst.

Sedan återstod det bekymret, att de måste vara tre om det, för att det skulle bli riktigt. Prästdottern visste inte var hon skulle få den tredje ifrån.

De gick ut i köket och frågade om det var någon, som ville vara med om att laga drömpannkaka. Men pigorna bara slog för sig med händerna och sa nej, så fort de hörde vad det var fråga om. Sånt hade de gjort tillräckligt i sin dar. De hade varken kunnat sova eller drömma, sen de hade ätit den pannkakan. Ingen skulle narra dem till att smaka såna rätter en gång till.

Prästdottern blev stående och funderade.

— Vi får gå ner till mormor och be henne, att hon hjälper oss, sa hon.

Och detta var anledningen till att de hade gått ut i den mörka nyårsnatten och höll på att leta sig väg mellan snödrivorna.

Prästdottern tyckte, att det var, som det skulle vara, att nyårsnatten var så mörk och ogenomtränglig. Den var som framtiden, som ingen heller kunde se in i.

Mormor bodde på en kvistkammare ovanpå brygghuset. Det svåraste var att leta sig uppför trappan, som gick fram i avsatser utmed väggen, hade små, tätt sittande steg och var nersnöad och hal. Det var livsfarligt nästan.

Men man fick lov att vänja sig att gå i mörker på Lövdala. Prästfrun bestod inte ljus till lyktor annat än i lagård och stall.

Emellertid måtte mormor ha hört dem, för när de var mitt i trappan, kom hon och ställde upp dörrn. Då hade hon grenljus tänt på bordet framför soffan och brasa i spisen.

Mormor var lång och mager och såg bräcklig ut. Hon var inte alls lik prästdottern till anletsdragen och kunde inte gärna vara det heller, för hon var bara styvmor till hennes

mor. Men hon höll av prästdottern lika mycket, som om hon hade varit hennes eget kött och blod.

Det var, som om fru Beata skulle ha några särskilda konster för sig, för hur det än var på andra håll, så var det alltid varmt och alltid städat och alltid rent på hennes kammare. Hon hade bara ett rum, där hon både sov och lagade mat, men hennes säng med vita sparlakan, som hängde ner från en förgylld pil, var bara en prydnad till, och detsamma kunde man säga om hennes små blanka kopparkastruller och porslinstallrikarna i kärlhyllan.

Hon var prydlig och fin själv också, men hennes händer var förstörda av gikt, så att fingrarna satt krokiga och inte kunde böjas ut. Det var svårt att ta henne i hand; man visste inte riktigt hur man skulle bära sig åt.

Prästdottern talade om vad de hade för ärende, och mormor smålog åt dem och lovade, att hon skulle vara med. Det var någon, som hon jämt väntade på, och hon ville veta om han skulle komma nästa år.

Det blev bäst då förstås att stanna hos mormor och laga drömpannkakan där.

Först tog de ner ett fat ur den lilla kärlhyllan bakom spisen, och alla tre höll de i fatkanten, när de ställde det på det lilla köksbordet.

Sedan skulle de ta fram en träsked. Och alla tre gick de till det lilla hörnskåpet, som mormor hade till skafferi, för att hämta skeden, alla tre höll fast i skedskaftet, när de bar fram den till bordet och la den på fatet.

Så öste de tre skedar vatten i fatet, och alla hämtade vattnet ur mormors kopparstanda, och ingen talade och ingen skrattade, medan de höll på med den saken.

När detta var gjort, så la de tre skedar mjöl i vattnet. Och alla tre holl de i skeden, när de stack ner den i mjölkaret, alla tre lyfte upp den och la mjölet i vattnet. Ingen släppte taget om skeden, ingen talade, ingen skrattade, och ingen lät den minsta smula mjöl falla till golvet.

Sedan öste de i tre skedar salt.

Och inte heller nu var det någon, som talade eller skrattade eller spillde ett enda korn.

Men kan man tanka sig, att när de hade hunnit så långt, så frågade mormor om det skulle läggas flott i pannkaks-pannan!

Med detsamma hon sa detta, slängde prästdottern skeden, kastade sig på en stol och började storskratta, och lilljänta behöll skeden i sin hand, men hon fick ett sådant anfall av skratt, att hon inte orkade stå, utan måste lägga sig på golvet och skratta.

Mormor drog lite på munnen, hon med. Hon hade kanske inte behövt försäga sig, men hon kom ihåg av gammalt, att om det inte hände någon liten olycka, när man lagade drömpannkaka, så var det inte något roligt med alltsammans.

Och hon tyckte om att se, att prästdottern kom bort från alla sina bekymmer och fick skratta lite.

När de äntligen hade skrattat ut, ämnade de börja på nytt, för nu dugde ingenting av det, som de hade ställt i ordning, utan de måste göra om alltihop från början.

Men det var inte så lätt, när de väl var i skrattagena.

Först öste de tre skedar vatten i fatet.

Längre kom de inte, förrän de brast i skratt igen. Det var prästdottern, som var värst. Det var inte alls så farligt med lilljänta som med henne.

Men nog var det fulla fem minuter, som de var redlösa av skratt.

Sen sa prästdottern till de andra, att de fick lov att vara ordentliga, för annars blev inte drömpannkakan färdig före högsta natten.

— Nog tror jag, att det ska gå för oss, sa mormor, om bara du själv kan hålla dig allvarsam.

Först slog de i vatten och sedan i mjöl och sedan i salt, och därpå rörde de ihop allt detta till en gröt. Och alla tre höll de i sleven, medan de rörde, och ingen av dem skrattade, ingen av dem talade, ingen av dem spillde den minsta smula på golvet.

När de hade rört till pannkakan, la de den i stekpannan. Och drömpannkakan såg inte smakligare ut än sådan röra, som man ger höns och grisar. Men därtill kom, att den var alldeles styv och hård och glittrade av det myckna saltet.

De satte den på elden och lät den stekas på ena sidan, och sedan vände de den, och allihop höll i skeden, allihop hjälpte till att vända den, och ingen tappade den i askan.

Så var den färdig och skulle ätas.

Nu blev både prästdottern och lilljänta så ivriga, att det inte alls var farligt, att de skulle brista i skratt. De tänkte på att nu skulle de kanske få blicka långt in i framtiden, nu ville de rakt inte förspilla det stora tillfället.

Drömpannkakan var så blank av salt, att det ville mod till att smaka den. Men de delade den i tre delar, och

sedan åt de så gott de kunde.

Lilljänta åt upp sin del, för hon visste, att så skulle det vara, och hon var noga med att följa alla föreskrifter. Mormor bara smakade på en liten, liten bit, och det var inte sagt, att hon sväljde ner den heller. Prästdottern åt så mycke som en munsbit. Så gärna hon än ville veta framtiden, så var hon inte i stånd att få ner en enda smula till.

De var liksom lite besvikna på drömpannkakan, båda de unga. Men ingen av dem sa ett ord i alla fall. De bara vinkade god natt till mormor, och hon stod tyst i dörrn och lyste dem utför trappan.

De steg, som de hade att gå över gården, tog de i fullt språng, för nu var det, som om natten inte var så sluten och ogenomtränglig mer. Den stod beredd att dra bort sin förlåt och visa dem sina hemligheter, men de tot'des inte stanna för att se.

Pigorna låg redan, då de smög genom köket, men det var givet, att allihop frågade dem hur det hade gått, om de redan hade drömt och vem de hade drömt om. Men det hade de ingenting för. De fick inte ett ord ur dem.

Lilljänta somnade, så snart som hon hade lagt sig, och sov ända till morgonen. Och när hon vaknade, kände hon en skarp smak i munnen, men hur mycket hon försökte, kunde hon inte påminna sig, att hon hade drömt något.

Mormor hade inte sovit på hela natten, men nästa dag var hon tyst och stilla och satt, som om hon vore borta i en dröm. Det var, som skulle hon i alla fall ha fått veta något.

Prästdottern hade inte heller kunnat sova mycket, därför

att hon hade känt sig brännande törstig, och se, dricka något, innan man har somnat, det får man inte göra. Då är det inte någon nytta med hela saken.

När hon vaknade på morgonen, kunde hon inte få klart för sig, att hon hade drömt något.

Men så, längre fram på dagen, kom hon att gå ut på förstubron.

Och där blev hon stående stilla, för hon kom ihåg, att i natt i drömmen hade hon stått just på samma ställe. Och när hon stod där, hade två främmande män, en ung och en gammal, kommit gående på sandgången. Och den gamle hade sagt, att han var prosten Liljecrona, och att han hade kommit dit med sin son för att fråga om hon var törstig och ville ha en dryck vatten.

Och genast hade den unge trätt fram med ett glas friskt, klart vatten i handen och bjudit henne.

Men då prästdottern påminde sig detta, blev hon så häpen, att hon började darra i hela kroppen.

För det är alldeles säkert och visst, att den, som träder fram och bjuder en vatten i drömmen, sedan man har lagat drömpannkaka, den kommer man att bli gift med.

BRUDDANSEN.

På trettondagen hade prästen och prästfrun följts åt till kyrkan, och nu efter gudstjänstens slut var de på återväg. Prästfrun småfrös i släden efter att ha suttit stilla ett par timmar i den kalla kyrkan. Det var gott att tänka på att de inte behövde åka ända hem till Lövdala, utan att resan fick avbrytas i Lobyn, där de skulle vara med om ett stort bondbröllop. Det var åtminstone en fj ärdingsväg, som de slapp fara.

Hon kunde inte tänka på annat, än hur galet det var att ha prästgården liggande nära nog en hel mil från kyrkan ända borta vid sockengränsen. Kyrkan låg i ett gott läge i mitten av socknen, och dit var det lätt att komma från alla håll, men annat var det med prästgården. Det var väl ett par mils resa dit från de gårdarna, som låg längst söder ut i socknen.

Och så svårt, som det var, för prästfrun att komma till kyrkan varje söndag, såsom det var anständigt och passande! En fyra timmar gick det åt, innan man var hemma igen. Var det nattvardsgång, brukade det dra ut både

fem och sex.

När hon så kom hem, kunde hon vara viss om att den gamla hushållerskan hade lagat maten för tidigt, så att den hade fått stå och vänta i flera timmar och var både torr och vidbränd.

Hon kom in på dessa samma funderingarna, var gång hon, svulten och frusen, åkte hem från kyrkan. Om det bara funnes någon möjlighet att ställa det så, att hon fick kortare kyrkväg!

Se, om det inte hade behövts mer än att förmå sockenborna till att sälja den gamla prästgården och skaffa en ny, som låg närmare kyrkan, hade redan det varit en svår sak. Men det var krångligare än så.

Kära hjärtandes, så lett det väf, att Svartsjö för det första bara var ett annex till detta stora Bro pastorat! Alltifrån gamla tider hade det varit ordnat så, att prosten i Bro också var kyrkoherde i Svartsjö och att halva prästlönen skulle gå till honom, och i sådant där gammalt kunde det förstås aldrig bli någon ändring. Annars måste man väl tycka, att hennes man, som skötte allt arbetet, också borde ha hela lönen. Men han var bara en hjälppräst och fick nöja sig med en sådan lön som hjälppräster brukade få. Och en liten och fattig församling var det, så att om prästen skulle ha levat bara på det, som den gav honom, så hade han allt blivit en riktig fattiglapp.

Om Svartsjöprästen hade det lite bättre än andra komministrar, så var det därför, att han utom bostället hade en egen gård, som han fick sin bärgning av. Hade han inte det haft, så hade det väl burit till skogs för honom.

Hon fick förstås vara glad för att han ägde Lövdala. Hon skulle- ju vara den sista att klaga på den saken. Det var en präktig gård med bra hus och god jord. Det var inte något annat fel på den, än att den låg så långt från kyrkan.

Jo, ett fel till var det. De, som bodde där, tycktes hålla sig lite förmer än andra. Hon kunde inte annat än skratta åt det, hon, som hade sett verkligt stora ställen. Men här i socknen räknades det för något riktigt förnämligt att bo på Lövdala. Till och med de grevliga på Borg hade inte sådant anseende som prästfolket.

Hon för sin del hade aldrig kunnat förstå hur detta kom sig. För en hundra år sen hade hela Lövdala inte varit annat än en bondgård. Den hade kanske varit rätt stor och rik, för de hade ju de där präktiga betena på den gamla sjöbottnen. Men en bondgård och ingenting annat hade det varit, och hon kunde knappt säga, att det var något annat än i dag. Det fanns förstås ingen här uppe i Värmland, som visste hur en riktig herrgård såg ut.

Inte var det så märkvärdigt, att en bondson från den rika gården hade fått studera och att han hade tagit en fattig prästexamen och blivit komminister i Svartsjö. Om han än

hade blivit gift med en prostdotter, så var det väl inte så mycket att hovera sig över. Längre än till att bli komminister i Svartsjö hade han ändå inte hunnit, utan hade fått stanna där hela livet. Det sas om honom, att han skulle ha varit en duktig karl, men det var svårt att tro. Då skulle han väl ha kunnat bli präst i någon större församling.

Visserligen hade han haft det bra, därför att han hade ärvt Lövdala efter sina föräldrar och kunnat bo där. Han hade inte behövt krusa bönderna för att få skatt eller offer. Han satt på sin egen gård och redde sig själv och var lika god som en av dem. Och det var väl detta, som de hade tyckt om, både de och han.

På denna första Lövdalaprästens tid hade det visst inte funnits något prästboställe, som hade hört socknen till, men det fanns det ju nu. Det var en liten gård, som låg alldeles bredvid Lövdala.

Hon tyckte, att det var ren illslughet av bönderna att lägga prästgården så. De hade inte en smul frågat efter, att det blev så långt för prästen att resa till kyrkan. De hade haft annat i sikte, och det hade också lyckats dem. Den andra Lövdalaprästen hade gift sig med en dotter till den första och tagit Lövdala i arv och bott där. På det sättet hade också han blivit en storbonde, som rådde sig själv, och inte bara en fattig hjälppräst. Och han med hade stannat livet ut i Svartsjö. Han skulle ha varit en särdeles predikant, men det kunde hon inte heller tro. Hon inbillade sig, att det bara var därför, att han hade varit gift med en av deras egna prästdöttrar och bott på Lövdala,

som Svartsjöfolket påstod, att han hade haft så stora predikogåvor.

Prästfrun lyfte upp muffen och höll den för ansiktet. Vägen gick fram rak och jämn över den gamla sjöbottnen, och det kalla draget, som alltid kändes där, svepte om örona.

Men det bara satte fart i tankarna.

Se, det var just detta, att prästerna där i socknen nödvändigt skulle bo på Lövdala, som gjorde det så omöjligt att få en kortare kyrkväg.

Hennes man var nu den tredje prästen i ordningen, som bodde där. Han hade gjort på samma sätt som företrädaren:

gift sig med prästdottern och tagit gården i arv. Han slog sig ner på Lövdala, men prästbostället låg så nära, att han gott kunde sköta det, och han var en välbärgad man med sina två gårdar. Detta var en så god ordning, att det fanns ingen i socknen, som inte önskade, att det skulle fortgå på samma sätt, så länge som det fanns präst och församling i Svartsjö.

Hon ville inte neka, att det kunde ha varit bra för de andra Lövdalaprästerna, för om dem trodde hon inte, att de hade varit värda bättre än att stanna här hela livet. Men det var en evig skada, att hennes man hade förälskat sig i gården och socknen och blivit kvar här. För hon ville sätta sitt huvud i pant på att han hade kunnat få det största pastoratet i stiftet, vilken dag han hade velat.

Hon visste allt hur det kom sig, att han trivdes. Eftersom det hade varit samma prästsläkt i socknen i så många år och både präster och prästfruar hade varit omtyckta, så hade de fått stor makt där. Folk företog sig rakt ingenting utan att först gå till prästgården och fråga om råd, och detta var det han tyckte om. Hon hade slagit fram till honom en gång, att han väl kunde ha fått sig ett större gäll. Ja, det trodde han med, men där hade han kanske inte fått så mycket att säga till om. Här tyckte han, att han rådde över hela socknen.

Det var visst och sant, att inte var det lätt att få ändring i detta. För en ung präst var det ju förmånligt att bli gift med en prästdotter från Lövdala. Han fick sin bärgning genast och en lättskött socken, och vad hustrun beträffar, sa alla med en mun, att prästdöttrarna från Lövdala var så vackra och blev så goda husmödrar, så att det var en lycka att bli gift med en av dem.

Hon ville gärna tro detta om dem, som hade funnits där före hennes tid, men vad denna Maja Lisa angår, så kunde hon inte finna, att det var något med henn^. Inte tyckte hon, att hon var vacker med det där långlagda ansiktet, och inte kunde hon säga om henne, att hon dög till Guds skapande grand.

Nu strävade hon ju och höll efter henne, men hon fick inte medhåll i detta av någon, knappast en gång av fadern.

sqjn väl borde vara den första till att önska, att dottern skulle bli en stadgad människa och tänka på annat än att spektaklas. Men hon ville göra sin plikt mot henne i alla fall. Det var inte många, som vågade sig på den, som skulle ta Lövdala och hela socknen i arv.

Det var rikligt med bjällerklang i luften. Här uppe i Lobyn möttes vägar från fyra håll, och på allihop kom det slädar med folk, som skulle till bröllopet. Det var att vänta, att det skulle bli storståtligt. För innerligt väl, att hon hade kunnat avstyra, att styvdottern kom med! Det var just i dessa gamla bondgårdarna, som de krusade mest för henne.

Man kunde inte vänta annat, än att hon skulle bli lat och högfärdig och sådan, att hon tyckte sig kunna göra vad som helst. Ja, hon visste nog vad som skulle vara bäst för styvdottern. Men än så länge ville hon inte en gång säga ut det i sina tankar.

Kanske hon i alla fall kunde slå två flugor i en smäll. Kanske hon kunde få kortare kyrkväg och på samma gång

lära styvdottern, att hon inte var någon prinsessa, utan bara en simpel prästgårdsmamsell — — —

Ja, detta visste hon att hon måste gå igenom. Hon hade inte kommit inom dörrn, förrän alla människor började fråga varför inte prästdottern var med.

Innan hon hade hunnit knäppa upp knapparna i pälsen, hade hon redan fått förklara tio gånger hur tråkigt det var, att inte Maja Lisa hade velat fara ifrån deii gamla mormodern där hemma.

De flesta nöjde sig ju med detta, men värdfolket i bröllopsgården ville ha bättre besked.

Gamle Björn Hindriksson och hans hustru hade fått hålla på i flera år, innan de hade kunnat övertala den yngsta dotterdottern, hon, som skulle ärva gården, att gifta sig med en man, som de hade valt ut åt henne. Och till lön för eftergivenheten ville de nu att hon skulle få ett bröllop så hedersamt, som de kunde åstadkomma.

Björn Hindriksson var så gammal, att han kom ihåg herr Olavus, den förste Lövdalaprästen, och hans hustru, fru Katarina Hesselgren, och den respekt, som han hade känt för

dem, gick aldrig ur honom. När det fanns en avkomling till herr Olavus i socknen, så skulle hon vara med på bröllopet, annars blev det inte sådant, som han hade velat ha det.

Han ville inte ta för gott det skälet, att prästdottern inte kunde fara hemifrån för mormoderns skull, utan frågade genast om inte någon av pigorna kunde ha fått se till fru Beata i dag. Hon låg väl inte för döden heller.

Man kunde höra på rösten, att han var riktigt ledsen och att det inte bara var artigt prat. Han tyckte ju om, att den nya prästfrun hade kommit, men det kunde inte nekas, att hon inte var av den gamla prästsläkten.

Prästfrun svarade, att hon hade tyckt som han och sagt det också. Men se, prästdottern var så mån om den gamla, att det var inte möjligt att få henne med bort, så snart som det var det allra minsta fel med mormodern.

Nu var prästfrun avpälsad, och hon visste med sig, både att hon såg ståtlig ut och var fint klädd och att de inte kunde få en dugligare prästfru, om de än sökte över hela landet. Men det var, som om bondfolket alldeles hade sett förbi henne.

Björn Hindrikssons hustru undrade på att inte fru Beata själv hade velat, att dotterdottern skulle fara. Hon visste nog, att det inte hade firats något bröllop där i gården i deras tid, utan att en av den gamla prästsläkten hade dansat med bruden.

Prästfrun stramade upp sig och blev grov i rösten. Hon hade ju inte vetat, att det var så viktigt, för då skulle hon själv ha stannat hemma. Men hon kunde ju fara hem, hon, nu strax, så att Maja Lisa fick komma.

Med detta vann prästfrun övertaget. Det blev fasligt illa med bondfolket för att de hade stött sig med henne, och det slutade så, att de fick tigga och be, att hon skulle stanna.

Det var att höra samma frågor och ge samma svar där uppe i stora saln i övervåningen, när hon nu gick runt och hälsade på alla dem, som stod uppställda utmed väggarna och väntade på vigseln. Hon blev varm på en gång, hon, som hade frusit hela dagen. Först när hon satt i soffan, fick hon vara i fred för frågor om Maja Lisa. De två förnämsta

bondkvinnorna i socknen satt på ömse sidor om henne, och de var moltysta. De visste då, att när man sitter och väntar på något så högtidligt som en brudvigsel, är det inte passande att prata.

Hon kände, att de två röda fläckarna brann på kinderna. Tänk, att alla hade vänt sig till henne! Prästen hade blivit lämnad i fred för frågor. Trodde de, att han inte mer hade något att säga till om?

Ulla Moreus, klockarns hustru, visade sig i dörrn. Hon kom fram och hälsade. Nu skulle det bli nya frågor. Hon var ju en av Maja Lisas bästa vänner. Men hon tycktes inte ha Maja Lisa i tankarna. Hon och hennes svärmor var

där och klädde bruden. De var färdiga nu, men de hade

undrat---Ja, det skulle vara så lugnt för dem, om

fru Raklitz hade velat komma upp på kvisten och se efter om brudklädseln var riktig.

Prästfrun visste, att ingen i Värmland hade bättre reda på hur en bondbrud skulle vara klädd än Ulla Moreus och hennes svärmor. Men det var artigt, att de ville höra hennes omdöme.

Hon gick med till kammarn, där bruden stod färdigklädd« och väntade, att brudföljet skulle komma och hämta henne. Här tänkte de bara på blommor och grannlåt. Det var en riktig lättnad att få svara på frågor om den guldkedjan satt rätt, om de borde hänga fler pärlband på bruden eller om det var vacker fason på den höga kronan av papp, som Ulla Moreus hade suttit uppe hela natten för att klä med rött och grönt siden och guldpapper. De hade trott i det längsta, att de skulle kunna behålla den gamla kronan, men sent i går afton hade Ulla suttit och tänkt på att detta var det största bröllop, som skulle firas i vinter, och så hade hon klippt till en ny stomme och klätt över.

Prästfrun berömde både den och allt annat.

Men gamla mor Moreus hade något bekymrat över sig i alla fall, och om en stund anförtrodde hon prästfrun vad det var, som ängslade henne.

Det var ju så roligt, att syster Raklitz var nöjd med brud-klädseln, men själv tyckte hon, att alltihop var misslyckat,

om de inte kunde förmå bruden att sätta på sig en annan uppsyn. Inte var det mycken glädje med att göra den grann, som såg ut, som om hon skulle gå till stupstocken.

Bruden vände sig tvärt bort ifrån dem och sa några ord, som knappt hördes. Hon brydde sig inte om allt vackert, som de satte på henne, när inte mamsell Maja Lisa kom på bröllopet. Hon hade väl lovat tusen gånger, att hon skulle komma och se henne i brudklädseln.

Nu var det Ulla Moreus, som la sig i saken. Hon hade en glad, frisk röst, som sådana människor brukar ha, som tycker om att gripa in och ställa till rätta.

Nog kunde väl Maja Lisa fara ifrån mormora en stund. De ville gärna skicka efter henne härifrån. Det var inte så lång bit att fara.

Också gamla mor Moreus sa ett bevekligt ord.

— Maja Lisa och Britta var läskamrater, och de har varit goda vänner alltsen dess.

Prästfruns svar föll inte alltför vänligt.

— Jo jo män, kära syster, det finns visst ingen bondpiga i socken, som inte är god vän med Maja Lisa.

Hon gjorde ett slag med nacken och lämnade kvistkammarn. Ingen kom sig för att säga något mer till henne.

Hon hade fått blodet upp åt huvudet igen. De skulle inte tro, att hon inte begrep, att de hade lockat henne upp på kvistkammarn bara för att få tala om Maja Lisa.

Brudvigseln var över, och den hade gått bra. Bruden visste med sig, att folk nu satt och viskade om hur hon hade sett ut under vigseln. Både för föräldrarnas och morföräldrarnas skull hade hon önskat, att hon inte hade varit så förgråten.

Om mamsell Maja Lisa hade kommit, skulle hon ha gått igenom alltsammans med en glad uppsyn. Prästdottern hade talat så mycket om hur roligt det skulle bli att se henne som brud. Det hade kanske bara varit för att muntra upp henne. Men nu tyckte hon, att det enda glädjeämnet, som hon hade ägt på denna dagen, hade blivit ryckt ifrån henne.

Under vigseln hade hon vänt på huvudet och sett mot

dörrn ett par gånger. Hon hade väntat, att mamsell Maja Lisa skulle komma i alla fall. Hon hade inte kunnat låta bli att se sig om efter henne.

Att människor kunde vara så hårda och på en sån dag neka henne det enda hon begärde! Tårarna kom henne i ögona, när hon tänkte på det.

När det stora hästskobordet var dukat och folk fick sätta sig ner omkring det och börja äta, blev det på en gång lustigt och glatt omkring henne. Alla andra åt, drack och skämtade, men hon kände hela tiden samma beklämning. Det var inte tal om att hon kunde äta något. Hon satt och skar i ett par brödskivor, för att det skulle se ut, som om hon åt. "Om mamsell Maja Lisa bara hade kommit hit i dag!" tänkte hon. "Det skulle ha blivit på annat sätt. Hon skulle ha gjort det lätt för mig."

Hon såg upp på brudgummen bredvid sig med en förvirrad blick och undrade om han hade hört något. Det föreföll henne, att hon hade tänkt högt.

Om en stund kom hon på sig med samma sak. Hon märkte, att hon satt och mumlade:

— Oj, oj, oj, att inte mamsell Maja Lisa har fått komma på mitt bröllop!

— Vad är det du sitter och säger för dig själv? sa brudgummen.

Hon sa om det nästan mot sin vilja.

— Oj, oj, oj, att inte mamsell Maja Lisa har fått komma på mitt bröllop!

Brudgummen visste med sig hur mycket han hade fått tigga och be, innan denna rika bonddottern hade beslutat sig för att ta honom. Folk viskade redan om att hon hade blivit tvingad av morföräldrarna, och när bruden satt med en sådan uppsyn vid bröllopsbordet, skulle det talet ta riktig fart. Han började förmana henne. Det gick inte an, att hon tog så illa vid sig. Prästdottern kunde hon ju få råka en annan dag.

Bruden hörde inte på honom. Hon satt och skar på sina brödkanter, och om en stund suckade hon igen.

— Oj, oj, oj, att inte mamsell Maja Lisa ska få se mig som brud!

Än en gång försökte brudgummen tala henne till rätta.

— Att du ska göra dig till ett spektakel för en sån sak! sa han. Vad tror du att mamsell Maja Lisa bryr sig om dig? Det vet en väl hur mycke herrskapsfolk frågar efter oss bönder.

Denna gången vände sig bruden hastigt mot honom.

— Du skulle inte säga så, om du visste någe. Du sutte inte där du nu sitter, om inte prästdottra hade manat gott för dig och sagt, att hon trodde, att du skulle bli snäll mot mig.

Nu blev brudgummen tyst i sin ordning. När folk, som satt mittemot honom, ville tala med honom, fick de lov att ropa högt, innan han hÖrde dem.

Det kunde inte hjälpas, att detta märktes av dem, som satt med vid bordet. De blev tysta och ängsliga och bara tittade bort mot brudparet.

Men just då allt såg som mest bekymmersamt ut, vände sig brudgummen mot bruden.

— Om det bara är detta, som du är ledsen för, sa han, så kan det väl bli hjälpt. Nog är jag karl till att ställa om, att mamsell Maja Lisa får se dig som brud.

Hon såg stort på honom och förstod, att han menade allvar.

— Jag ska aldrig glömma, att du har så mycke hjärta för mig, att du vill hjälpa mig med detta, sa hon. Och med

detsamma sken hon upp och blev som en annan människa.

Prästdottern satt framför spisen i kökskammarn på Lövdala och grät.

Tårarna rann stritt på henne. Hon kunde rakt inte hålla dem tillbaka. Hon försökte det nog, för det var så lett, att tjänstfolket skulle tro, att hon satt och grät bara därför, att hon måste sitta ensam hemma, när söta far och mor var borta och roade sig.

Men det var inte detta, som gjorde henne ledsen^ nej, det var det inte, utan det, som orsakade hennes ängslan, det var,

att hon inte hade fått hålla sitt ord till Britta. Tänk bara, vad de två hade talat om detta stora bröllopet! Det hade ju inte varit möjligt att få Britta glad åt brudgummen, men det hade muntrat opp henne, då prästdottern hade sagt, att hon fröjdade sig åt att få se henne i brudklädseln.

Hon måtte väl gråta. Det var ju så svårt, att hon hade bedragit Britta.

Det var besynnerligt! Hon tyckte, att hon hörde bjällerklang och hästtramp. Och fiolspel, det var nu inte att ta miste på.

Det blev tydligare och tydligare. Säkert var det, att hon hörde något. Men var i all sin dar kunde det komma ifrån? Hon reste sig och gick bort till det östra fönstret, där hon kunde se oppåt allén.

När hon hade tänt brasan för en timme sedan, hade det varit svart natt utanför. Nu var elden utbrunnen, så att det var mörkt i kammarn. Men under tiden hade det ljusnat där ute. Det hade blivit klart och stj ärnljust. Snön på marken och rimfrosten på trädena hade tagit till att lysa på egen hand. När hon kom fram till fönstret, var det som att se ut i ett upplyst rum.

Hon såg helt tydligt, att det kom ett brudfölje åkande utför allén och fram mellan de gamla husena på bakgården. I främsta släden satt spelmännerna med fiolerna under hakan och filade av alla krafter på strängarna. I den andra satt brud och brudgum, och bruden hade inte velat hänga någon schal över huvudet, utan lät kronan blänka i det vita snöljuset. Därpå kom släde efter släde med följesfolk. Hon kände igen klockar Moreus' vita häst, kyrkvärdens röda släde och — — —

Det svindlade för hennes ögon. Hon fick lov att sätta sig ner på stoln bredvid fönstret. Hon kunde inte reda ut vad det var. Varför reste bröllopsfolket från Lobyn hit till den tomma prästgården ?

Kanske det bara var sådant hon såg, därför att hon hela dagen hade i sina tankar varit borta i bröllopsgården.

Hon hörde, att de stannade framför trappan, att förstu-

dörrn gick upp, och att folk myllrade in i förstugan. Men hon blev sittande på samma ställe i alla fall.

Inte så, att hon var rädd. Men ack, så försmädligt det vore att gå ut för att ta emot dem och alls inte finna någon!

Nu var de i saln, och nu slog de upp dörrn till kökskammarn.

Spelmännerna kom först. Därpå klockar Moreus med Ulla under armen. Sedan brud och brudgum, lysta av två brud-svenner med trearmade ljusstakar, och efter dem en hel skara ungdom, både jäntor och drängar.

När alla var inkomna, slutade Jan Öster och hans kamrat upp att spela, och klockar Moreus steg fram till prästdottern och höll ett litet tal. Det var nu så, att Britta i Lobyn prompt hade velat, att prästdottra skulle få se hur vacker hon var som brud, och hon och hennes man hade ämnat fara hit ensamma, men då hade han och de andra tyckt, att inte var det mycken glädje för henne att få se bruden, om hon inte också fick se brudföljet, och därför hade de nu kommit hit så många, som inte hade varit för sömniga efter bröllopsmiddagen.

Prästdottern var alltid dåligt klädd, sedan hon hade fått styvmor. Men det glömde både hon och de andra att

tänka på, därför att glädjen över att de hade kommit lyste upp henne.

Det var sant, som man sa om dessa prästdöttrarna från Lövdala, att de var i stånd till att kollra bort alla människor. Man kunde verkligen inte begripa hur hon bar sig åt, men när hon nu tog bruden i famn och sedan skakade hand med brudgummen och alla de andra, så tyckte de, att nu först den rätta bröllopsglädjen kom över dem.

Se, prästdottern kunde alldeles kasta bort sorgerna och b-li så glad, att andra människor också tänkte: "Det är ingenting, som är så gott som att leva. Det är ingen sanning, att det är lett och bekymmersamt. Det är bara roligt."

Det behövdes inte mer, än att prästdottern såg på bruden och berömde kronan och hela brudklädseln, så fick de sina ögon öppnade. De hade inte sett förut hur vacker hon var i sin skrud.

När hon vände sig till brudgummen och tackade honom för att han hade kommit hit med Britta och lyckönskade honom till hustrun, så gick det liksom upp ett ljus för honom. Han förstod, att han inte bara hade gift sig till den största gården i Lobyn, utan också till den bästa bonddottern.

Vad hon sa till Britta, kunde ingen höra, men man kunde se på Britta efteråt, att det var just det, som hon behövde för att bli glad för hela den dagen.

De hade förning med sig, som de dukade upp, för de ville, att hon skulle smaka bröllopsmaten. Ja, det syntes ju hur rart hon tyckte att allt var. Men hon skulle inte äta, förrän de var resta. Hon visste ju, att de inte kunde dröja länge borta. Det var underligt, att de alls hade kommit ifrån.

Ulla talade om, att de hade passat på och smugit sig i väg strax efter middagen. De gamla hade suttit lite duvna och längtat efter middagsluren. De hade ingenting vetat om, förrän ungdomen redan var borta. Men de skulle fara tillbaka, så snart som bruden hade fått dansa ett varv med Maja Lisa.

De gick ut i saln, och folk ställde upp sig utmed väggarna för att se på dansen. Spelman Jan Öster stämde upp en polska, och bruden och prästdottern virvlade åstad.

Men mitt i första varvet blev prästdottern blek av ängslan. Hon hade varit så glad, så att hon rentav hade glömt bort detta med danspengarna. På bröllopsdagen skulle alla människor, både stora och små, dansa med bruden, och var och en, som dansade med henne, fick lov att ge henne danspengar. Men hon, fattig tös, ägde inte så mycket som ett runstycke.

Bruden hade inte förglömt sig, hon. Borta på bordet i salshörnet hade hon ställt upp lukt vattensflaskan och brudskrinet med pastiljer och russin, brudkryddorna, som hon sisulle bjuda på efter dansen.

Prästdottern tyckte, att det var det svåraste hon hade råkat ut för. Det gick inte an att bryta mot den gamla seden. Folk skulle ro, att det drog olycka med sig.

Britta måtte ha gissat sig till hennes ängslan, för hon

viskade mittunder dansen, att mamsell Maja Lisa bara skulle låtsa, att hon la något i hand på henne. Hon kunde ju inte ha några danspengar till reds, när de kom över henne så här oväntat.

Prästdottern ägde ett par guldörhängen och en guldbrosch, som hon hade ärvt efter sin mor. Hon hade gärna gett Britta ettdera, men hon visste inte om hon tordes. Hur skulle det gå, ifall styvmodern fick höra talas om det?

Det var inte brukligt att dansa mer än ett enda varv med bruden, men prästdottern dansade både två och tre, medan hon funderade. Fast det var orätt att säga, att hon funderade. Hon var i sådan ängslan, att tankarna bara yrde runt.

Hon dansade så långsamt hon kunde, och nu tänkte hon på en silversked, som hon hade fått i faddergåva. Men hon var inte säker, att inte Raklitza skulle gå till bröllopsgården nästa dag och fordra igen den, om hon gav bort

något så dyrbart.

"Det blir inte annat, än att jag får säga Britta, att hon ska få sina danspengar en annan gång", tänkte hon.

Med detsamma ryckte hon till och dansade därpå varvet ut med god fart. Det var någon, som hade passat på och stuckit en slant mellan hennes fingrar, då hon hade dansat förbi.

När hon slutade dansen, hade hon en hel blank specie-daler att lägga i hand på Britta.

Bruden blev så häpen, att hon rentav glömde bort att bjuda på brudkryddor, och prästdottern måste fråga om hon inte skulle få några.

Medan hon slog på sig luktvatten, såg hon sig om för att finna ut vem det var, som hade stuckit till henne specie-dalern.

Hon visste, att hon hade fått den, just som hon svängde förbi spisen. Det var väl den där långa, mörka karlen, som stod mellan spisen och skåpet, som hade hjälpt henne.

Nu lutade hon sig fram och tog pastiljer ur skrinet. På samma gång viskade hon över till bruden. Hon tyckte, att hon borde känna varenda människa i socknen, men hon

kunde rakt inte komma ihåg namnet på den, som stod bredvid skåpet.

Bruden svarade halvhögt, att det inte var underligt, för den där karlen var från en annan socken. Han var en smed från Henriksbergs bruk i Västmarken, som just i dag hade kommit till Lobyn för att tinga upp hö av hennes morfar. Hon förstod inte varför han hade kommit med hit. Inte hörde han till brudföljet! Han var ju inte bröllopsklädd.

Och verkeligen var inte den där främmande karlen klädd i svart fårskinnspäls med läderbälte om livet! Hon undrade hur hon skulle komma åt att tacka honom, men hon fick inte tillfälle därtill, för nu kom bröllopsfolket och bjöd farväl. Hon tackade dem för att de hade kommit, hjälpte dem på med ytterkläderna och vinkade till dem från förstu-bron.

När hon kom in i saln igen, blev hon en smula häpen över att den långa främmande karlen stod kvar mitt i fummet.

Men hon fann ju snart förklaringen till att han hade stannat. Han ville väl höra hur han skulle få igen specie-dalern, som han hade lånat henne. Vem vet? Han hade kanske tagit den av de pengarna, som förvaltarn hade skickat med honom till att köpa hö för.

Det tycktes, som hade han helst velat neka för vad han hade gjort. Och då hon höll i sig, förklarade han, att det var ingenting att tala om.

Men hon kunde ju inte finna sig i att ta emot en hel speciedaler av en främmande. Hon sa, att hon skulle be söta far om pengar, så snart han kom hem, och skicka dem till bröllopsgården i morgon dag, så att han skulle kunna betala höet.

Det kom ett gott småleende och strök fram som ett solsken över karlens ansikte.

Hon fick göra, som hon ville, med den saken. Han hade pengar, så att han kunde reda sig utan speciedalern.

Hon såg lite undrande på honom.

Jaså, hon trodde, att det var för pengarnas skull, som han hade stannat!

Ja, varför annars?

Han strök upp en lång lugg ur pannan och såg förbi henne bort i andra väggen.

— Å, jag vet inte, sa han, det var kanske någe annat, som jag ville tala om.

Prästdottern tog ett steg mot dörrn. Hon kände sig otålig.

Nu såg karlen igen på henne med sitt goda leende.

— Jag kan inte förstå de andra, att de kunde fara härifrån, sa han.

Prästdottern blev röd. Hon fortsatte att gå mot dörrn.

— De skulle ha tagit er med bort till dansen och inte lämnat er kvar här i ensamheten.

Det var något så gott i rösten, så hon kunde inte bli ond. Hon vände sig mot honom och skrattade.

— Å, nu gör det mig ingenting att bli lämnad ensam, för nu är jag glad. Nu ska ni gå, ni med. Jag är så nöjd, så att ingen behöver vara orolig för min skull.

RÄVGROPEN.

T ånge-Bengt stod i den tidiga morgonstunden med en lykta -Lj i handen och såg ner i rävgropen. Det var något på tok med den. Aldrig, så länge han hade levat, hade han vittjat en rävgrop, som hade sett ut på det sättet.

Långe-Bengt visste med sig, att om han förstod något i världen, så var det att gillra en rävgrop. Och förra kvälln hade han inte lagat i ordning den mindre väl, än han brukade.

Han hade täckt över öppningen på den djupa gropen med smala björkspön, halm och snö och gett den ett förrädiskt tak, som inte den slugaste gamla rävhona var i stånd att skilja från vanlig mark. Och ankan, som skulle sitta på den höga pålen mitt i gropen och locka räven dit, hade han fängslat med grimma över vingarna och gjort fast vid stolpen så väl, att han visste, att den inte hade kunnat röra sig. Det var den bästa ankan på gården, den, som hade den starkaste rösten. Han hade hört hUr den hade skrikit, sen den hade blivit fastbunden vid pålen. Jämmerropen hade ljudit gälla och skärande i vinternatten.

Det var stor smälek för den, som skötte rävgropen, om han band fast ankan så dåligt, att räven kunde rycka den med sig. och det var något, som aldrig hade hänt Långe-Bengt. Smäleken var nästan lika stor, vilketdera räven än gjorde: sprang till skogs med ankan eller drog henne med sig ner i gropen.

Lagårdspigan var aldrig villig att släppa till ankorna. Om det gick på tok med någon av dem, visste han, att hon skulle reta honom med detta varenda kväll, som han ville gillra gropen.

Nu hade detta förargliga hänt i alla fall. När han lyste framför sig med lyktan, såg han, att ingen anka fanns på

pålen. Det var bara stumparna av ankgrimman, som hängde kvar där.

Han bler så förargad^ att han ville gå sin väg. Han gitte knappt se efter om räven hade kommit ner i gropen eller om den hade gått fri.

Men det var väl troligt, att den hade blivit fast ändå. Han försökte lysa framför sig med lyktan. Det var hål i taket på flera ställen. Om han kunde begripa hur denna räven hade burit sig åt för att dra ner så mycket halm!

Det var omöjligt, hur han än vände lyktan, att se ner till bottnen av gropen. Han började lysa på snön efter spår. Om det vore två rävar i gropen, skulle han bättre förstå, att taket var så söndertrasat. Och då vore det inte så försmädligt, att ankan hade gått åt.

Han fann spår på snön, höll lyktan tätt intill och böjde sig mer och mer. Till sist tog han ljuset ur lyktan, la sig på knä och lyste på marken.

När han steg upp, kände han, att benena skälvde under honom. Han var glad, att ingen såg honom.

Han kunde inte fort nog komma i väg till stallet och hämta sig ett rep. Då han kom tillbaka med det, band han

fast lyktan och sänkte den ner i gropen. Nu kuYide han se ända till bottnen, och plötsligt for ett brett grin över ansiktet. Ögona blev smala och tindrande, och tänderna lyste fram. Han gjorde sig ingen brådska, utan stod där länge lutad över gropen, och stornjöt.

En stund efteråt kom Långe-Bengt upp till stora bygg-ningen. Han gick inte köksvägen, utan med tunga steg klev han uppför förstubron och trevade efter låsena och reglarna på förstudörrn för att komma in. Klockan var knappast fem, och ingen var uppe mer än den gamla hushållerskan. Hon hörde famlandet på dörrn och kom helt förskrämd och öppnade.

— Men i all världen, Långe-Bengt, är det du? Hur är det fatt med dig, som ska in stora vägen?

Långe-Bengt sköt undan henne utan att bevärdiga henne med ett ord. Han gick rakt på sängkammarn, där prästen och prästfrun låg i sin bästa sömn, och slog upp dörrn.

— Vad är det? Vad står på? Prästen reste sig upp i bädden.

— Det är Långe-Bengt, pastorn. Skulle tala om, att anka har kommit bort från gröpa i natt.

— Det var illa, det, Bengt, men inte behöver du väl komma mitt i natten och...

— Bå anka och räven är nere i gröpa.

— Du är en stolle, Bengt. Du vet ju, att jag kom hem nyss från bröllopet. Jag har nätt och jämnt somnat.

Men Långe-Bengt högg in, när han hade gjort ett passande uppehåll.

— Det var en varg, som gick på spår efter räven. Den har kommit i gröpa, den mä.

Det kom raskt från prästen:

— Säg till dem i köket, att de kommer in och tänder på ljus, så att jag kan gå opp!

Men Långe-Bengt stod där, som skulle han vara döv.

— Det var en varg till, som följde efter den första vargen, och den är i gröpa, den med.

Inte ett ord mer, utan rätt på dörrn och ut.

När det väl hade blivit dager, samlades allt folk på gården runtomkring rävgropen. Det var prästen och prästfrun och prästdottern, det var hushållerskan, de fem pigorna, rotegumman och lilljänta. Det var Långe-Bengt och hans mor, Gammal-Bengta, och hans hustru, Munter-Maja, det var de två Vetterpojkarna och Spelar-Jöns och gamle Backman, soldaten, som gick på arbete i prästgården.

Allihop var de tysta, allihop lutade sig fram, såg ner i gropen ett par ögonblick och drog sig därpå tillbaka.

Lilljänta stod lite undanträngd och hade inte kunnat komma fram till gropkanten. Prästen fick se henne och vinkade åt henne. Hon skulle fram och titta, hon med.

Förut hade hon allt gärna velat tränga sig fram. Men nu kunde hon inte ta ett steg. Det gick rysningar genom henne. Hon tordes inte se på vargarna.

Hon hade aldrig sett vargar förut, men hon hade hört dem tjuta i skogen omkring Koltorp, och hon visste, att vargar var de värsta odjur, som fanns. De var värre än basilisker.

Prästen var muntrare denna morgonen, än hon nånsin förr hade sett honom. Han nöp ett tag i kragen på hennes skinnpäls.

— Nu håller jag fast dig, Nora Blåsväder, så att du inte faller. Du ska se ner i gropen, du, som bara är ett barn, så att du kan tala om för dem, som är unga, när du blir gammal, att vi på en enda natt fick två vargar och en räv i gropen på Lövdala.

Nu stod hon på gropkanten och såg ner äntligen. Gropen var fyrkantig och brädfodrad som en brunn, fastän mycket vidare.

Hon tittade efter stora vidunder med gap, där en liten tös som hon kunde försvinna på en gång. Men hon kunde inte få syn på dem, och hon vände sig om och såg på prästen.

— Se efter i hörnena!

Hon böjde sig fram en gång till. Det var tämligen skumt nere i gropen, men nu började hon ändå urskilja något. Det fanns fyra djur där nere, ett i vart hörn. Alla fyra var fullkomligt stilla, ögona bara glimmade till, då de tittade upp mot dagern och människorna.

I hörnet mittframför henne låg räven, liten och röd och sammanrullad, så att den inte var större än en soffkudde. I nästa hörn låg ett djur, som var likt en stor, rufsig hund, i tredje hörnet stod ankan fast och stadig på båda fötterna, i fjärde hörnet låg en till av de stora, rufsiga hundarna.

Det var något förunderligt och hemskt med stillheten där nere i giopen. Lilljänta var lika tyst som alla de andra, då hon steg tillbaka från gropkanten.

När alla hade sett sig nöjda, gick karlarna bort i en grupp för att talas vid. De måste ju döda vargarna, men det var inte gott att säga hur de skulle bära sig åt.

Det hade varit en lätt sak ätt skjuta dem, men om det kom blod i gropen, blev den förstörd. Man skulle aldrig mer kunna fånga ett djur i den. .

När det inte var fråga om annat än en räv, brukade en karl hoppa ner i gropen, ge räven ett slag över hjässan, så att han miste sansen, lägga en snara om halsen på honom och hissa upp honom.

Det var ingen fara att hoppa ner till en räv. Annat var det att gå ner i en grop, där det fanns inte mindre än två vargar.

Långe-Bengt tog knölpåken, som han brukade begagna, då han slog räven sanslös, gick fram till gropen och såg ner, men skakade på huvudet och vände tillbaka till de andra.

En av Vetterpojkarna fattade ett rep och gjorde en rännsnara av det. Han ställde sig på gropkanten och lät snaran sjunka ner mittför den ena vargen. Kunde han bara få snaran över huvudet på vargen, så var det en lätt sak att dra upp honom.

Snaran sjönk mer och mer, den kom ända inpå vargens nos, utan att djuret rörde sig. Men plötsligt gjorde det ett kast på huvudet och gläfste till. Två tandrader glimmade, och snaran föll avhuggen ner på bottnen i gropen.

De blev hj ärtängsliga, alla, som såg detta. Det var inte roligt att ge sig i kast med dem, som kunde bita av ett rep i ett tag.

— Det blir inte annat, än att vi får skjuta dem nere i gropen, sa prästen. Vi får väl gräva oss en ny grop till nästa vinter.

Nu steg en karl fram till gropkanten, som förut hade stått lite bakom de andra. Det var ingen annan än smeden från Henriksberg, som hade kommit till Lobyn förra kvälln för att tinga upp hö. Men i bröllopsgården hade de haft så många ligg-gäster, att de inte hade kunnat bjuda honom någon sovplats, utan Björn Hindriksson hade bett prästens hysa honom. Nå, nattstugan på prästgårdsvinden stod alltid till reds att ta emot gäster, och där hade han legat i natt. Men nu på morgonen hade alla människor bara haft tankar för vargarna, så att de håde alldeles glömt bort honom.

Han såg ner i gropen och tog därpå upp Långe-Bengts knölpåk och vägde den i handen. Men det var ingen, som trodde, att han gjorde detta annat än för ro skull. Han var mycket lång, men smärt och såg inte så värst stark ut. Händerna var smala och vita, det var rakt inga smednävar. Det var ingen sådan karl, som tycktes ha särdeles ruter

i sig. När man såg hans ögon, tänkte man, att all sorg, som hade mött honom, hade stigit in i dem och aldrig blivit

bortgråten, och när han rörde sig, kunde man också förstå, att han bar på något, som tyngde och tryckte, för han var sävlig och långsam som en uttröttad.

Nu stod han och hörde på de andra karlarnas rådslag en stund, men när han förstod hur hjälplösa de var, sprang han än en gång raskt upp på gropkanten och hoppade rätt ner i gropen mittibland de vilda djuren.

Innan någon hann att tänka, ven knölpåken. Det hördes ett dovt ljud. Det var den ena vargen, som hade fått ett dövande slag på skallen. Så ett till och ett till. Den andra vargen hade hunnit att resa sig. Han fick ett första slag över ryggraden, så att han sjönk samman. Därpå kom dråpslaget över hjässan för honom också.

— Hit nu med repet! ropade den främmande upp till de andra.

Långe-Bengt kastade repet med snaran till honom. Han drog den över huvudet först på den ena vargen, sedan på den andra och fick dem upphissade.

Räven hade nu fått liv. Han kastade sig med höga hopp mot gropens väggar, men den främmande brydde sig inte om honom.

— Sätt nu ner stegen! Drängen får ta reda på de andra två.

När han kom upp, märktes det hur häpna alla var, både karlar och kvinnfolk. De kunde ingenting säga. Kvinn-folkena hade blivit så rädda, då han hade hoppat ner, så att de stod och darrade, och karlarna skämdes smått över att de inte hade vågat sig åstad själva.

Men prästdottern kom emot honom, och ögona lyste på henne.

— Nu har jag sett en riktig karl en gång, sa hon. Det har jag längtat efter i hela mitt liv.

Han såg på henne med sina sorgmodiga ögon. "Allt i världen", tycktes de säga, "är ringa och värdelöst, och jag själv är det sämsta av allt."

Men på samma gång flög det goda leendet över hans ansikte.

— Jag tyckte, att det var synd, att de skulle behöva skjuta ner i gropen och förstöra den, sa han.

SPECIEDALERN.

Man kan väl säga, att det inte var något att göra sig sorg för. Men verkeligen hade inte prästdottern gått och känt sig hängfärdig ett par veckor, därför ati hon inte visste hur hon skulle kunna skaffa sig en speciedaler.

Om hon bara hade bett söta far om den morgonen efter bröllopet, som hon hade ämnat! Men hon hade fått bannor av söta mor för det där, som hon hade sagt till smeden, då han kom upp ur rävgropen. Och inte bara för det, som hon hade sagt, utan också därför, att hon hade kommit framrusande, såsom hon gjort. Det hade sett ut, som om hon hade velat flyga om halsen på honom. När skulle hon komma så långt, att hon lärde att skicka sig som en anständig människa och inte som en tolv års barnunge?

Efter detta hade hon inte kommit sig för att be om pengarna. Det hade varit omöjligt att få råka söta far ensam, och att säga det till söta mor var detsamma som att kalla fram nytt bråk och oväsen.

I alla fall var det lett, att hon hade skjutit upp, för nästa dag var det ingen tanke på att hon kunde våga sig sta. Då först hade söta mor råkat få höra, att brud och brudgum och hela brudföljet från Lobyn hade varit i prästgården. Det gick söta mor djupt till sinnes. Hon skulle väl ha kommit än mer i olag, om hon hade fått veta, att Maja Lisa hade varit så överdådig och gett bort en hel speciedaler.

Men ju längre prästdottern väntade med att tala om lånet, desto mer förargligt blev det att bekänna för söta far

och mor, att hon hade en så stor skuld. Och till sist måste hon säga sig själv, att hon visst aldrig skulle få mod att be dem om pengarna. Det fanns ingen hjälp för det. Hon måste försöka skaffa dem från annat håll.

Hon tänkte på detta, både då hon satt vid lakanssömmen om dagen och i sin bädd om natten. För visst måste hon

betala smeden. Hon kunde inte stå ut med den skammen, att hon inte skulle gälda sin skuld till den, som så godtroget hade kommit henne till hjälp.

Om hon hade kunnat resa till Anna Brogren! Men det var inte att tänka på. Aldrig skulle söta mor låta henne fara och hälsa på någon, som tyckte om henne.

Men vem annars kunde hon vända sig till? Mormor var lika fattig som hon själv och hade ingenting annat än det, som söta far gav henne. Och Ulla Moreus hade väl aldrig hållit en speciedaler i sin hand.

Minsann var hon inte riktigt brydd. Inte gick det an heller att gå till vem som helst och säga, att hon inte tordes be söta far och mor om en speciedaler.

Då hon var som mest rådlös, kom hon att tänka på att hon hade en moster i livet och att hon torde kunna få hjälp av henne. Men ack! Hon kunde knappt låta bli att skratta, då hon tänkte på vilken min moster skulle sätta på sig, om hon komme och både henne om pengar.

Hon måste väl bli häpen, för systerdottern var henne mer främmande än någon människa i världen. Det var ett stort, vitt, oöverstigligt svalg befäst mellan henne och Maja Lisa.

Visst inte för att de levde i ovänskap, men moster hade vid unga år gått och gift sig med en rik bondson, som hade vågat sig på att fria till henne. Det skulle ingalunda ha varit av kärlek, som de två hade blivit ett par, efter allt vad Maja Lisa hade hört. Han hade varit stor av sig och tyckt, att det var ståtligt att få en prästdotter till hustru, och hon hade sagt rentut, att hon hellre ville regera i en förmögen bondgård än gå hemma och vänta på någon fattig pastorsadjunkt.

Alltsedan moster hade flyttat till bondgården, hade hon av fri vilja hållit sig skild från hela sin släkt. Hon ville alls inte veta av sitt förra liv, och i synnerhet var hon noga med att ingen från Lövdala fick närma sig henne.

Hon bodde inte längre bort än i Bro socken, men aldrig nånsin kom hon till prästgården. I stället brukade söta far eller mormor eller Maja Lisa vart år fara till Svanskog och hälsa på henne.

Oj, oj! Maja Lisa måste bekänna, att hon aldrig hade varit mycket glad åt de där besökena i bondgården. Inte vantrivdes hon därför, att mostern under årenas lopp hade blivit som en annan bondhustru, utan därför, att hon bar sig så underligt åt, då det kom främmande till henne från Lövdala. Hon gick inte ut på trappan och bjöd dem vara välkomna, och när de trädde in i stugan, kunde hon aldrig låta bli att säga, att de gjorde sig för mycket besvär, som hälsade på i en bondgård. Strax därpå kunde hon räkna efter hur lång tid som hade gått, sedan de sist var där, och detta alls inte på något vänligt sätt, utan så, att de besökande kände sig ganska eländiga och inte visste om de hade gjort rätt i att komma eller om de hade bort hålla sig hemma.

Det var för tokigt! En morgon, då Maja Lisa satt med far och mor vid frukostbordet, råkade hon att kasta fram några ord om moster i Svanskog, och att man väl inte alldeles fick glömma bort henne.

Hon hade knappt talat ut, förrän hon ångrade sig. För vad skulle hon i Svanskog att göra? Det var rätt onödigt. Moster var inte blidare mot henne än söta mor själv. Bevare oss väl! Även om Maja Lisa finge fara dit, så visste hon knappast om hon skulle komma sig för att be om hjälp.

Söta far såg genast upp från vällingtallriken. Det hade alltid gjort honom ont om prästgårdsmamsellen, som hade blivit bondhustru, och han var mycket noga med att hon skulle veta, att hon inte var glömd i sitt gamla hem. Nu undrade han när någon sist var hos henne. Kanske det var så längesedan, att de borde fara och hälsa på i

Svanskog?

Söta mor teg, eftersom hon inte hade mycken reda på bondsläkten, och Maja Lisa måste svara, att ingen av dem hade varit i Svanskog sedan förra julen. Hon fördristade sig att tillägga, att nu skulle nog moster tycka mest om, ifall söta far själv fore dit med söta mor.

Men Maja Lisa märkte snart, att inte skulle hon komma från saken för så lätt köp. Söta far lutade sig bakåt i stolen och såg inte mycket belåten ut. Han menade visst, att det fick vara måtta med släktkärleken. Till sist förklarade han, att honom hade då moster sett så mycket, att inte behövde

han fara till Svanskog och visa sig. Men söta mor och Maja Lisa kunde få resa dit i denna dag. Det passade för innerligt väl, eftersom både Långe-Bengt och Svarten var lediga.

Det blev bestämt så vid frukostbordet. Ack! Maja Lisa tyckte, att hon hade velat bita av sig tungan. Varför hade hon börjat tala om Svanskog? Tänk, att sitta och åka två mil i samma släde som söta mor!

Men efter frukosten följde söta mor med in i söta fars kammare, och när hon kom ut igen, var alltsammans kullkastat. Söta mor sa nu, att ingen mer än Maja Lisa behövde bege sig till Svanskog, Det märktes nog, att hon inte hade mycken lust, men det var ungdomen nyttigt att göra sådant, som bar emot. Och hon skulle gå och inte åka, därför att söta mor i dag behövde Långe-Bengts hjälp i köket vid talg-hackningen. Men dagen därpå skulle han få komma och hämta henne.

Inte med en min tordes prästdottern visa om detta gjorde henne glad eller ledsen. Men det måste hon ju säga sig själv, att när hon inte kunde slippa Svanskogsresan, så var det bättre att gå ensam än att åka dit i sällskap med söta mor.

Eftersom hon skulle vara borta så länge, bad hon emellertid, att lilljänta alltibland skulle få titta upp till mormor och höra efter om hon behövde något.

Men söta mor kunde visst inte säga ja till något, som hon föreslog. Söta mor förordnade genast, att lilljänta skulle följa med till Svanskog. Inte hade väl Maja Lisa tänkt, att styvmodern visste så litet vad som var passande, att hon skulle låta henne gå ensam en så lång väg? Och inte behövde hon vara orolig för mormor. De var allt så många kvinnfolk på gården, att de kunde se till henne.

Ja, söta mor fick sin vilja fram också i detta, och om en timme var de på väg, både prästdottern och lilljänta.

De gick sakta och allvarligt både i allén och på vägen, så länge som de syntes från Lövdala. Men snart kom de in i en granskogsdunge, där ingen i prästgården kunde se en skymt av dem.

Och visst var det så, att prästdottern tyckte, att denna färden till Svanskog var tråkig och onödig, men nu råkade

det till att vara det allra vackraste vinterväder, och en utförsbacke hade hon framför sig, som var både brant och lång, och hon var fri och lössläppt, som hon inte hade varit på månader, och hon kände det, som om hon hade kommit ut ur en trång bur. Och hon, som var sjutton år, räckte handen till henne, som var tretton, och de gav sig åstad i Vilt språng, ända tills de hamnade i den stora drivan vid foten av backen och blev liggande där och storskrattade.

När de kom fram till Svanskog, var klockan inte mer än ett på dagen. De hade haft sådan tur, att de inte hade behövt gå till fots mer än halva vägen. Alltifrån Broby hade de fått åka med en dräng från Svanskog, som hade varit ute och skjutsat och körde hem med tom släde.

Det var gästgiveri i Svanskog, fastän på långt när inte så stort som i Broby, där det var jämn rörelse av kommande och farande. Till Svanskog, som låg långt bort i norra delen av socknen, kom på sin höjd en resande om dagen, och ibland kunde visst hela veckan gå, utan att någon begärde skjuts.

Allt var sig likt här uppe. Varken moster eller någon av hennes pigor kom ut för att hjälpa prästdottern och lilljänta ur släden. Ack, ack! Det blev Maja Lisa så trångt om hjärtat, alldeles så, som om bröstkorgen skulle ha snört sig samman, så att det inte hade rum nog att klappa i. På vägen hade hon varit mera hoppfull, men när hon nu steg ur släden, kände hon på sig, att moster inte skulle hjälpa henne.

Det var en stor byggnad i Svanskog med ingång mittpå långväggen och inte borta vid ena hörnet, som det annars var brukligt på bondstugor. Framför ingången fanns en förstukvist, inte fullt så stor som den på Lövdala, men ändå snarlik den med samma slags tak och samma slags pelare.

Verkeligen var det inte eget! Så många gånger, som prästdottern hade varit här förut, hade hon aldrig tänkt på detta med förstukvisten. Hon fick visst lov att stanna lite här ute för att betrakta både den och allt annat. Boningshuset var gammalt, men det hade blivit reparerat och ändrat i mosters

tid, och nog hade då barndomshemmet fått tjäna till mönster. Det fanns lika många och lika stora rutor i fönsterna här som där, och de halvrunda vindsgluggarna hade man gott kunnat flytta från den ena byggningen till den andra, utan att någon hade märkt skillnaden.

Det blev genast litet bättre rum åt hjärtat. Kanske var det ändå ingen så stor dumhet att gå hit? Kanske att den gamla prästdottern inte var så alldeles försvunnen, som hon ville inbilla både sig själv och andra?

Förstun var mindre än den på Lövdala. Liksom där fanns det halvrunda skåp i hörnena, och väggarna var gråstrukna och överstänkta med svarta och vita färgprickar. I trappuppgången syntes grova bjälkväggar just som där hemma, och vindstrappan var vådlig och brant med små, täta steg. Det gick säkert likaså bra här som i trappan på Lövdala att hänga sig fast i ledstången och glida utför utan att röra fötterna.

Mitt fram i förstun fanns en dörr, som ledde till ett stort rum, som stod för de resandes räkning. Där råkade man aldrig någon av hemfolket. Men prästdottern vred i alla fall om nyckeln och tittade in. Det var, som hon hade väntat: där var möblerat med gula björkstolar och vita slagbord, alldeles som i saln på Lövdala. Inte en gång den stora kallan saknades borta vid ena fönstret. En sak var det dock, som var olika. De blå mattgångarna fanns där nog också, men de hade inte samma mönster. Men då Maja Lisa tänkte efter, förstod hon, att detta inte var mosters fel. Hon hade vävt efter de gamla mattgångarna, som fanns i hennes barndom. Det var de där hemma, som hade ändrat rutningen.

Prästdottern låste igen dörrn och blev därpå stående stilla i förstun. Tårarna hade kommit henne i ögona. Men inte trodde hon, att moster tyckte om något slags hj ärtnupenhet. Hon ville se lugn och glad ut, när hon kom in till henne.

Det var Maja Lisas vanliga tur! När hon öppnade dörrn till storstugan, såg hon, att moster höll på att byka. Hon hade en stor bykgryta hängande över elden, och bykkaret, som var fullt av kläder, stod mittpå golvet, medan luten sakta rann bort ur det. Nu skulle väl moster bli mer misslynt

än vanligt över att det kom främmande. Det var mycket vatten utspillt på golvet, och på en lång bänk låg nytvättade, grova kläder. Det fick ju Maja Lisa erkänna, att ingen kunde bli glad åt att ta emot gäster i ett rum, som var så tillstökat.

Här inne fanns ingenting, som påminde om Lövdala, utan här var vanlig bondstuga. Maja Lisa hade alltid tyckt, att det var ett vackert och ärevördigt rum med de stora, takhöga skåpena, den väldiga himmelssängen och de långa, väggfasta bänkarna. Men nu hade tvättkläderna förjagat trevnaden.

Moster stod vid en balja med ryggen åt dörrn och skubbade och gned av alla krafter. Maja Lisa hade hört många gånger om sin mor och hennes systrar, att de hade varit långa och spädvuxna som hon själv, men moster var nu stor och duktig och såg alls inte vek ut. Hon bar svart vadmalskjortel och rött livstycke med vit överdel. Den

korta, vita fårskinnspälsen, som hörde till dräkten, hade hon kastat av sig under arbetet.

Inte vände sig moster mot dörrn, när de öppnade den, och inte ett ord sa hon. Det var säkert, att Maja Lisa önskade sig många mil därifrån. Men hon hade ingen annan råd; hon fick gå bort till henne och sträcka fram handen för att hälsa.

Moster hade båda sina händer nere i vattnet. Hon drog upp den ena, men inte gjorde hon sig besvär att torka av den, utan hon räckte handbaken åt systerdottern.

— Jaså, det blev du, som kom till sist, sa hon. Den nya prästfrua är väl för fin för att hälsa på oss bondfolk.

Hon sa verkeligen inte något mer än detta, och hon talade inte mer ovänligt, än hon brukade, men säkert var Maja Lisa inte så tålig som vanligt, utan hon brast i gråt. Kanhända att hon tog så illa vid sig, därför att hon var ute med tiggarstaven, och nu tyckte hon sig inte våga att ta fram den.

Då tårarna kom farande, kände hon sig först riktigt eländig. Ack, ack, att hon skulle ge sig själv till spillo på sådant sätt hos denna mostern, som inte hade något hjärta

för henne! Och inte var det så heller, att hon bara fällde ett par tårar, som var lätt borttorkade. O nej, de kom strömmande i riktiga floder utför kinderna, och strupen blev så tillsnörd, att hon inte kunde säga ett ord.

Det gjorde henne så bitterligen ont om henne själv. Hon grät över att hon grät, och det vet man ju, att har man bara kommit så långt, då vill det aldrig bli något slut på gråten.

Helst hade hon velat rusa i väg ut och gå hem med detsamma. Hon gick också så långt som till dörrn, men när hon kom dit, kände hon sig så svag, att knäna vek sig under henne. Det fanns en liten kort bänk tätt vid dörrn, och där blev hon sittande.

Hela tiden kunde hon så väl föreställa sig vad moster skulle tänka om henne, som kom in och grät och störde henne mitt i tvätten. Fast hon såg då inte ut att bli så värst orolig. Hon slutade upp att skubba på kläderna, men hon gav sig allt tid att slå en skopa hett vatten i bykkaret och att lägga ett par vedträn på elden, innan hon kom bort till henne.

— Du ska väl inte ta så illa vid dig, sa hon. Jag är kanske inte så farlig, som jag ser ut.

Men om hon hade trott, att hon skulle stilla prästdotterns gråt med detta, så bedrog hon sig. Den hade en så djup och rik sorgekälla att flöda ur, så att när den nu hade kommit i gång, måste den hålla på i timtal.

Prästdottern kunde inte svara ett ord, fastän hon väl förstod, att moster skulle bli otålig och att hon behövde gå och se till byken. Men moster blev inte rådlös, utan hon vände sig till lilljänta, som hade hållit sig bredvid prästdottern hela tiden och nu stod helt förskrämd och strök hennes ena hand.

— Kanske att du har reda på vad det är hon gråter för? Hon kan väl inte ha tagit sig så djupt av att jag inte hade tid att hälsa ordentligt på henne?

Det lät på rösten, som om hon skulle ha velat skratta åt alltihop, och det måtte lilljänta ha förstått, för hon blev på en gång riktigt ursinnig.

— Skulle hon inte gråta, så som ni bär er åt mot henne? Här kommer hon till sin mors egen syster för att få hjälp, och så säger ni inte ett vänligt ord till henne!

Prästdottern fick brått att lägga handen över lilljäntas mun, men det hjälpte inte, för lilljänta hade inte tålt vid att se, att mamsell Maja Lisa grät, utan nu hade hon råkat i det rätta desperata blåsvädershumöret.

Man kunde inte märka, att moster blev ond på lilljänta, men hon började tala bredare bondmål, än hon hade gjort förut, och allt, vad hon sa, kom gnälligt och långsamt.

Vad kunde det vara, som hon skulle hjälpa Maja Lisa med? Hon hade det väl så bra på Lövdala, så att inte kunde hon behöva hjälp av en fattig bondhustru.

Hon kunde inte ha sagt något bättre för att få lilljänta i gång.

— Ni är visst av densamma ulla som styvmora hennes, sa hon. Men annars ska jag säga, att hon har kommit hit för att be er om en — — —

Nu högg prästdottern så kraftigt tag i hennes arm, att hon teg. Men moster låddes inte det minsta om avbrottet.

— Kan det vara så svårt för Maja Lisa, att ho har fått styvmor? De plär säga, att den, som får styvmor, får också styvfar, men så kan det väl inte ha gått henne. Inte är det väl möjligt, att det finns någe, som ho vill ha och inte får?

Prästdottern gjorde alla möjliga tecken åt lilljänta, men vad hjälpte det, när moster på detta sättet satt och eggade upp henne?

— Ni kan väl själv se på'na hur hon har det, sa lilljänta, om ni har ögon att se med. Hon är ju inte mycke bättre klädd än jag, och hon är bara skinn och ben. De säger ju, att blodet är tjockare än vatten, men det är visst inte så med er. Inte frågar ni efter, att styvmora plågar ihjäPna.

Det blev så plågsamt, allt detta, för prästdottern. Svårt var det, att hon inte kunde bli herre över gråten, och än värre, att moster lockade lilljänta att tala om allt möjligt. Vem visste hur moster tog det? Kanske hon hade riktigt agg till systerdottern och bara var glad åt det, som hon hörde.

Hon kunde inte stå ut längre. Hon reste sig och famlade sig fram till dörrn. Men när hon skulle lyfta dörrklinkan, var den på något sätt i olag. Hon kunde inte få upp den genast, hon ryckte och drog, och sjönk så samman — föll till golvet — — —

När hon kom till sans igen, låg hon i en säng i rummet med de blårutiga gångmattorna. Hon vilade på så mjuka kuddar och så fina lakan, att det knappast fanns maken på Lövdala. Bredvid sängen stod ett bord och på bordet en bricka och på brickan ett fat, och över fatet låg en duk.

Jo, hon kände sig lite hungrig, och hon skyndade att ta duken av fatet. Men det fanns inte något ätbart under den, utan bara en stor, blank, präktig speciedaler.

Först kunde hon inte begripa hur detta hängde samman, men så förstod hon ju. Moster hade lockat sanningen ur lilljänta. Hon blev så glad och så rörd, att hon började gråta igen, och när hon hade gråtit en stund, somnade hon.

Hon sov i ett sträck, ända tills väggklockan i storstugan slog tre. När hon då såg upp, var speciedalern borta, men det stod i stället all möjlig god mat bredvid sängen. Hon blev rädd först, därför att slanten var borta, men hon tänkte som så, att hon var i goda händer nu, och hon lugnade sig och åt.

När hon hade ätit, blev hon på nytt så rörd över att hon hade mött så mycken godhet, att hon omigen började gråta. Och hon grät, tills hon somnade.

Nästa gång hon vaknade, var det mörka kvällen. Det brann en brasa i spisen, och moster satt bredvid sängen och såg på henne.

Det första, som hon sa, var, att Maja Lisa skulle ursäkta, men hon hade tagit sig den dristigheten att skicka speciedalern till karlen, som hade lånat ut den. Det hade gått skjuts upp till Henriksberg nu på eftermiddagen, och drängen hade fått dalern med sig med befallnings att ta reda på vilken av smederna som hade tingat upp hö i Lobyn i julas. Han skulle lämna slanten till honom och hälsa från prästdottern. Moster hade tyckt, att detta var det bästa. Det

var väl inte så lätt för Maja Lisa att där nere i Svartsjö få bud till Henriksberg.

Återigen blev prästdottern så rörd, att hon knappt kunde svara. Men moster lät henne inte komma i gråt, utan började i stället fråga ut henne om Lövdala. Hon talade inte om styvmodern eller om något tråkigt, utan bara om sådant, som hon inte kunde bli ledsen för. Hur var det med mormor? Hade hon det lika fint på brygghuskammarn, som hon brukade? Och hur var det med Gammal-Bengta i drängstugan? Hade hon det lika smutsigt som förr? Och bodde kattugglan kvar på vinden? Och satt trasten i grantoppen borta vid Vilarsten och spelade om vårkvällarna? Och fanns det liljekonvaljer i björkhagen bakom trädgården nu om årena? Och stod den gamla stolpboden kvar än? Och var den nya prästgårdsbyggningen, som Maja Lisas far hade satt upp, alldeles lik den gamla? Och hade de fårena ännu i det gamla, mörka fårhuset?

Prästdottern låg där rätt förvånad och hörde på. Det var ingenting, som moster inte kom ihåg att fråga om.

Till sist talade hon litet om sig själv.

— Jag ska säga dig, att första tiden jag var gift, gick jag hem till Lövdala, så ofta jag kunde. Jag såg, att folket här i Svanskog inte tyckte om det, men jag gick ändå, för jag längtade. Jag hade svårt att trivas då i början. Det var inte så lätt för mig, ska du veta. Jag hade en svärmor, som var mot mig, som din styvmor är mot dig. Det var en annan också, som var rätt sträng och hård. Vi var inte så goda vänner, som vi har blivit sen, och det var det, som var det värsta.

Men så märkte jag ju, att för var gång jag kom till Lövdala, blev det svårare för mig att vända om hit tillbaka. Och till sist fick jag lov att gå till rätta med mig själv och fråga mig hur jag virile ha det. Det var detta stället, som jag hade valt till mitt hem, och här måste jag leva, och det var väl dumt av mig att förnöta livet med att längta efter det, som jag hade lämnat. Jag tog mitt beslut: jag skulle aldrig mer gå till Lövdala, och jag skulle inte ha något att göra med Lövdalafolket heller. Jag ville alldeles komma

bort ifrån det gamla. Och detta var det riktiga för mig. Sedan dess blev jag lugnare själv, och de andra förändrade sig emot mig, när de förstod, att jag ville höra dem till på allvar.

Du kan tro, att de hade ögona på mig, när ni kom hit för att hälsa på. Men de såg och förstod, att jag bjöd till att hålla mig främmande för er.

Ja, jag hade satt opp en så fast mur mellan mig och er, att jag trodde, att ingenting i världen kunde riva ner den. Men jag hade aldrig tagit med i beräkningen, att en prästdotter från Lövdala skulle komma till mig liten och vek, som jag själv var vid hennes år, och be mig om hjälp. Se, då tog det slut med all min kraft.

Men du ska inte tro, att jag får några ledsamheter fördenskull här hemma. Vet du vad jag gjorde nyss, medan du sov? Jo, jag tog min karl i tröjärmen och lät honom gå hit till dörrn och bara kasta en blick på dig. Och sen talade jag om för honom hur det hängde ihop och frågade om han hade något emot, att jag hjälpte dig. Och nu ska du höra vad han sa. "Ho, som ligger där inne, ho ä så lik dej själv, sån du va, när du först kom te mej, så att den, som inte hjälper'na och står'na bi, den ska få mä mej å göra."

FINNPRÄSTEN.

Det var som förgjort. Maja Lisa kunde inte låta bli att tänka på söta mor. Hela morgonen hade hon henne i tankarna, och fast hon visste henne vara i fullt arbete med ljusstöpning på Lövdala, kunde hon inte hjälpa, att hon spratt till, var gång någon öppnade en dörr, i rädsla att söta mor skulle komma in genom den och se hur illa hon bar sig åt.

För tänk, om söta mor visste, att hon hade sovit ända till åtta på morgonen! Och än mer: att moster hade varit så huld mot henne, att hon hade kommit och bjudit henne kaffe på sängen, fastän allt kaffedrickande var förbjudet av Kungl. Majestät! Söta mor, som var så noga, att man skulle följa alla förordningar! Hon hade nog blivit så upprörd, att de röda fläckarna hade börjat brinna på kinderna.

Eller tänk, om söta mor hade sett hur moster denna dagen lämnade allt arbete för att sitta på bänken mellan fönstret och det breda storstugubordet och prata med Maja Lisa! Eller om hon hade hört hur moster skrattade, då systerdottern berättade om söta mor och alla hennes bedrifter! För nu, då Maja Lisa var utvilad, var hon ingen pipesill längre, utan hon gjorde bara narr av alla sina besvärligheter. Söta mor hade nog väntat, att denna mostern skulle vara likadan mot Maja Lisa som hon själv. Hon skulle ha blivit rätt förtretad, om hon hade kommit underfund med hur hon tagit miste.

Men inte hade det varit så farligt, om söta mor hade fallit över Maja Lisa, när hon var ensam med moster. Hade hon kommit ett stycke fram på dagen, kunde det ha slagit värre ut.

Mittpå förmiddagen svängde en resande in på gästgivargården. Maja Lisa skyndade att vända sig mot fönstret och såg en lång, vacker karl stiga ur en liten grönmålad släde.

Han var klädd i hemvävda vadmalskläder, så ljusa, att de nästan var vita, och hade ingen päls, men det syntes av det frimodiga sätt, varpå han skakade hand med gästgivarn, att det var en herreman.

Moster var så van vid resande, att hon inte en gång brydde sig om att se ut. Maja Lisa måste be henne vända sig mot fönstret och tala om vem den vackra karlen var.

Det var så lyckligt, att moster kunde ge henne besked. Han, som stod där ute, jo, det var minsann prästen i Finnerud, pastor Liljecrona.

Söta mor skulle just ha varit där för att se hur Maja Lisa ryckte till, då hon hörde namnet på den främmande. Moster märkte det också och blev nyfiken, men det gjorde ingenting, för hon var sådan, att Maja Lisa gärna berättade för henne om drömpannkakan och drömmen. Den historien hade det varit omöjligt att berätta för söta mor. Hon skulle bara ha gjort en föraktlig knyck på nacken åt alltsammans.

Moster däremot tog den på fullaste allvar.

— Det vore inte det sämsta för dig, om du kunde få honom, sa hon. Inte nog med att han är vacker, utan han är också en riktigt präktig karl.

Maj a Lisa blev ganska förvånad. Inte kunde moster mena, att hon skulle gifta sig med prästen i Finnerud? Det låg så långt upp i norr, ändå längre bort än Västmarken. Och där bodde ju inga andra än finnar, som hade flyttat dit för ett par hundra år sen och inte kunde tala svenska. För Maja Lisa var Finnerud så främmande, som om det hade legat överöst i Lappmarken.

Men moster lugnade henne. Hon skulle inte vara rädd för att behöva bo i Finnerud. Pastor Liljecrona hade varit präst där i elva år, men nu skulle han troligen flytta därifrån och bli kyrkoherde i Sjöskoga.

Då började Maja Lisa förstå varför moster hade blivit så ivrig. Hon, som var gammal prästdotter, visste nog, att Sjöskoga var det bästa pastoratet i stiftet.

Men Maja Lisa brydde sig egentligen varken om Finnerud eller Sjöskoga. Hennes man måste vara präst i Svartsjö och bo på Lövdala.

— Ja, så säger du nu, men bara den rätte kommer, frågar du varken efter gård eller socken.

Moster talade så -allvarligt, att Maja Lisa måste än en gång vända sig mot fönstret och se ut. Verkeligen var inte prästen mycket vacker med sin ståtliga figur och sina blixtrande, blå ögon. Han hade en hög, glad röst, som hördes ända in. Gästgivarn stod och hörde på honom med en belåten min, och från stall och loge skyndade hans drängar fram för att spänna från hästen.

— Se, hur de kommer från alla håll! Det märks, att det är Finnerudsprästen, som är ute. Honom tycker alla om. Vi ska väl tro, att han inte far genast, utan stannar en stund, så att du får tala ett par ord med honom.

Moster hade knappt sagt detta, förrän dörrn gick upp och prästen kom in till dem.

Redan då han stod på tröskeln, ropade han, att gästgivarn hade bett honom gå in i den fina saln, men inte ville han sitta där ensam. Mor Margreta hade väl ingenting emot, att han kom in till henne i storstugan? Han fick kanske vänta rätt länge i gästgivargården. Hans bror, förvaltarn på Henriksberg, hade stämt möte med honom här, men han var inte kommen. Visste inte vad som stod på, hade fått budet med en skidlöpare sent i natt och rest hemifrån tidigt i morse. Bruksförvaltarn borde egentligen ha varit här före honom.

Ordena kom som en ström. Moster gick emot honom för att hälsa, och Maja Lisa tänkte, att hon var visst likaså glad åt honom som karlarna där ute. Äntligen fick moster ordet för att säga honom, att han kunde sitta i storstugan, så länge han ville. Det blev inte många gånger till nu, som han kom den vägen fram. Hon fick lov att lyckönska honom till det stora gället, som han skulle ta emot, fast det blev en saknad för henne att inte mer få se honom.

Han gjorde en otålig rörelse.

— Jag vet inte hur jag ska göra, mor Margreta. Jag tror jag får avsäga mig alltihop. Men vad tus... Nej, jag ska väl inte svära, jag, som är präst!

Han hade ropat till så för intet annat än det, att han hade fått syn på prästdottern. Hon hade hela tiden suttit kvar på fönsterbänken, och inte förrän nu hade han lagt märke till henne.

Han gjorde Maja Lisa inte litet förlägen, då han gav sig till att fråga med hög röst:

— Vad är det för grannlåt, som ni har fått i huset, mor Margreta?

Moster talade om vem hon var, men han uppförde sig inte mera passande fördenskull.

Ja, det kunde han just tro, att detta var en av de vackra prästdöttrarna från Lövdala. Det var då väl, att han till sist fick se henne. För alla de gånger, som han hade bett mor Margreta, att hon skulle bjuda honom tillsammans med systerdottern, så att han skulle få veta om det var sant, vad folk sa om henne!

Maja Lisa blev inte bara förlägen, utan riktigt skrämd. Det gick inte an att sitta och höra på sådant. Söta mor . . . Men det var ju sant! Söta mor höll på att stöpa ljus på Lövdala.

Moster såg nog, att hon blev ängslig. Hon sökte få honom från att molstirra på Maja Lisa.

Det var väl inte möjligt, att han ämnade avsäga sig Sjö-skoga? sa hon. Han måtte väl vara glad att ha fått ett så stort pastorat vid så unga år. Hon hade hört, att det bara brukade vara gamla gubbar, som kunde komma åt ett så fett köttstycke.

Han ryckte på axlarna. Det hade ju aldrig varit hans mening att komma dit. Lyckan hade varit honom alltför huld. Han hade varit nöjd, som han hade det.

Men sökt hade han ju?

Å ja, det var alla de där släktingarna, som hade legat över honom.

Nu hade han glömt Maja Lisa så väl, som om hon aldrig hade funnits. Han tänkte bara på sitt, medan han gick fram och tillbaka på golvet med rynkad panna och med mycken häftighet i rörelserna. Han hade en lång lock över pannan, som han fattade om med handen och ställde rätt i vädret

och sedan lät falla ner igen. Han tycktes då alls inte vara noga med sitt utseende, fast hon måste bekänna, att han var så vacker, att han tog sig bra ut, hur han än bar sig åt. Äntligen stannade han framför moster och frågade om han finge be henne om ett råd. För han hade tänkt så mycket fram och tillbaka nu. Han visste varken ut eller in.

Vid detta reste Maja Lisa på sig. Hon tyckte, att hon inte borde sitta och höra på hans hemligheter. Men han var

en sådan, som hade ögon i nacken. Så fort som han märkte, att hon rörde på sig, bad han, att hon skulle bli sittande. Det var en sådan glädje att ha något vackert att titta på.

Tänk, att hon redan hade blivit så van vid honom, att hon inte en gång rodnade! Men det var heller alls intet att bli generad för. Hon märkte nog, att han såg på henne alldeles som på en vacker docka. Föll honom visst inte in ett ögonblick, att den dockan kunde både höra och tänka.

När han nu började tala med moster, slog han sig ner på det breda bordet med ryggen åt prästdottern. Hon trodde, att hon var alldeles borta ur hans tankar. Men rätt som det var, satt han grensle över en stol och stirrade på henne.

Nå, nu ville han för det första fråga om mor Margreta hade hört något om det myckna bekymmer, som han hade gjort folket i Finnmarken, alltifrån det han kom dit. Visste hon av, att redan första gången han predikade i Finneruds-kapellet, hade finngubbarna och finngummorna suttit och undrat vad han kunde ha gjort för ont, som hade blivit skickad upp till dem?

Moster ville svara, men han gav henne inte tid. Jo, det var sant, att de hade undrat just på detta, och de hade kanske haft skäl till det. De visste vad de hade för ett boställe att bjuda sin präst och vad han fick för lön hos dem, och de hade klart för sig, att de inte kunde få andra präster än just sådana, som ingen annan ville ha. Och när de nu hade fått se honom . . .

Den ståtliga karlen avbröt sig och visste inte hur han skulle fortsätta, men moster fyllde ut meningen åt honom.

— De tyckte väl, att pastorn var för ung och vacker för att komma opp till dem.

Han tog vid igen med full fart. Nå, de såg ju, att han inte var lastgammal, och fast de inte förstod vad han sa, eftersom han talade svenska, så hörde de ju, att han kunde både tala och sjunga. De kom sams om, både gubbar och gummor, att han var en sådan, som borde bo i en prästgård med höga rum och stora glasfönster, och att han aldrig skulle ha flyttat upp till dem, om det inte hade varit något fel på honom.

— Var kanske inte så lätt att tro annat heller.

— Nej, det var väl inte det. Och inte förr for någon av dem ner till svenskbygden för att feälja björnhudar och fårskinn, än de gav honom i uppdrag att ta reda på vad det var för ett fel med prästen.

Han sprang upp från stoln och gick fram och tillbaka på golvet. Var visst än i dag upprörd över detta. Moster bara skrattade och frågade om de utskickade hade fått reda på något.

— Ah! Vad skulle de få reda på? Visste ingenting annat, när de kom tillbaka, än att det var på egen begäran, som han hade blivit skickad opp till Finnerud.

Finngubbar och finngummor var lika kloka som förut, de. Omöjligt förstås för någon att tänka ut, att han hade kommit till dem, därför att de var övergivna och försummade och skilda från sitt eget folk. Måste förhålla sig på något annat sätt.

— De är så kloka där oppe i Finnmarken, ser pastorn. En får inte räkna för noga med dem.

— När de nu hade hört så säkert, att han inte hade gjort något ont, fick de ju lov att tro detta. Men de nöjde sig inte, förrän de hade hittat på en förklaring efter sitt eget huvud. Han hade nog kommit opp till dem bara för att få övning och vana i kallet. Skulle säkert flytta sin väg, så snart som han kände sig hemmastadd på en predikstol.

— Och så fick de inte rätt i det heller!

— De fick inte det, nej. Nu har jag varit där i elva år. Han skrattade harmset. Men än i denna dag kan de inte

låta bli att fundera på mig. Det finns inte en herreman i socken, och om jag hade gått och jämrat mig över min ensamhet, så skulle de ha förstått mig. Och om jag hade stängt mig inne i prästgården med mina böcker som

sällskap, så skulle de ha förstått det med. Men en präst, som jämt var ute och soni var nöjd att umgås med bara finn-bönder! En, som ville ha reda på hur de skötte myrslåtter och hur de brände fall, och som gick med dem på jakt, en sån präst kunde de inte bli kloka på.

Han satt nu åter grensle på stoln och svängde den runt ett varv, så att han kom öga mot öga med Maja Lisa. Men han fortsatte att tala med moster.

När han hade gått i Finnerud något år, hade han en söndag tagit sig till att predika på finska. De hade gråtit i kyrkan, varenda människa, så tagna hade de blivit. Och hade visst inte kommit sig för, en enda av dem, att fundera över honom, förrän gudstjänsten var slut. Men bara de hade kommit ur kyrkan, hade de börjat pa det gamla sättet. Vad kunde prästen ha för mening med att tala på finska? De hade gått till Petrus, som var dräng i prästgården, och hört sig för. Hade han förstått om prästen önskade sig en ny prästgård? Pekka hade aldrig märkt annat, än att prästen var nöjd med att bo i en vanlig finnstuga med bara ett rum och eldstad utan skorsten, så att man måste öppna en lucka i taket för att släppa ut röken. Och de fick gå sin väg utan att begripa mer än förut. Man kunde ju bli trött på sådana, kunde man inte?

— Pastorn ska veta, att vi här hemma har inte alltid varit så bra mot de där främmande.

Inte kunna begripa en så enkel sak, som att man vill dem väl! De skulle ha varit riktigt belåtna, om han hade satt på sig en bedrövad min, som om han hade sörjt över att förnöta den sköna ungdomstiden bland fattiga finnbönder. Det gjorde dem oroliga, att han såg nöjd och glad ut.

Ett år hade han talat vid några finnbarn, att de skulle komma till honom och läsa svenska för att inte vara så hjälplösa som föräldrarna vid ting och marknader nere i svenskbygden. Men när finngummor och finngubbar hörde.

att barnena började tala svenska, kom den gamla oron upp i dem. Och så tvärt till Pekka. Kanske att prästen ville ha större lön? Pekka lät dem veta, att han aldrig hade hört annat, än att prästen var nöjd med en lön, som inte var större, än vad en dräng hos en svensk bonde hade. Pekka var den enda där uppe, som hade en smula förstånd.

På samma sätt hade det gått, då han hade lärt finngummorna att odla lin. Han hade följt med dem och visat dem alltsammans, hade själv både sått och häcklat och skakat. Men när de hade hunnit så långt, att de hade eget lin att spinna i finnpörtena, då hade den gamla oron kommit tillbaka. Varför hade prästen lärt dem att odla lin? Det var omöjligt att begripa. De fick lov att ta sin tillflykt till Pekka igen. Det var väl inte så, att prästen ville ha en ny väg fram till prästgården? Pekka svarade, att husbonden var nöjd med den väg, som han hade, fast den var så gropig och backig, att det knappt var möjligt att komma fram där med häst annat än på vinterföre.

Å ja, sådant var retsamt, det förstod mor Margreta. Kanske det var för detta, som han hade sökt sig därifrån?

Det hade gjort sitt till. Han hade funnit det tråkigt, att han aldrig kunde vinna deras förtroende. Men mest hade det väl varit, för att modern jämt hade legat över honom med böner, hon och hela släkten. De var lika omöjliga, de, som finnbönderna. Skrev oupphörligen till honom, att han förspillde sitt liv. Frestade honom att söka sig söder ut, så snart som ett något så när anständigt pastorat blev ledigt. Det hade nog tröttat honom, men förut hade han inte frågat efter dem, för han ville göra sin gärning. När så Sjöskoga ...

Han avbröt sig, gick och ställde sig mittframför prästdottern och såg på henne.

En sådan som hon, sa han eftertänksamt, kunde han förstås aldrig få, om han stannade i Finnerud.

Det var då tydligt, att han tyckte, att hon var vacker. Men det var ingenting mer heller. Han bara såg på henne som på en livlös bild. Inte en gång söta mor kunde ha funnit

det minsta spår av ömhet i de långa blickarna, som han gav henne.

Strax därpå började han igen att tala om sina bekymmer.

När den gamle änklingen prosten Cameen i Sjöskoga hade dött nu i somras och pastoratet hade blivit ledigt, så hade det fallit honom in, att han skulle söka. Han tyckte, att han kunde göra sin mor den glädjen att lämna in sin ansökan, eftersom det ingen fara var, att det kunde leda till något. Sjöskoga brukade alltid bli bortgivet till någon gammal professor eller skolpräst, som sökte direkt hos kungen. Hade också gärna velat se vad de skulle göra för min i Finnerud. Men det var i alla fall mest av okynne, som han reste ner till Karlstad med sina handlingar.

Han blev tvehågsen många gånger, medan han var på vägen. Folk skulle kanske göra narr av honom. Det var för tilltagset av en Finnmarkskaplan att söka det stora pastoratet. Tänkte så, att han ändå kunde resa in till Karlstad, när han var på väg. Skulle inte lämna fram sina papper, förrän han hade tagit reda på vilka andra det var, som sökte.

Resan drog ut längre, än han hade trott, och han kom till staden, nätt och jämnt en timme innan ansökningstiden var ute. Hade bara tid att sätta in hästen, sedan måste han skynda upp i konsistorium.

När han kom i trappan, blev han så ångerköpt igen, att han höll på att vända.

Men konsistorienotarien var ju en god vän till honom, och när han nu ändå var där, ville han gå in och hälsa. Sjöskoga skulle han inte nämna. Han kunde säga, att han hade farit ner till Karlstad för att träffa mor.

Knappt hade han stuckit in huvudet genom dörrn, förrän konsistorienotarien ropade mot honom:

— Se, här kommer äntligen en för att söka Sjöskoga! Jag har väntat på bror under hela ansökningstiden.

Först hade han trott, att den andre bara skämtade med honom, och han sa ifrån, att han hade kommit till staden för att råka mor. Hur kunde bror tro, att han skulle söka Sjöskoga? Han var väl inte så bortkommen, att han inte

visste, att Kungl. Majestät skulle ge Sjöskoga till något gammalt lärdomsljus från Uppsala eller Lund.

— Det måtte ni inbilla er allihop, sa konsistorienotarien. Ni är så missmodiga, att ingen vågar sig på att söka. Men det är andra tider nu, än då förra kungen levde. Jag blev glad, då bror kom, för jag har inte fått in mer än två ansökningar. En till borde vi ha åtminstone. Kom nu fram bara med papperna!

På det sättet hade han blivit narrad att lämna in sin ansökan. När han kom hem, gick han ett par dar och undrade om detta skulle få någon framgång. Men snart var han inne i de vanliga sysslorna och hade glömt alltihop, då han en vacker dag fick en skrivelse från konsistorium. Han var uppförd i tredje förslagsrummet, och om några veckor skulle han fara till Sjöskoga och hålla provpredikan.

Han hade inte blivit glad, nej, inte ett ögonblick. Hade helst velat ta tillbaka sin ansökan, men gjorde det inte, därför att han inte ville, att det skulle sägas, att han var rädd för att predika i en socken, där det fanns så många myndiga bönder och så mycket herrskap. Mor Margreta visste ju, att han var av en gammal prästsläkt. Han ville inte, att man skulle tro, att han var sämre än far och farfar. Han for alltså och provade, och åhörarna satt ju rätt andäktiga i kyrkan. Men inte visste han vad de tyckte. När han for hem, var han ganska glad. Nu var väl den här historien äntligen slut. Men strax före jul hade han fått underrättelse, att det hade varit val och att han hade fått alla rösterna.

Han sa detta med en så bekymrad min, att mor Margreta måste skratta.

Om han nu rakt inte ville, kunde han ju ta tillbaka?

Det var väl det han hade försökt att gÖra, men då kom det brev från själva biskopen, med uppmaning att han skulle stå kvar. Han hade allt hopp att bli utnämnd. Och mor hade fått nys om saken och skrev och tiggde och bad, att han inte skulle kasta bort sin lycka. Och inte bara mor, utan bröder och systrar och kusiner. Han hade aldrig vetat, att han hade en så stor släkt.

— De hade ju också rätt, förstås. Inte kunde pastorn bli---

Han avbröt henne. Nu nästan sprang han över golvet och tryckte de knutna nävarna mot pannan i ett slags sorglustig förtvivlan. Det var ju dessa välsignade finnbönderna! Visste mor Margreta vad de hade tagit sig till? När de hade fått höra, att han kunde komma att flytta, hade de fällt timmer i skogen och kört fram till prästgården för att bygga ett nytt boställe. Hans lön hade de inte ökat på, men de gjorde på annat sätt. En dag låg en ny älghud i hans släde, en annan gång fann han en smörbytta utanför sin dörr. De sa just ingenting, när han råkade dem, men då han stod i predik-stoln, hade de blickarna fästade på honom, både stora och små, och han förstod, att de tänkte, varenda en: "Inte kan du vilja överge oss? Då hade det varit bättre, att du aldrig hade kommit."

Så att nu visste han äntligen, att de ville ha honom kvar. Han kom fram till moster, satte sig bredvid henne och tog hennes hårda, arbetsbrutna hand i sin.

— Tänk, mor Margreta, sa han så vackert och innerligt, att både moster och Maja Lisa fick tårar i ögona, om någon skulle komma till er och säga, att ni fick flytta till ett stort herrskapsställe på det villkoret, att ni skulle lämna den här gården och allt, som ni här har ställt med i hela ert liv! Hur skulle ni då göra?

Men vad moster hade ämnat svara, fick ingen veta, för Maja Lisa kunde omöjligt hålla sig stilla längre. Hon rusade fram till prästen med kinderna i brand och rösten darrande av iver och utropade, att visfet skulle han stanna i Finnerud. Varför skulle han flytta till Sjöskoga? Där kunde de nog bärga sig honom förutan. Han, som hade gjort så mycket för finnbönderna, att han bara kunde tänka sig att flytta ifrån dem!

Hon skulle ha hållit på länge ännu, om det inte hade fallit sig så, att någon i detsamma hade tagit i dörrn. Då kom hon av sig, och fastän det inte var söta mor, utan bara en av pigorna, blev hon stående helt förvirrad och kunde inte fortsätta.

Men den unga prästen hade förstått hennes mening. Han sprang upp och kom emot henne. Han sträckte ut armarna. Det såg ut, som om han hade velat ta henne i famn, men han fattade bara båda hennes händer och tryckte dem mellan sina.

— Mamsell Maja Lisa, käraste mamsell Maja Lisa! sa han med mycken värme. Mamsell Maja Lisa är den första av mitt eget stånd, som tror, att jag gör någon nytta där oppe. Jag tackar av allt mitt hjärta. Visserligen, visserligen ska jag — — —

Han avbröt sig i detsamma, som han skulle ge sitt löfte. Rösten stockade sig i hans strupe, händerna ryckte till, och då prästdottern förvånad såg upp i hans ansikte, märkte hon, att varje dess drag skälvde av den starkaste lidelse. Han vände sig bort, gick ett slag över golvet och kom tillbaka för att böja sig ner mot henne och säga med en röst, som gjordes otydlig av hans stora upprördhet:

— Jag ska avsäga mig, om jag förmår. Om jag inte förmår, är det mamsell Maja Lisas skuld.

SMEDEN FRÅN HENRIKSBERG.

Det var en enda liten stund på hela dagen, som Maja Lisa inte tänkte på söta mor, och det var på kvälln, då hon och pastor Liljecrona och allt husfolket satt runtomkring den stora stockvedsbrasan i storstugan och hörde på den långa, mörka sm^eden från Henriksberg, som stod stödd mot ett av de höga skåpena och spelade på gästgivarns fiol.

De hade det så gott, att Maja Lisa tyckte sig förstå hur moster kunde trivas med att vara bondhustru. Det var obegripligt behagligt att kunna sitta omkring brasan på kvälln med man och tjänstefolk omkring sig, var och en med sitt arbete och alla lustiga och begivna på att prata. Här talade dräng och husbonde och matmor och piga med varandra, som om det ingen skillnad fanns mellan dem. Ack, det var kanske inte någon lycka att leva som herrskap och söka höja sig över mängden? Skördade man någon annan vinst därav än ensamhet och ledsnad?

Var fanns en sådan trygghet och säkerhet som i en gammal bondgård? Maja Lisa skulle vilja säga, att man var närmare jorden där än annorstädes, att man bodde på en fastare grund och inte var utsatt för så många omstörtningar.

Tänk, ute i världen så mycken förändring, så många faror! Nu, imedan den mör"ka smeden spelade, kom hon att påminna sig vad hon hade fått höra just i dag om förvaltarn på Henriksberg, han, som en gång hade varit en så stor fiolspelare.

Det var pastor Liljecrona, som hade berättat om brodern. Han hade väntat honom till Svanskog hela dagen, och säkert var det därför, som de hade kommit att tala så mycket om honom.

Maja Lisa hade haft den hugnaden, att den vackra prästen, som till en början bara hade sett på henne som på en docka, knappast hade talat med någon utom med henne alltifrån

det ögonblicket, då hon, så att säga, hade fallit över honom och sagt, att han måste stanna i Finnerud och alls inte fick tänka på Sjöskoga.

Måtte väl ha märkt då, att hon med var en människa. Sedan dess hade han inte brytt sig om att se på henne, men i stället hade han talat med henne under hela eftermiddagen, och detta hade varit mycket nöjsamt, för Finnerudsprästen var en snäll och naturlig och öppenhjärtig människa. Hon hade haft lika lätt att tala med honom som med söta far.

Han hade tagit henne med sig ut efter middagen, för han kunde inte sitta inne långa stunder i sänder, och de hade gått fram och tillbaka på landsvägen, ända tills kvällen skymde, och talat om hans bror.

Liljecronorna var av en gammal prästsläkt, de som hon. Liksom hon kunde skryta med att mor och mormor och mormors mor hade varit prästhustrur i samma församling, så kunde de berömma sig av att far och farfar och farfars far hade efterföljt varandra som prostar i samma pastorat.

Om dessa brödernas far hade fått leva, då hade väl Sven, som var yngst i raden, fått studera, han som de andra. Men när modern blev sittande som änka med en mängd av barn att försörja, var hon inte i stånd att hålla honom i skola. Däremot hade en gammal vän till prosten Liljecrona, brukspatron Altringer på Ekeby, erbjudit sig att ta hand om honom på det villkoret, att han fick uppfostra honom till brukskarl. Detta anbudet hade deras mor tagit emot med största tacksamhet, och när Sven var fjorton år, blev han skickad till Henriksberg, som Altringer nyss hade köpt in. Altringer ville, att han skulle få lära sig bruksdriften ända från början, och detta gick till på så sätt, att han fick sopa kontoret, dra in kol i smedjan och springa ärenden åt alla människor.

Sven höll på med detta, tills han blev sjutton år. Men då hände det en dag, att en av hammarsmederna blev illa sjuk. Det kom bud efter bruksförvaltarn. Han begav sig till bruksbyggningen, ställde sig i dörrn till smedens rum, såg på honom en stund och gick sedan raka vägen till kontoret, där inspektorn satt och skrev.

— Nu får inspektorn sköta bruket ett par dar, sa bruksförvaltarn. Jag ska resa bortåt finnbygden och tinga opp kol.

Han gav sig av, och inspektorn satt och vräkte sig i kontorssoffan och tyckte, att det var skönt att vara herre på täppan. Men det dröjde inte länge, förrän han blev ner-kallad till bruket. Nu var det en av klensmederna, som hade sjuknat på samma sätt som hammarsmeden. Inspektorn begav sig genast ner till bruksbyggningeii för att se till sjuklingen, ställde sig i dörrn till hans rum, såg på honom en stund och gick därpå raka vägen bort till forsen, där brukslärlingen som oftast satt och metade löjor.

Han råkade också mycket riktigt på Sven och bad, att han skulle följa med honom in på kontoret.

— Hör, Liljecrona, sa han, förvaltarn är borta, och jag ska resa till Björnidet på kalas. Du får ta och sköta om bruket ett par dar. Här har du nycklarna, och här är kassan. Du behöver ingenting annat göra än se till, att folket

arbetar som vanligt. Därmed reste han, och brukslärlingen satte sig)å kontorsstoln och tyckte, att det var ståtligt, att han var lerre på Henriksberg. Men inte hade han suttit där länge, förrän det kom bud från bruket, att de sjuka hade blivit sämre. Han sprang ner till bruksbyggningen' och gick in i hammarsmedens bostad, men han blev inte stående i dörrn som de andra, utan steg fram till den sjuke, som låg där röd och uppsvälld och förfärlig alt se på.

— Vet ni vad det är för sjukdom ni har? frågade han smeden.

— Det är smittkoppor, sa smeden, och nu ska Sven gå opp i skåpet på kontoret, där förvaltarn har apteksburkarna, och ge mig kamfert och sura droppar, om eljest Sven törs stanna och inte reser sin väg som de andra.

Men Sven hade stannat, fastän han till sist hade nästan allt bruksfolket på sjukbädden. Varken förvaltare eller inspektor hördes av, doktor fanns inte på tio mils avstånd. Han och en gammal hushållerska gick där och stoppade i sjuklingarna den medicin, som fanns. Somliga dog, och somliga kom sig, men farsoten kunde ju inte hålla på evigt,

utan det blev ett slut på den med. Och sedan kom allt i sin gilla gång igen. Inspektorn höll på och roade sig i fem månader. Sedan kom han tillbaka. Förvaltarn tingade upp kol ett halvår. Så gjorde han sitt intåg. Och nu fick bruks-lärlingen sopa kontoret och meta löjor i forsen, som han hade gjort förut.

Men fastän Henriksbergs bruk ligger långt borta ur världen, så slapp denna historien ut och blev känd vida omkring. Och en dag kom brukspatron Altringer resande dit upp. Han sa inte ett ord om saken varken till förvaltare eller inspektor, han bara frågade hur den unga Liljecrona skötte sig. Bruksförvaltarn gav honom ett rätt gott betyg. Han trodde, att gossen skulle kunna lära sig att bli en bra brukskarl, om han bara vore mer intresserad. Han var inte oduglig, men han gick och dåsade, som om hela bruksdriften inte angick honom. Altringer bad, att Liljecrona skulle kallas in på kontoret, och när han kom, ställde han honom framför sig, såg honom in i ögona och frågade varför han inte hade rest, han som de andra, då smittkopporna gick.

Sven svarade ingenting. Han blev bara röd, som om detta skulle ha varit det värsta någon kunde ha frågat om.

— Var han inte rädd?

— Jo då.

— Tyckte han, att han var i ansvar för bruket?

— Å nej.

Men Altringer drog fram sanningen till sist. Sven hade stannat, därför att förvaltarns fiol hade hängt på kontorsväggen. Han hade kunnat spela på den var dag, medan han var ensam.

— Jaså, han tycker om att spela fiol? hade Altringer sagt. Vi ska be förvaltarn, att han får låna fioln en gång till och spela för oss.

Och detta var Sven inte rädd för. Han stämde och spelade upp en simpel spelmanslåt, som han hade lärt av smederna. Altringer skrattade först, men blev snart allvarsam. Han märkte, att pojken la in något i musiken, så att han fick den gamla slagdängan att låta på ett alldeles nytt vis.

— Hör han, sa Altringer, han ska resa med mig i morron. Han ska till Stockholm och lära sig spela fiol.

Maja Lisa hade tyckt, att detta var en alltför vacker historia. Men det var en sak, som hon inte kunde förstå. Hade det inte gått bra för honom i Stockholm? Varför var han nu på Henriksberg igen?

Jo, det hade visst gått bra. I fem år höll han på att studera i Stockholm, men då var han fullgod mästare, kunde åtminstone så mycket, att ingen i detta landet hade något mer att lära honom. Altringer var nöjd med honom och hade sina funderingar på att skicka honom till utlandet, så att han inte skulle behöva att stå tillbaka för någon.

Men för tre år sen kom Sven en dag helt oväntat resande till Ekeby för att fråga Altringer om han inte hade en inspektorsplats ledig på något av de många brukena, som han ägde.

— Å jo, det kunde väl inte vara omöjligt, sa Altringer. Är det någon god vän, som han vill ha den åt?

Nej, Sven ville be om den för egen del. Han hade ju gått på bruk i så många år, att han trodde, att han kunde sköta en inspektorsplats.

— Nå, än musiken då?

Musiken var det slut med. Han trodde inte, att han nånsin mer skulle komma att röra en stråke.

Altringer såg närmare på honom. Sven hade alltid haft något sorgset i blicken, men nu var hela karlen som en sorgens bild.

— Jag ser, att det har hänt honom något allvarsamt, sa Altringer. Han får tala om för mig vad det är. Jag ska säga, att just som han kom in på kontoret, satt jag och räknade över om jag hade råd att låta honom resa utrikes.

Sven hade svårt för att svara. Han stod och bet sig i läppen, medan han kämpade för att göra rösten stadig.

— Har inte brukspatron hört hur det gick, sist jag spelade?

Nej, Altringer hade ingenting hört, och Sven fick tala om vad som hade hänt. Det hade varit bal på ett stort ställe nere på Näset, och Sven var med bland gästerna. Men de

hade spelat dansmusik på ett klaver, som var gammalt och tonlöst, och det hade inte blivit något liv i dansen. Sven tog då fram sin fiol, och genast blev det annat av. Unga och gamla kom i farten, och var gång han ville sluta, klappade de händer och stampade i golvet och ropade, att han skulle börja på nytt. Men det blev ett förfärligt slut på detta. En av döttrarna i huset hade dansat för ivrigt. Mitt i vildaste dansen hade hon blivit hängande över kavaljerens arm och sedan sjunkit ner på golvet. Och hon hade aldrig rest sig mer. Hon var död.

Altringer förstod nog, att detta var svårt, men inte tyckte han, att en ung mans bana behövde brytas för en sådan orsak.

— Han får komma över det där, sa han. Det var en olycka, som kunde ha hänt vem som helst. Jag anser, att den, som förde henne i dansen, hade mesta skulden.

— Nej, sa Sven, det var jag, som tvang henne att dansa. Jag spelade bara för henne hela den kvälln. Det var så vackert att se henne dansa. Hon var livlig och lätt som en eldslåga. Hon dansade för mig, liksom jag spelade för henne.

Altringer ryckte bara på axlarna.

— Det där är griller, förstår han. Det är kanske inte underligt, att han känner det så nu, strax efteråt, men i nästa vecka skickar jag honom utomlands, så går det över.

— Nej, brukspatron, det går inte över. Vart än brukspatron skickar mig, så kan jag inte glömma, att jag har spelat en människa från livet.

Altringer såg på honom än en gång.

— Var herrn kär i henne?

— Ja, sa Sven, jag hade friat till henne samma kväll.

Altringer sa inte ett ord mer om att Sven skulle resa

utrikes.

— Han ska få bli förvaltare på Henriksberg nu så länge, tills det där är glömt, avgjorde han. Jag tror inte, att han kan allt, som behövs för att sköta platsen, men jag tänker, att han kan lära sig, och så vet jag, att jag kan lita på

honom.

Ja, på det sättet hade det gått till, att Sven Liljecrona hade slutat upp med fiolspelet och i stället blivit bruksförvaltare.

Maja Lisa hade hört på alldeles tyst utan att göra något avbrott. Ack, hon tyckte, att det var helt underligt, att hon snart skulle få se den, som hade gått igenom något så sorgligt och som kunde hysa en så djup kärlek.

På en lång stund kunde hon ingenting säga, men plötsligen vände hon sig till pastor Liljecrona och frågade om hans bror var mörk.

Ja, det var han visst, mörk som natten.

Strax efteråt föll det henne in, att det var en bra dum fråga. Men medan pastor Liljecrona talade om brodern, hade hon hela tiden undrat om han inte såg ut så som den långa, mörka smeden från Henriksberg. Månne han inte hade likaså bedrövade och djupa ögon? Hon kunde inte säga varför, men de två hade smält ihop till en i hennes inbillning.

Och även nu, medan smeden stod där borta vid skåpet och spelade lustiga polskor, hade hon svårt att inte tro, att det var han, som hade gått igenom allt det, som hon nyss hade hört.

Han hade kommit åkande, medan hon och Liljecrona ännu gick på vägen, just då skymningen hade blivit så grå, att de började tala om att gå in, och släden for förbi dem med sådan hast, att de inte hade hunnit se vem det var, som satt i den. Pastor Liljecrona hade trott, att det var brodern från Henriksberg, som kom nu äntligen. Maja Lisa hade tyckt sig se, att det var den mörka smeden, som satt i släden, men hon hade ingenting sagt.

Och mycket riktigt! När de vände tillbaka till gården, stod gästgivarn på trappan och berättade, att det hade kommit en karl från Henriksberg med bud, att förvaltarn inte kunde möta sin bror i Svanskog den dagen. Han hade brev med sig i stället. Ja, karlen höll på att sätta in hästen i stallet, om pastorn ville råka honom.

Pastor Liljecrona gick ner till stallet, och Maja Lisa sökte upp sin moster i storstugan. Hon satt redan med sina

pigor framför den stora stockvedsbrasan och skötte sin spånad. Maja Lisa slog sig ner bredvid moster och räckte henne kardorna. Strax efteråt kom husbonden och drängarna med sina slöjdarbeten och ökade ut ringen omkring brasan. Allra sist trädde pastor Liljecrona in i rummet och smeden med honom. De skulle följas åt till Henriksberg i afton, men hästen måste vila först. Den vackra prästen letade ut en plats åt sig så nära Maja Lisa som möjligt, men smeden satte sig i mörkaste skuggan, så långt bort han kunde komma. Och det hade varit ett enda glammande och pratande och historieberättande, ända tills moster hade vänt sig till smeden och frågat om han inte ville spela ett par låtar för dem. Hon hade då hört sägas, att han skulle kunna.

Han hade inte krusat emot så värst länge. Gästgivarn hade lånat honom sin skrälliga fiol, och nu stod han och spelade polskor och gamla danslekar varken bättre eller sämre än en vanlig bondspelman.

Maja Lisa kunde inte hjälpa, att hon kände sig lite besviken. Det kom sig därav, att hon var bunden av en dröm och inte kunde skilja inbillning från verklighet. Hon tänkte hela kvälln på honom, som hade spelat dödsdansen för sin käresta, och hon såg honom för sig under smedens gestalt. Hon hade visst väntat, att också han skulle ha så stor och farlig makt i sin stråke, att han kunde spela människor från livet.

Men i alla fall kunde hon inte rycka sig lös ur drömmen, utan gång på gång kom hon på sig med att hon såg bort till smeden och undrade om han aldrig tänkte på någon annan än henne, som han hade förlorat.

Smeden hade kastat av sig den styva, åtsittande forbonde-pälsen för att bättre kunna röra armarna, och nu, vid en av dessa korta blickarna, som hon smög sig till att sända honom, märkte hon, att på klockkedjan, som hängde ut ur fickan, var fästad en stor, blank silverslant.

Maja Lisa ryckte till litet. Var det den speciedalern, som hon hade skickat honom? Smeder brukade alltid vara så fattiga. Hur kunde det komma sig, att denne ägde en klocka? Hade kanske förvaltarn skänkt den till honom? Och

även om så vore, hur kunde han ha råd att gå med en speciedaler hängande onyttig på klockkedjan? Han var väl ingen — — —

Hon blev förvånad över sig själv, över att hon hade suttit stilla och inte sprungit upp och ropat högt, när hon helt tvärt förstod hur det hängde ihop.

Det var han själv! Det var Sven Liljecrona, som hade spelat sin käresta till döds, som stod där borta! Hon blev på ett enda ögonblick så viss på sin sak, att hon hade kunnat gå fram till honom och be, att han inte skulle förställa sig vidare. Hon visste vem han var.

Varför han hade kommit till Lobyn som simpel forbonde för ett par veckor sen, kunde hon inte riktigt räkna ut. Kanske han hade klätt sig så, därför att det var bekvämast för honom, då han skulle ut i bondbygden. Och när ingen hade känt igen honom, utan alla hade tagit honom för en smed, hade han låtit dem behålla sin tro. Hade kanske känt sig generad att tala om vem han var, då han råkade komma mitt i bröllopsfirandet.

Hon upphörde att räcka kardor till moster och la händerna över ögona. Varför hade han kommit utklädd i dag också?

Hon behövde inte grubbla länge. Alltsammans stod genast klart för henne. Nu var det något, som han ville. Denna gången hade han en bestämd avsikt. Han önskade, att hon och hans bror -— — —

Det var så ljuvt, och det var så besynnerligt. Hon förstod, att det hade varit hans mening, att de två skulle få se varandra och talas vid. Det var väl, sedan han hade fått speciedalern från henne i går kväll, som han hade skickat skidlöparn till brodern för att locka honom hit till Svanskog. Och här hade han låtit honom vänta på sig hela dagen. När han nu kom sent på kvälln, kom han som smed. Han ville inte synas, han. Hon skulle inte tänka på någon annan än brodern.

Och nu stod han och spelade bondpolskor på bondspél-mansmaner för att roa bondfolket! Han hade ju sagt en

gång, att han inte mer kunde föra en stråke, men detta räknade han nog inte heller som fiolspel.

Det var inte hennes förstånd, som sa henne allt detta. Hon kände, att hon kunde gissa sig till alla hans tankar. Och hon visste inte om hon skulle skratta eller gråta åt honom.

Ett var då säkert, att inte tyckte han illa om henne, eftersom han hade ställt till detta mötet mellan henne och brodern. Eller hade det bara gjort honom ont om henne, för att hon hade det svårt hemma? Han hade velat skaffa henne en klok och god vän, som kunde föra henne bort från allt betryck.

Se, han hade sin stora sorg. Den kunde han aldrig komma ifrån. Hans käresta var död, och henne skulle han aldrig glömma. Maja Lisa Lyselius var för honom bara en fattig tös, som hade suttit och gråtit i spiselvrån, då han råkat på henne, och som han ville hjälpa till heder och lycka.

Hon fick lov att lyfta upp huvudet och se bort till de andra. För verkeligen höll hon inte på att falla i gråt, när hon tänkte på att han alls intet begärde av livet för egen del.

Men just då, när hon slog upp Ögona och tankarna gick som ivrigast genom hennes huvud och hon var full både av sorg och av glädje och var långt, långt borta från allt det, som var hennes plåga under andra dagar, då tog det på nytt i dörrn, och någon stack in huvudet.

Hon stirrade på den inkommande, som var det en obekant, och hon gick inte emot henne. Moster sköt tillbaka spinnrocken och reste sig, men Maja Lisa satt orörlig och kunde inte vakna. Det var knappt, att hon förstod vem som hade kommit, då hon hörde den främmande säga med sträv röst, att hon hade följt med Långe-Bengt för att

hämta hem Maja Lisa, och då moster svarade, att pastorskan hade väl inte så brått, att hon inte kunde lägga av sig kläderna och äta kvällsvard, innan hon for hem igen.

FÄNRIKEN.

Den nya prästfrun på Lövdala hade för vana att skicka budsändningar och små uppdrag med alla människor. Antingen det var en bonde eller en herrkarl, som for förbi prästgården, brukade hon stå på kökstrappan och vifta och ropa, tills han stannade. Sedan var det för Maja Lisa eller lilljänta att rusa upp till vägen och be de resande, att de skulle vara så beskedliga och ta med sig en mark smör, som fru Raklitz ville sälja till kaptens på Berga, eller lämna tillbaka en vävsked, som hon hade haft till låns från gamla fru Moreus.

Ibland hittade hon på att be om sådant, som var både svårt och besvärligt, och snart blev människor riktigt rädda för att ta vägen förbi Lövdala. Tråkigt var det att säga nej till prästfrun och alldeles omöjligt att slippa förbi, utan att hon såg, när man kom.

Hur som helst, hade hon en ovanlig förmåga att få folk att gå hennes ärenden. Hon var till och med i stånd att få en sådan odåga som vackra Örneclou att göra henne en tj änst.

Det såg just inte ut, som om det skulle bli någon vänskap mellan fänriken och prästfrun, då han kom till Lövdala den sista veckan i januari. Han brukade alltid komma vid den tiden och stanna en åtta, fjorton dar. Men prästfrun sa, strax han kom, att hon nog skulle laga, att den där lättingen inte blev gammal i gården. Hon hade just kommit i de rätta arbetstagena efter allt kalasandet i julas, och hon ville inte ha någon främmande i huset, som de skulle behöva att passa upp på.

Och så var det inte bara Örneclou själv, som man fick ta emot, utan så fattig han var, kom han åkande efter egen häst. Och hästen skulle ha mat och skötsel, den, likasåväl som husbonden.

Prästfrun gjorde allt hon kunde, för att han skulle få det obehagligt. För det första lät hon kammarpigan bära upp den tunga kappsäcken, där han hade sina locktänger och peruker, på det sämre gästrummet. Örneclou var van att få ligga på det bättre, där det fanns eldstad och sparlakanssäng med fina dunkuddar och fjäderbolster, men han hade aldrig sett så belåten ut, när han hade kommit in där, som han gjorde nu, då han blev införd på det andra.

Se, här hade han alltid velat ligga, sa han. Det var ju detta rummet, som de kallade för "nattstuga" och där vem som helst, som kom till prästgården och bad om härbärge, fick ta in. Här kunde han nästan vara säker om att få sällskap var natt, och han hade dålig sömn, så att han behövde någon att tala med. Och det brukade bli så kvavt i den stora himmelssängen på gästrummet. Han låg mycket hellre på halm i det smala sängstället här inne.

Det allra bästa var, att det varken fanns spis eller kakelugn, utan att rummet fick sin värme från den stora spismuren, som gick upp från köket och fyllde närapå halva kammarn. Tänk, inte något os och inte någon rök, utan jämn och behaglig värme hela dygnet om!

Bastant och präktig möblering var det också, med det stora, omålade bordet och de ostoppade stolarna. Det var ingenting, som han kunde komma i skada för, när han brände peruken eller färgade sina mustascher.

Så där gick han på, så länge som kammarpigan var inne i rummet. Men vad min han gjorde, när hon var gången, kan ingen veta. Det var en kall dag, och det var nog inte mycket varmt på det oeldadé rummet, när han nu skulle byta om kläder och göra sig fin. Men han var så skönt rosenröd om kinderna och hade så väl penslade ögonbryn, när han kom ner för att äta middag, att man alls inte kunde märka, att han hade fått utföra hela konstverket med fingrar, som var stela av köld.

Prästfrun visste mycket väl, att det inte fanns en värre goddagspih än Örneclou och att det inte var nog med att han ville ha god mat, utan att han också satte värde på att äta den i ett fint rum och få den serverad på fint damast-

duktyg och blankt silver. Hon förstod nog, att han förr i världen hade fått spisa i saln och att de hade bullat opp för honom så gott de förmått, men nu, då hon ville göra slut på hans besök så snart som möjligt, satte hon fram maten i kökskammarn på riktigt vardagsvis och bjöd inte på något annat än paltbröd och kålsoppa.

Örneclou var i sitt allra ämablaste humör och satt hela middagen och komplimenterade prästen för att han hade varit så klok och gift om sig. Tänk bara, hur den gamla prosten i Sjöskoga hade haft det, han, som hade levat som änkling i så många år! När fänriken sist hade hälsat på hos honom, hade det inte varit skurat i matsaln, utan de hade måst äta i ett av sovrummena. Rent duktyg hade det inte funnits i huset, utan det var fläckar på varenda duk, och pigorna var så lata, att de inte iddes koka någon ny mat, utan kålsoppan, som hade blivit lagad på söndagen, kom tillbaka dag efter dag, och de fick vara glada, så länge den räckte.

Men fänrikens gamla vän och bror här på Lövdala hade det ju helt annorlunda ställt för sig. En så kunnig matmor som hans fru fick man leta efter. Fänriken hade hört så mycket beröm om henne, att han hade varit i stor undran vad han skulle få smaka för läckerheter, när han kom till prästgården den här gången. Och tänk, så nyttigt för Maja Lisa att få lära sig hur ett bord skulle dukas och hur mat skulle serveras, av en person, som så väl visste hur det gick till i fina hus!

Vackra Örneclou hade en särdeles förmåga att säga elakheter, och de träffade nog sitt mål, men Anna Maria Raklitz var inte den, som gav med sig för så litet som ett par stickord, utan hon sa med sin grova röst:

— Om fänriken inte trivdes hos den där änklingen, hade det ju gått an att resa sin väg.

Då förstod Örneclou, att han inte skulle få äta i saln eller sova på det rätta gästrummet, om han inte valde en ny taktik.

Helst skulle han ha givit sig av med detsamma, men här var det något annat, som kom till. Det var märkvärdigt, att

ett fruntimmer ville driva bort honom. Det hade han aldrig förr behövt vara med om, och det kunde han rakt inte finna sig i.

Visserligen var han ett stycke inne på fyrtitalet, men han var en vacker karl alltjämt, och ingen kvinna hade ännu kunnat motstå honom.

Fänriken stannade kvar. Ett par timmar satt han och spelade bräde med prästen, och när denne i skymningen gick ut för att ha några överläggningar med Långe-Bengt om gårdsbruket, gick fänriken in i saln och företog sig att konversera med prästfrun. Hon satt kapprak på en stol vid fönstret och gjorde sig nytta av det lilla, som fanns kvar av dager, för att stoppa färdigt ett par strumpor.

Örneclou började nu så där försöksvis tala om att han kände, att han höll på att bli gammal. Och med åren hade han kommit till bättre förstånd än förr. Det fanns bara obeständighet och fladderaktighet hos de unga flickorna. Han ämnade sluta upp med den fjärilleken och undrade om inte kusin — han hoppades, att han som en gammal vän till hennes man fick säga kusin? — kände till någon lite äldre dam, ja, inte alltför gammal, men ändå ett par år över de tjugo, som vore stadgad och huslig och ville ta sig an en sådan stackare, som han var.

Prästfrun satt orörlig. I det matta skymningsljuset var det inte gott att se vilken min hon hade satt på sig. Men Örneclou tyckte sig märka en liten dragning över de smala läpparna. Det var inte olikt, att hon satt där och gjorde narr av honom.

Det var en förfärlig människa, som Lyselius hade gift sig med! Det brukade väl vara det allra säkraste medlet att komma till rätta med en äldre dam, detta, att intressera henne för ens giftermålsplaner.

Örneclou hade aldrig i sitt liv talat med ett fruntimmer om annat än kärlek eller giftermål. Han kunde inte hitta på ett ord att säga i något annat ämne. Därför började han med samma sak omigen. Han sa bara raka motsatsen till

det, som han hade kastat fram nyss förut.

— Jag ser allt, sa han, att kusin har hört så mycket om

mig, att kusin inte tror på det där, att jag skulle kunna nöja mig med en hustru, som inte vore vacker och inte heller riktigt ung längre. Men kusin får väl tro så pass gott om mig, att jag gärna vill, att hon ska vara både klok och förståndig, på samma gång som hon har de andra qualitéerna. Och jag tycker, att Maja Lisa Lyselius nu, sedan hon har kommit under kusins ledning . ..

Örneclou höll inne försiktigtvis för att söka leta ut om han borde fortsätta eller om han hade hoppat i en galen tunna. Mörkret föll på mer och mer, så att det blev allt svårare att läsa sig till ansiktsuttrycket hos den omedgörliga personen, som satt framför honom. Men nog såg det närmast ut, som om hon stal sig till att småskratta.

— Det är förstås meningen, att Maja Lisa ska gifta sig med en präst och bo och regera här på Lövdala, sa Örneclou, och det är ju mycket, som talar för saken. Lyselius kommer nog att välja ut åt henne en rask och präktig karl, som förstår mer än att stå på en predikstol och som kan sköta jordbruk lika bra som han själv. En sådan som jag skulle behöva hjälp av svärmor i var vändning, och det kunde kanske falla sig besvärligt. Kusin vill väl ha det så ställt, att kusin, när kusin blir änka — och det är ju bedrövligt vad Lyselius har fallit av på sista året, inom parentes sagt —, ska få sitta på en kammare liksom fru Beata Spaak och inte behöva ha omtanke om någonting.

Prästfrun satt på samma sätt, rak och stel, och drog nålen ut och in. Men nu vände hon sig mot fönstret för att se bättre, och då märkte han, att hon rentav satt och skrattade.

Örneclou började tro, att ingenting i världen bet på henne. Han reste sig för att gå upp på sitt rum och krusa peruker eller fräscha upp sina bröstkrås, som han brukade göra, då han var i misshumör.

Men nu vände sig prästfrun mot honom och gjorde honom en fråga:

— Fänriken, som jämt far omkring åt alla håll, känner väl också den där Liljecrona, som är präst i Finnerud?

Fänriken hajade till. Det tycktes, att det, som han hade sagt om mågskapet, hade tagit skruv i alla fall. Liljecrona

var kanske påtänkt till måg, och nu hade hans ord väckt tanken på att han möjligen inte var riktigt lämplig.

— Olle Liljecrona! sa han. Visst känner jag honom. Jag har till och med varit hos honom där oppe i Finnmarken. Det är minsann en präktig karl, förstår sig på allting, har ju gått och undervisat både karlar och kvinnfolk i alla slags sysslor.

— Jag undrar allt om han inte har ett gott öga till Maja Lisa, sa prästfrun helt öppenhjärtigt. Man hör ju inte annat än beröm om honom.

Hon lät bara moderligt intresserad, men Örneclou tyckte, att det var någonting i tonen, som tydde på att hon inte skulle ha något emot att höra en liten smula klander om friarn.

— Kusin är väl så pass förståndig, att kusin har överseende med ungdomen? sa Örneclou. Man får tänka på hur ensamt han har haft det där oppe bland finnarna. Jag själv ska alltid vara den sista, som kastar sten i sådana fall. Men det kan ju inte förnekas, att Liljecrona har ett förhållande sedan flera år tillbaka. Det kan naturligtvis mycket väl ordnas, utan att Maja Lisa behöver få någon aning om saken.

Mörkret hade äntligen tvungit prästfrun att sluta med strumpstoppningen, men hon tände inte ljus fördenskull, utan hon grep till en stickning, som hon kunde sköta utan att behöva följa arbetet med ögona. Stickorna gick jämnt och tyst, men när Örneclou talade om, att den unga prästen hade ett förhållande, slamrade de till. Prästfruns röst lät också ganska altererad, när hon yttrade:

— Vad säger fänriken? Det är väl inte möjligt, att en prästman ... ? Hur kan biskopen ... ?

— Kusin vet inte hur långt det är till Finnerud. Jag får säga kusin, att jag tror ingen har reda på saken, inte en gång de närmaste släktingarna. Det var en ren tillfällighet, att jag kom den på spårena. Och jag har naturligtvis tegat, ända tills nu, då jag anser det vara en plikt mot en öm och orolig mor att uttala mina betänkligheter.

Stickorna slamrade till än en gång med samma häftighet.

— Det kanske inte är någon sanning heller? En får ju höra förtal om alla människor.

Örneclou harklade sig.

— Kusin tvingar mig att förråda mer, än jag har lust till. Men, som sagt, jag håller det för en plikt att låta kusin få en klar inblick i affären. Jag bedyrar kusin, att jag inte hade en aning om hur det stod till förrän vid mitt sista besök hos Liljecrona kort före jul. Han var inte hemma, när jag kom, men hans hushållerska tog emot mig på bästa sätt och bad mig invänta husbonden. Nå, det dröjde rätt länge, innan han kom, och under tiden började jag ett samtal med kvinnan. Hon är på sitt sätt en syperb människa, vet kusin. Inte av finnras, utan från svenskbygden, som de säger där oppe, och så duglig, att man måste förvånas. Jag har alltid beundrat det outtröttliga nit, varmed hon har gjort livet i finnbygden uthärdligt för den stackars Liljecrona. — Nå, vi sitter alltså och talas vid. Kusin förstår: hon är inte av bättre folk, egentligen bara en bondpiga, men rätt förståndig i allt, vad hon säger. Vi har emellertid inte växlat många ord, förrän jag märker, att det är något, som oroar henne. Jag talar vänligt — kusin vet, att jag förstår mig på fruntimmer —, hon fattar förtroende till mig. Hon frågar mig rentut hur jag tror att det ska bli, om Liljecrona får det stora pastoratet. Han hade lovat henne redan för åtta år sedan, då hon först kom dit upp, att gifta sig med henne, så snart som han hade fått ett bättre gäll. Men nu var hon rädd, därför att detta Sjöskoga var så alltför stort. Bara inte Liljecrona skulle tycka, att hon inte var fin nog att bli prostinna!

Kusin begriper, att hon var helt förtvivlad. Jag kunde inte annat än lugna henne, så gott jag förstod, och jag lovade henne att ta reda på Liljecronas planer. Nästa dag sa jag Liljecrona rentut, att jag hade genomskådat deras förhållande, och jag frågade honom varför han inte likaså gärna legaliserade förbindelsen. Han svarade helt frankt, att han hade varit för fattig. Hall han gifte sig med sin piga, som han uttryckte sig, bleve hon ju fru, och då måste han hålla

en annan piga för att passa opp henne. "Bror kan vara viss om", sa han, "att hon då skulle sluta opp att mjölka korna och att hjälpa Pekka ute på åkern. Men gifta mig ska jag naturligtvis, så fort jag får råd." — Jag säger, att när han

nu kommer till Sjöskoga---"Å, Sjöskoga", svarar

han, "det vill jag visst inte ha! Det ämnar jag avsäga mig."

Örneclou tystnade. Han kunde knappt se prästfrun i mörkret, och han hörde inte heller, att stickorna skramlade. Han blev nästan hemsk till mods. Han hade kanske råkat begå, om inte en ogärning, så åtminstone en rätt stor oförsiktighet.

— Nu har jag sagt kusin allt, vad jag vet, sa han. Och jag får be kusin inte fästa sig alltför mycke vid detta. Det finns i alla fall inte någon utmärktare ung prästman än Liljecrona i hela stiftet. Betänk: med hans gåvor att uppoffra sig till den grad för fattiga finnbönder! Att i hela elva år leva i fattigdom, som han har gjort! Jag vill säga, att han är en hjälte, han, likaväl som den där korsikanarn, som man nuförtiden gör så mycke väsen av.

Tystnaden fortfor. Fänriken kände sig alltmer kuslig. Han började på nytt berömma Liljecrona, då prästfrun reste sig från sin plats och sa med en röst, som hade en helt annan klang än förut under samtalet:

— Jag hör, att Lyselius kommer in. Och nu ska kusin Örneclou gå in till honom och språka och inte sitta här i

mörkret hos mig. Han är nog glad att få rå om en så gammal god vän som kusin ensam en stund.

Och efter detta var prästfrun som en omvänd hand. Örneclou fick äta i saln, han fick sova på det bästa gästrummet, och han blev bjuden på sådana anrättningar, att inte en gång prästen hade fått maken.

Örneclou var inte så värst förvånad. Han visste ju av gammalt, att inget fruntimmer kunde motstå honom, när han gjorde sig så mycket besvär, som han hade gjort med gamla Raklitz. Men ändå var det något, som föreföll honom besynnerligt i detta, ända tills han funderade utj att hon alldeles säkert hade besinnat sig på hans anbud och hade för avsikt att ta honom till måg.

Nå ja, Örneclou hade inte haft så mycken mening med frieriet. Men varför inte? Det vore inte så illa, om han kunde få Maja Lisa Lyselius. Och att han kunde få henne, det var klart som dagen. Svärmor va? så dann med honom, visste rakt inte hur väl hon ville honom.

Men innan han band sig riktigt på allvar, tyckte han, att han borde göra en tur runtom hela Värmland till alla de goda gamla ställena, där han hade åtnjutit gästvänskap. När han blev gift och fick hustru och gård, måste han förstås stanna hemma. Han kunde visst inte ge sig tid att dröja så länge på Lövdala den här gången, som han annars brukade, utan han fick ge sig av ju lörr ju hellre. Bara för att kunna komma tillbaka så mycke fortare förstås.

När han nästa morgon förklarade, att han måste resa sin väg, kunde han märka både på prästfrun och prästdottern, att de blev ledsna. De ville övertala honom att stanna kvar, men han var obeveklig. Han skulle nödvändigt vara i Karlstad innan kvälln.

Han sa förstås inte rentut, att han bara for för att komma igen och bli husbonde på gården, men det låg ju under alltsammans. Prästfrun, som tycktes vara ett ovanligt fruntimmer, förstod nog vad meningen var.

Han kände, att han längtade tillbaka, redan innan han var borta. Här skulle han nog komma att trivas.

Just som han var i färd med att pälsa på sig, kom prästfrun och frågade om det var möjligt, att han ville göra henne en tjänst. Det var så, att hennes nåd på Lökene hade bett att få köpa en tupp, och nu undrade hon om det skulle vara för stort besvär för honom att ta den med sig. Om han ämnade sig till Karlstad, låg ju Lökene rätt i vägen för honom.

Fänriken svarade strax ja och var glad till. För det första kunde han göra den blivande svärmodern en tjänst, och för det andra hade han då anledning att titta in på Lökene och få sig ett mål mat.

Men när fänriken sa ja, visste han förstås inte, att tuppen, som han skulle frakta med sig, var levande.

Se, fänriken åkte ju i en så ynkligt liten släde. Det kunde inte bli på annat sätt, än att han fick placera lådan med tuppen fram i sitsen och själv sätta sig på hundsfotten.

Men han höll god min ända till slutet. Det gällde att visa gamla Raklitz, att hon inte kunde få en svärson, som var mera artig och eftergivande.

Fänriken hade kommit ut i ett klart och härligt januariväder. Solen sken som i slutet av mars, och det var inte någon köld att tala om.

Han kände sig som en annan människa nu, än då han kom i går. Lövdala och Maja Lisa! Besitta och regera! Att få eget hem och kunna ta emot sina vänner, när man så ville, det var allt något annat, det, än att resa från gård till gård hela året om och aldrig vara riktigt trygg för hur man skulle bli mottagen, när man åkte fram till en herrgårdstrappa.

Det gick raskt undan på det goda föret, och Örneclou var snart i Lobyn. Här kom en bondgubbe emot honom med ett halmlass. Det var visst självaste Björn Hindriksson!

"En rik och präktig man, den där Björn Hindriksson." Fänriken fick dra in tömmarna och språka ett par ord med honom. Han var granne till Lövdala, och när Örneclou snart blev herre där, var det bäst att ha honom till vän.

Men vad nu då? Vad var det, som gol rätt i örona på honom, just som han stannade? Han höll på att ramla av den smala hundsfotten i förskräckelsen. Han hade rent glömt av tuppen.

Örneclous Fingal gjorde inte en rörelse. Den hade varit med om så mycket, att ingenting i världen kunde skrämma den. Men Björn Hindrikssons Bruning var inte så härdad mot överraskningar. Den satte av i sken och välte hölasset ner i vägdiket.

Det var nog inte rätta sättet att inviga grannsämjan. Fänriken svängde piskan över Fingal i sin förtret. Så snart som släden kom i gång, teg tuppen.

Åter bar det av med god fart framåt vägen, och åter fick Örneclou Maja Lisa i tankarna. Hon var vacker, hon var inte mer än sjutton år, och hon ägde halva Lövdala. Det

skulle vara en sådan karl som han, som kunde vinna en sä stor lycka nu, då han inte längre var i sin första ungdom.

Där borta på vägen kom återigen någon emot honom. Det var en herre och en dam till häst. Kunde knappast vara någon annan än grevinnan Dohna, som var ute och red på den här vägen.

Grant fruntimmer, den där änkegrevinnan på Borg! Alltid roligt att möta en ryttarinna, som kunde föra sig så väl till häst. Skada bara, att hon jämt skulle ha med sig den där lilla svartmuskiga emigranten, som hon nu hade tagit under sitt beskydd.

Örneclou stannade, steg ner från hundsfotten och intog en beundrande ställning med mössan i hand. Då gol tuppen. Grevinnan drog åt sig tyglarna och såg sig förvånad omkring. Varifrån kom galandet? Hur var det möjligt, att en tupp befann sig ute på landsvägen så långt från någon gård?

Hon skulle kanske ingenting ha förstått, om inte tuppen hade galit än en gång. Men då begrep hon. Och som det intrikata stycke hon var, gav hon sig till att konversera med Örneclou och tvang honom att i tre minuter stå stilla på landsvägen.

Tuppen gol hela tiden, gol mellan vart ord de sa.

Och detta måste vackra Örneclou gå igenom! Den förnämsta kavaljeren i Värmland måste tåla, att han på detta sättet gjordes till ett åtlöje.

Grevinnan satt stilla på hästen och bara konverserade. Låtsade inte det minsta om tuppen. Tycktes rakt inte märka, att vartannat ord gjordes ohörbart av ett hanegäll.

Men Örneclou våndades, så att kallsvetten trängde fram på pannan. Till sist stod han inte ut längre. Han kastade sig upp på hundsfotten och gav sig av.

Då tystnade tuppen genast, men i stället hörde Örneclou grevinnans klara, pärlande skratt. Det följde honom till sockengränsen, det följde honom på hela resan, det följde honom genom hela livet. Han kunde aldrig förgäta det.

Det var allt frestande att öppna locket på lådan och släppa ut tuppen. Men Örneclou tänkte på Maja Lisa och på Lövdala och beslöt att framhärda. Det gick inte an att komma

i ogunst hos svärmor. Och bara han hade farit förbi Svartsjö kyrka, gick vägen in i ödslig skogstrakt, och där trodde han inte att han skulle möta någon.

Men olyckligtvis var vädret alltför vackert. Alla människor tyckes ha fått lust att dra ut på långfärd just denna dagen. Det dröjde inte så länge, förrän fänriken kom i möte med regementschefen. Örneclou hade ju lämnat

tjänsten för länge sedan, men fastän han hade avsked, satte han sin ära i att alltid uppträda med nobless och värdighet, såsom det anstår var och en, som har trampat ärans fält.

I samma ögonblick, som Örneclou sträckte upp sig till en stram hälsning, gol naturligtvis tuppen.

Det var så, att en människa kunde råka i förtvivlan. Det ena olyckliga mötet följde efter det andra. Ingenting annat än otur på otur.

Till sist, långt borta på Sundgårdsbergena, mötte han den nya brukspatronen på Björne, Melchior Sinclaire.

Det var bara det, som fattades. Det var det värsta av allt. Folk brukade kalla Sinclaire för Tuppen, därför att han var högfärdig och högröstad och alltid redo att gräla och slåss.

Sinclaire visste om öknamnet, och han var inte förtjust i det. Det var så, att man knappt tordes tala om höns eller ägg, när han var i närheten.

I denna sin nöd beslöt Örneclou, att han inte skulle stanna och hälsa på Sinclaire. Han skulle fara förbi så fort, som Fingal kunde springa.

Men det blev galet, hur han ställde sig. Brukspatronen hade just varit inne i Karlstad och fått sig en uppsättning nya dombjällror, som klingade så praktfullt, att tuppen blev uppspelt och tog sig till att gala just i förbifarten.

Örneclou reste sig för att nå Fingal med piskan och gav honom ett vasst slag över länden. Här gällde det att komma undan så fort som möjligt.

Men det skulle inte gå så lätt för honom att dra sig ur spelet. Melchior Sinclaire blev rasande. Han hade inte hunnit att få syn på lådan med tuppen, men Örneclou hade han känt igen, och han trodde, att fänriken hade härmat en tupp, då han for förbi, för att retas med honom.

Han svängde om hästen och jagade åstad efter Örneclou för att tukta honom.

Fänriken hÖrdé, att han kom, och han tänkte, att det var bäst att hålla stilla och förklara saken. Då gol tuppen igen, så att det genljöd i skogen. Och den stora brukspatronen, som trodde, att det var fänriken, blev så rasande, att han röt som ett vilddjur. Örneclou vågade inte invänta honom, utan han gav sig av.

Sedan blev det ett par minuters vild jakt bort över Sund-gårdsbergena. Men brukspatronen hade en god travare, och Örneclous Fingal var gammal och utnött, så att det var givet, att fänriken snart skulle bli upphunnen. Och när han såg sig om, märkte han hur brukspatronen satt med piskskaftet i högsta hugg för att slänga det i huvudet på honom.

Då sa Örneclou farväl till sina förhoppningar om Maja Lisa och Lövdala. Han böjde sig framåt, lyfte upp lådan med tuppen och slängde den i Melchior Sinclaires väg. På det sättet kom han undan. Annars häåe den stora brukspatronen slagit ihjäl honom, för han var inte den, som hörde på skäl och förklaringar, då han var retad.

När fänriken kom fram till Ilbergs gästgivargård, var han alldeles utmattad. Han trodde, att han aldrig skulle kunna hämta sig efter denna resan.

Han fick leva i många år, men aldrig blev han så gammal, att han inte stormsvor, var gång han talade om den.

På Lövdala visade han sig aldrig mer. För detta var det vedervärdigaste äventyr, som han hade varit ute för i hela sitt liv. Besitta och regera! Han stod inte ut med att bli påmind om det.

I VARDAGSLAG.

Ja, nu var arbetet i full gång på Lövdala, och var morgon och afton hörde man från köket surret av de nio spinnrockarna lika starkt som duren från en kvarn. Under de timmar, då det var full dager, fick man minsann inte heller gå och slå dank, utan då måste man begagna tiden till sömnad och vävning.

Det hade sett ut en tid, som om prästfrun skulle ha glömt bort, att lilljänta fanns i huset. Hon hade inte satt henne i arbete eller gett henne någon annan befattning än att städa och elda i kökskammarn. Men samma dag, som fänriken reste, kom hon i köksdörrn och vinkade åt henne. Hon skulle komma in i saln en stund.

Lilljänta reste sig genast, men hon var så rädd för att sitta ensam med prästfrun, att man kan knappast det säga. Hon tyckte inte illa om henne på vanligt vis, utan så, att det gick kalla kårar över ryggen, bara hon såg henne.

Lilljänta hade aldrig förr känt sådan förskräckelse för en människa, och hon gjorde sig sina egna tankar om hur detta kunde hänga ihop. För att det var något besynnerligt med prästfrun, det kunde hon inte få ur sitt huvud. Inte hade någon annan ett så vitt hår till ett så ungt ansikte, och inte var det naturligt, att ett kvinnfolk talade med en röst, som bullrade som en fors. Och inte heller kunde någon vanlig människa vara i stånd att ställa till med så mycket förargligt och ledsamt.

Hon tänkte jämt och samt på det, som mor en gång hade sagt om Svartsjön och om de tre, som hade blivit kvar, sen vattnet hade torkat bort. Mamsell Maja Lisa ville inte höra talas om detta, men lilljänta visste allt vem den tredje var, och att de hade haft sina äventyr med henne på Lövdala mer än en gång.

Om prästdottern inte ville tala om sådant, så fanns det andra på gården, som både kunde och ville. Lilljänta behövde bara en kväll smyga sig bort till drängstugan, där Långe-Bengt och Gammal-Bengta, hans mor, och Munter-Maja, hans hustru, satt framför spisen och språkade.

Då brukade Gammal-Bengta berätta, att "sjöråa" i den gamla Svartsjön kände sig hemlös, alltsen vattnet hade kommit bort — för en kunde ju inte begära, att en så fin fru skulle trivas i den usla Svartsjöbäcken, som rann fram på den gamla sjöbottnen —, och jämt försökte att smyga sig in i någon av gårdarna. Hon hade innästlat sig både här och där, men på de andra ställena hade de i tid listat ut vem hon var och hade gjort sig av med henne, innan hon hade hunnit att ställa till någe ont.

Munter-Maja hade en historia om en son till herr Olavus, den första Svartsjöprästen, som en vårnatt hade gått ner sig i Svartsjöbäcken och drunknat. Det var ju tydligt och klart, att det var sjöråa, som hade dårat honom, annars hade det ju inte varit möjligt för honom att drunkna i en sån bäck.

Långe-Bengt talade om den morgonen, då han och Vetterpojkarna hade gått och slagit hö på södra gärdet. Bägge pojkarna och han med hade genast sett vem det var, som kom fram ur gräset. Hon var ju våt, så att det dröp om kläderna. Det var väl tecken nog, det, på vad hon var för en. Och hon var virrig i ögona som ett troll.

Ingen av de tre hade det minsta tvivel om vem det var, som nu var prästfru i Svartsjö, och allihop var de säkra på att hon inte skulle ge sig av, förrän hon hade fördärvat hela gården.

Lilljänta trodde som de, i synnerhet om kvällarna och i mörker. Om dagarna var det svårare att få i sitt huvud, att den hemlösa sjöråa ifrån Svartsjön gick omkring och ställde med spånad och vävning på Lövdala. Men nog satt det så mycket kvar av misstanken, att lilljänta ryste till, bara hon såg henne.

Det kunde i alla fall inte hjälpas, att när nu prästfrun kom i köksdörrn, fick hon lov att följa med genom köks-

kammarn, där mamsell Maja Lisa satt och sydde hålsöm på ett lakan, och in i saln, som var ett stort, vackert rum med gulbetsade björkmöbler och blårutiga gångmattor. Det fanns två fönster på rummet. Vid det ena stod en hög, grön kalla, vid det andra ett litet sybord. Locket stod uppslaget, så att man såg de många småfackena, där det låg tråddockor och silkenystan, vax och nålbok, märkduk och bandrullar, hyskor och hakar och mycke annat, som var behändigt och smånyttigt.

Prästfrun visade lilljänta allt, som fanns i fackena, och lät henne gissa vad det skulle brukas till. Hon var så dann med henne, att hon till och med försökte skratta, då tösen gissade orätt, fastän detta var så ovant för henne, att det tycktes strama emot vid mungiporna.

Ju vänligare hon blev, desto mer knep lilljänta ihop munnen, och ju mer vaken blev blicken i de blanka ögona. Bara inte prästfrua tänkte locka henne att tala om någe, som kunde vara farligt för prästdottra!

Men det tycktes inte vara fråga om något försåt den här gången. Prästfrun satte sig vid sybordet, och lilljänta fick ta plats bredvid henne. Nu skulle hon få lära sig att sy, för prästfrun hade lovat hennes mor, att hon skulle få en god uppfostran.

För det första visade hon henne hur hon skulle bära sig åt för att trä i en nål.

Detta brukar ju vara en svår prövning för småfolket, men lilljänta trädde tråden genom nålsögat med ett enda tag.

Prästfrun blev riktigt förvånad. Hon tyckte, att det var raskt gjort. Om hon hade likaså lätt för allting annat, kunde det bli en storsömmerska av henne.

Så gav prästfrun henne en liten tygbit att öva sig på och lärde henne att slå knut på tråden och att sticka nålen ut och in genom tyget.

Lilljänta tog tyst emot lärdomen. Sedan fattade hon tyglappen, vek den över det vänstra pekfingret och gjorde styng på styng, som om det inte skulle vara konstigt alls.

Aldrig i världen! Vad prästfrua blev förvånad! Det var det märkvärdigaste hon hade varit med om.

Då orkade inte lilljänta hålla sig allvarsam längre, utan hon började skratta.

Prästfrun förstod äntligen hur det hängde ihop. Hon undrade om lilljänta hade lärt sig att sy, innan hon kom till Lövdala.

— Nej, sa lilljänta, jag har inte tagit ett styng, förrn jag kom hit.

Jaså, då var det väl någon här, som hade lärt henne. Var det kanske mamsell Maja Lisa?

Lilljänta blev förskräckt, bara prästfrun nämnde styvdottern. Hon skyndade sig att tala om^ att det var den gamla fru Beata på brygghuskammarn, som hade gett henne undervisning.

— Det var bra roligt att höra detta, sa då prästfrun. Tänk, att fru Beata kan sy med de händerna!

— Om hon kan sy! utbrast lilljänta. Det finns väl ingen på gården, som kan sy som fru Beata.

— Då ska jag säga dig vad vi ska ta och göra, sa prästfrun. Vi ska gå ner till fru Beata och tacka henne för att hon har gett dig en så god lärdom.

Därmed tog hon lilljänta med sig, men prästfrun gick inte raka vägen till brygghusflygeln, utan hon gjorde en lång krok bortom stall och lagård. Fru Beata brukade hela dagen sitta vid ett fönster, som låg så, att hon kunde se alla dem, som ämnade sig till henne från stora byggningen, men hon hade ingen utsikt åt lagårdshållet.

När prästfrun och lilljänta hade hunnit till den svåra trappan, som gick fram och tillbaka på gavelväggen, bad prästfrun, att lilljänta skulle springa före. Det gick så lätt och ledigt för den, som var ung. Hon skulle komma efter så vackert, hon. Ja, lilljänta sprang före och klampade i trappan, så att det inte märktes, att någon smög sig upp efter henne.

Fru Beata brukade alltid sitta med händerna i kors, när prästfrun kom upp till henne. Och alltid brukade hon tala om hur svårt det var, att hon inte mer dugde till något. Hon hade varit en arbetsmänniska, hon med, i sin tid, fast hon inte hade varit så duglig som Anna Maria Raklitz.

Prästfrun hade sannerligen tyckt, att det var synd om henne. För tänk, så lång dagen skulle bli, när man var tvungen att sitta stilla och inte kunde bruka sina händer till Guds skapande grand!

Men denna gången satt fru Beata och sydde hålsöm på ett lakan, då prästfrun kom in, och armen gick så fort upp

och ner som vingen på en lärka.

När fru Beata fick se prästfrun, gjorde hon en rörelse, som om hon hade velat sticka undan sömmen. Men när hon märkte, att den andra redan hade upptäckt den, fortsatte hon med arbetet.

Prästfrun kom fram till henne och var så fasligt nöjd med att finna henne vid sybordet. Det var bra väl, att gikten hade gett med sig, så att hon kunde arbeta. Och hon fick lov att visa vad hon höll på med, för prästfrun hade hört, att fru Beata Spaak kunde sy så väl, att styngena blev liggande jämna som pärlor.

— Men det var besynnerligt! sa prästfrun och lutade sig alltmer ner över fru Beatas sömnad. Det här lakanet tycker jag att jag känner igen. Det hör ju till det paret, som jag satte Maja Lisa att sy i dag på morron. Kanske att mormor är så snäll och hjälper henne med det ena lakanet? Ja, jag säger ingenting om det, nej, inte det minsta, men jag tycker, att ni borde tala om det för mig, så att jag får ge Maja Lisa tillräckligt med arbete. För om hon bara behöver sy ett lakan på paret, så har hon ju riktiga lat-mansdagar.

Fru Beata satt kvar med sömmen i sin hand. Hon förmådde ingenting svara, för underkäken och hela huvudet skakade, som om någon hade stått bakom henne och ruskat.

Prästfrun vände sig mot dörrn för att gå. Hon kunde se, att mormor hade brått, och därför ville hon inte längre störa. Fru Beata behövde säkert inte så mycke sällskap nu, då hon var så duktig att arbeta.

Fru Beata hackade fram något om övermänskligt arbete för en ungdom, och att det kunde gälla liv och hälsa.

— Ni vet nog själv, att Maja Lisa inte har det värre, än att hon orkar sitta oppe och läsa halva natten. Jag tror inte,

att en ungdom lider men av att arbeta. Men det, som är skadligt, det är att smyga och smussla och inte gå raka vägar.

Därmed gick hon, och fru Beata hade inte kunnat säga ett tydligt ord till sitt försvar, förrän dörrn var stängd efter henne. Men trappan, som prästfrun nu skulle gå, var hal och brant, så att det gick långsamt att komma utför den. Under tiden lyckades fru Beata få makt med sig själv, och just som prästfrun stod på nedersta trappsteget, slog den gamla upp sin dörr.

— Styvmor! ropade hon ner till henne så högt, att det hördes över hela gården. Något svar väntade hon inte på, utan hon gick strax tillbaka in till sig och satte för regeln, så att hon skulle slippa att bli överraskad vidare.

Det stod inte till att märka, att prästfrun frågade det minsta efter det, som fru Beata hade ropat. Hon var i utmärkt gott lynne alltjämt, och när hon nu gick uppför backen till stora byggningen, sa hon helt lugnt, att lilljänta skulle gå in i saln och sätta sig att sy. Hon skulle komma efter strax, bara hon hade fått säga ett par ord till mamsell Maja Lisa.

Lilljänta knep ihop läpparna och svarade ingenting, men hon hade ungefär samma uppsyn som annandag jul, när hon slogs med blåsvädret.

När de kom in i förstun, gick hon inte in i saln, som hon var befalld, utan hon styrde av mot köksdörrn.

Prästfrun frågade strax vart hon skulle ta vägen. Hade hon inte hört, att hon skulle gå in och sy?

Lilljänta svarade med låg röst, att hon tyckte, att det var onödigt.

— Varför är det onödigt? Tror du, att du redan är så styv, att du inte har något mer att lära?

Nej, det var inte så lilljänta menade. Men hon behövde inte lära sig mer, än hon redan kunde, därför att nu skulle hon hem till Koltorp igen.

Hon gick fram till prästfrun och räckte henne handen. Hon kunde så gärna säga tack och adjö med detsamma.

-— Men kära då! sa prästfrun. Jag förstår ingenting, jag. Varför ska du gå din väg?

Lilljänta gick ett par steg baklänges, liksom för att vara utom räckhåll, när hon gav sin förklaring.

— Mor har varit barnpiga på Lövdala, och mor tycker om prästdottra. Och när mor var här i julas, så sa hon till mig, att om mamsell Maja Lisa skulle få fler ledsamheter för min skull, fick jag inte stanna här, utan då skulle jag gå hem.

När lilljänta hade sagt detta, drog hon sig tillbaka utmed väggen, tills hon kom till hörnet bredvid köksdörrn. Där stod hon och väntade det, som komma skulle.

De röda fläckarna brann på Raklitzas kinder, och hon gick fram mot lilljänta med höjd hand. Lilljänta kröp ihop, och ögona blänkte kallt. Hon visste, att hon skulle få stryk, men hon var så fylld av hat, att hon inte kände sig rädd, utan snarare var glad, att det hade kommit till öppen strid.

Men nu hände det, som lilljänta inte ett ögonblick hade kunnat drömma om. Prästfrun gav henne inte en gång en örfil, utan i sista ögonblicket betvang hon sig och försökte småle.

— Kära barn, du ser ut som en katt, som tänker flyga på en hund. Men var lugn, du! Jag ska inte slå dig för att du är trogen mot den du tjänar. Det är sådant, som jag tycker om, och därför lovar jag dig, att Maja Lisa inte ska få höra ett ord om det, som jag har kommit underfund med i dag. Och nu går vi in i saln bägge två och tänker aldrig mer på den här saken.

Lilljänta kände sig yr. Det låg något under detta, som hon inte förstod. Men hon var ju så glad att få stanna i prästgården, att hon inte bråkade sin hjärna för att tyda gåtan.

När de nu åter satt vid sybordet, blev det emellertid ingen sömnad av, utan prästfrun öppnade en låda, som låg gömd under alla de andra, och drog fram först en abc-bok och sedan papper och gåsfjäder och en flaska med bläck.

Lilljänta trodde, att hon ämnade pröva henne i läsning och skrivning, men det var inte meningen. Utan prästfrun talade om, att när hon var barn, hade hon jämt haft så

mycket göra med att hjälpa sin mor med småsyskona, att hon aldrig hade fått lära sig att läsa och skriva. Men nu sedan hon hade blivit prästfru, tyckte hon, att det var lett att inte kunna. Hon ville nu, att lilljänta skulle bli skolmästare åt henne. Hon hade haft detta i tankarna, då hon lät henne komma till Lövdala i julas, men hon hade inte haft tid förrän nu.

Lilljänta blev rätt belåten. Hon sa genast, att hon ville hjälpa frua, så gott hon kunde.

Då var den saken avgjord, men prästfrun bad, att lilljänta inte skulle tala om för någon, att hon höll på att lära henne läsa. Hon var rädd för att folk skulle skratta åt henne. De skulle låtsa, som om prästfrun lärde henne att sy och att hon gick in hit i saln en stund var förmiddag fördenskull.

Ja, det kunde det ju inte vara något ont i.

Prästfrun sa, att hon var riktigt glad åt detta. Lilljänta måtte väl begripa hur svårt det var för en prästfru att inte kunna skriva. Det var ett brev, som hon gärna skulle vilja skicka av i denna dag, om hon bara kunde få det gjort. Hon hade allt undrat så mycke . . . Kanske lilljänta var så pass styv, att hon kunde sätta ner ordena på papperet, om hon dikterade?

Det var lilljänta genast med om. Hon slog upp skivan på ett slagbord, bredde ut papperet, drog korken ur bläckflaskan och satte sig att skriva efter prästfruns föresägning.

EN VÅRKVÄLL.

Prästdottern var ute och gick en vårkväll i sällskap med lilljänta. Det var en gammal vana hos henne att gå ut en

stund var afton, och styvmodern hade inte satt sig däremot, bara förordnat, att hon skulle ha lilljänta med sig, därför att det inte var passande för en sjuttonåring att vandra ensam på landsvägen.

Hon gick söder ut som alltid, för det var den bästa vägen åt det hållet. Hon rörde sig långsamt, och lilljänta hade svårt att ge sig till tåls med den långsamma takten. Hon kilade än före, och än lagade hon så, att hon blev långt efter, bara för att få tillfälle att springa sig andlös, innan hon återigen hann upp prästdottern.

Vägen löpte fram utmed skogshöjden, som låg på gränsen av Lövdala. Där nu prästdottern gick, kunde hon inte låta bli att tycka, att det var märkvärdigt, att lilljänta kunde finna så mycket att förströ sig med på det lilla vägstycket, som de trampade fram över kväll efter kväll.

För det första var det ekot. Lilljänta sprang före henne uppför allén för att hinna få ett samtal med det. Hon visste, att det höll till ett litet stycke framåt vägen mittför råglogen på Lövdala, och där stannade hon, vände sig mot logväggen och började ropa:

— Eko, eko, spå mig du!

— Spå mig du! svarade ekot.

— Säj om jag blir gift i år!

— Gift i år! svarade ekot.

— Ä min fästman mycke vacker?

— Mycke vacker! svarade ekot.

— Har han också mycke pengar?

— Mycke pengar! svarade ekot.

— Talar du sant, eller ljuger du?

— Ljuger du! svarade ekot.

Det var prästdottern själv, som hade lärt lilljänta allt detta för några månader sedan, men allt var så annorlunda då mot nu. Nu hade hon inte kraft mer att stå och retas med ekot.

Lilljänta höll sig jämsides med henne, tills de hann det lilla grustaget, som låg på vänster sida om vägen tätt under bergväggen. Då lämnade hon prästdottern för att springa ner till bottnen av gropen och gräva efter kattguld bland de nerramlade stenarna. Först när hon höll på att förlora prästdottern ur sikte i vägkröken, kom hon jagande efter henne.

Sedan följdes de åt ända fram till bäcken. Det var visst obegripligt för lilljänta, att prästdottern kunde gå förbi bäcken utan att så mycket som stanna och se på den. Den kom stark och morsk utför skogshöjden och gjorde fall på fall, det ena grannare än det andra, innan den nådde fram till vägen. När den sedan med bråk och dån hade trängt sig under vägövergången, ville den inte hålla sig i den gamla fåran, utan bröt sig lös ur den och svämmade över marken. Men detta kunde lilljänta inte tåla. Hon skyndade ner från vägen för att dämma och gräva och tvinga bäcken tillbaka i det gamla spåret.

Hon skulle allt ha varit tacksam, om prästdottern hade stannat och hjälpt henne. Men prästdottern orkade med knapp nöd gå på släta vägen. Hon tyckte, att hon inte gick, utan bara släpade sig framåt. Andra år hade också hon varit med om att dämma upp bäcken, men då hade hon ju bara varit ett barn.

Hon stannade plötsligt, för hon begrep på en gång vad det var, som hade hänt henne. Hon hade blivit gammal: ungdom och ungdomslust var tagna ifrån henne.

Prästdottern gick och gick, och lilljänta fick lov att överge bäcken och följa efter. Men det var inte länge, som hon höll sig kvar på vägen.

De kom till en grind, som ledde in i en hage, där lilljänta hade hört att man brukade kunna finna vitsippor. De var inte färdiga än, men nu var det så långt hunnet med våren, att man kunde vänta dem var dag. Lilljänta sköt upp grinden för att göra bara ett tittande dit in. Hon hade nog satt sig

i sinnet, att det skulle bli hon, som det året kom hem med den första vitsippan.

Prästdottern, hon gick där som en gammal, gammal människa och var inte det minsta ivrig att leta efter vårblommor.

Litet längre bort hade lilljänta en god vän, som hon aldrig försummade att hälsa på. Det var kattugglan, som bodde i den stora, ihåliga björken, det största trädet på hela Lövdala. Lilljänta tog en träpinne och stack in i boet till kattugglan, och fågeln sträckte fram en fot och försökte att skjuta undan pinnen. Lilljänta fick aldrig se något mer av ugglan än de stora klorna. Det visste prästdottern väl, för hon hade också stått och retats med kattugglan i sin tid. Nu kunde hon inte förstå, att det hade varit något nöjsamt i detta.

Så snart som de hade gått förbi kattugglebjörken, kom lilljänta springande, och nu visste prästdottern, att tösen inte skulle överge henne på en stund. För nu hade de att gå förbi den gamla mossiga stengärdsgården, där det inte var fritt för spöken. Ack, prästdottern längtade tillbaka till den tiden, då också hon var rädd för den hemska, huvudlösa prästen, som man kunde komma i möte med just här vid stenmuren.

Det var uppförsbacke, och prästdottern märkte, att hon inte kom framåt fortare än en snigel. Hon trodde, att hon aldrig skulle nå till toppen.

Längre än till backens slut brukade hon aldrig gå. Där uppe låg, tätt vid vägkanten, ett stort stenblock, som kallades Vilarstenen, och på den satte hon sig en stund. På framsidan av blocket var en liten sittplats uthuggen, så pass stor, att hon och lilljänta med nöd kunde få plats där. Prästdottern slöt igen ögona och kände sig så trött, att hon inte förmådde säga ett ord. Lilljänta höll sig också stilla. En gång såg prästdottern upp, därför att hon trodde, att tösen hade gett sig av på någon ny utflykt. Men hon satt kvar och strök sakta med handen över en flik av prästdotterns klänning, som hade blivit liggande i hennes knä.

Det var allt så bedrövligt för prästdottern, för henne, som skulle ha tagit Lövdala och hela socknen i arv. Hon tyckte,

att det här stackars barnet var den enda, som inte hade övergivit henne.

Hon kände sig så gammal och matt, just därför att hon var övergiven av alla. Hon var lika ensam som den, som har alla sina vänner i graven.

Sedan hon hade varit i Svanskog, hade hon inte råkat någon, som hade velat henne väl och tagit hand om henne. När hon först kom därifrån, väntade hon var dag, att någon skulle komma och befria henne ur alla hennes svårigheter. Hon visste inte vem som skulle komma, och hon visste inte hur han skulle bära sig åt för att hjälpa henne, men hon tyckte, att på de två dagarna hade det skett så mycket förunderligt, och att när det väl hade börjat, kunde det inte annat än fortsätta.

Men sedan hade dag gått efter dag, utan att det hade hänt något. Vecka hade följt efter vecka, och de hade Varit så lika varandra, att hon inte kunde hålla dem åtskils i sitt minne.

Det var något besynnerligt och obégripligt i att det var så tyst omkring henne. Ibland inbillade hon sig, att det hände saker, som angick henne, långt borta i världen. Hon omgavs av genljud av röster, som talade om henne, stundom kände hon ängslan, därför att någon längtade till henne och ville råka henne. Men hela februari, hela mars och hela april hade nu gått, utan att hon hade fått bud eller brev från dem, som var fria och kunde röra sig, som de ville, och inte som hon bodde i en järnbur.

Hon började förstå nu, att ingen skulle komma. Hon fick strida sin strid ensam utan att få hjälp av någon. Men

det var tungt att uppge allt hopp. Hon tyckte, att hon hade vunnit så starka och goda vänner; hon ktinde ännu inte fatta, att de inte bekymrade sig om henne.

Den g^mla stenen, som hon satt på, skulle ha legat här i vägkanten ända sedan den tiden, då Lövdala bara var ett fäbodställe mitt i villande skog, dit valljäntorna drog var sommar med sina kor och getter. Då hade någon ung dräng huggit ut sittplatsen i stenblocket, för att hans käresta skulle ha något ställe att vila på. Härifrån krönet av backen, där

den låg, kunde man se ända bort till Löven och kyrkan, och här hade nog de, som gick vall, suttit mången kväll och spejat efter dem, som skulle komma och föra hem dem ur vildmarken ner bland människor. Det kunde hon känna, när hon satt här, att detta hade varit en plats för mycken tung längtan.

Prästdottern sänkte huvudet i handen och suckade. De fick komma snart, de, som skulle hjälpa henne. Hon kunde inte stå ut länge till. Inte var det någon sjukdom över henne, men hon höll på att dö av ledsnad och övergivenhet. Hon skulle nog inte kunna släpa sig hit många fler gånger.

Det var dessutom inte bara hon, som behövde hjälp och räddning, utan det var också Lövdala. Det var detta hemmet, där hon älskade varenda sten, som nu höll på att gå förlorat.

De var inte längre komna än till sista dagarna av april, och det blev kallt att sitta stilla. Hon begav sig sakta på hemvägen, men nu tänkte hon inte alls på sig själv, utan bara på Lövdala.

En söndag i slutet av mars hade söta far kommit hem från kyrkan med den nyheten, att pastor Liljecrona hos kungen hade undanbett sig att bli utnämnd till kyrkoherde i Sjöskoga. Söta far hade talat om det vid middagsbordet, och Maja Lisa hade blivit mycke röd och ivrig. Hon hade genast frågat om söta far hade hört varför han inte hade tagit emot det stora gället. Men härpå hade söta far inte kunnat svara. Han visste bara, att pastor Liljtecrona gjorde mycket gott bland sina församlingsbor, och yttrade nu, att han måtte vara en man av sällsynt förtjänst, då han kunde försaka välstånd och hög samhällsställning för att stanna hos dem, som behövde honom.

Söta mor hade också blivit på ett sällsamt sätt intresserad av söta fars nyhet. Hon hade frågat om det verkligen var sant, att Liljecrona nu var fri från Sjöskoga. Och då söta far hade försäkrat henne, att så var, hade söta mor på sitt burdusa sätt sagt ifrån, att hon tyckte, att söta far borde söka det.

Söta far hade säkert inte varit svarslös många gånger i sitt liv, men nu hade han blivit sittande tyst och bara

stirrat på söta mor. Han hade nästan sett skrämd ut, som om han hållit det för en olycka, att hon hade fått denna tanken. Han var nog inte mer rätt säker, att han hade kraft att säga nej till söta mor.

Också Maja Lisa hade blivit ganska bestört. Hon hade väl helst velat tro, att söta mor skämtade, men sådant låg inte för söta mor. Detta var ju heller inte så galet tänkt — Maja Lisa hade själv många gånger tyckt, att söta far borde vara minst biskop —, men nu, sedan han hade haft sitt slaganfall, vore det ju den största orätt att driva honom till att söka en stor och brydsam befattning. Söta far hade visserligen på sista tiden blivit mycket starkare och var nu nästan sig lik igen, men nog visste söta mor, att han inte mer var i sin fulla kraft.

Maja Lisa hade tvungit sig att tiga. Om hon hade vågat sig sta med sina invändningar, skulle söta mor först ha kommit i den rätta ivern.

Då söta mor inte hade fått svar varken från den ena eller den andra, hade hon fortsatt att tala för saken.

— Sitter man för länge fast på ett ställe, då blir man gammal i förtid. Ingenting är så nyttigt som att skaka av sig bekvämligheten och komma till nytt arbete.

Maja Lisa hade tänkt, att det redan var för långt gånget med söta far för att han skulle kunna upprättas genom

ökat arbete, men alltjämt hade hon varit i stånd att tiga.

Söta mor hade då börjat tala, som om det redan vore avgjort, att söta far gick in på hennes förslag. Säkert skulle nu hela valet få göras om, men i alla händelser borde söta far resa till Karlstad i morgon dag och höra sig för. och det bästa vore, att han for ända till Stockholm och själv lämnade in sin ansökan hos Kungl. Majestät. Hon visste, att han hade stora lärdomsmeriter och kunde få många goda förespråkare, därför att han hade varit informator för flera av de höga herrar, som nu var vid makten.

Allt hittills hade Maja Lisa bara ängslat sig för söta far, men nu kom hon att tänka på en annan sak, och därvid kunde hon inte mer styra sig, utan hon hade avbrutit söta mor.

— Om söta far flyttar till Sjöskoga, kan söta far ju inte behålla Lövdala.

Söta mor hade då vänt sig mot henne, och söta mors fingrar hade i detsamma böjt sig, så att de hade sett ut som klor. Allt hat och all avsky, som söta mor kände för henne, hade grumlat rösten, så att den nästan hade blivit otydlig, då hon hade svarat.

— Inte är söta far tvungen att sitta här och vakta Lövdala åt dig! Det må han väl kunna göra sig av med, så att han blir en fri man och kan komma i den ställning, som passar honom.

Söta far hade nu slutat sin middag och fick brått att resa sig från bordet. Han hade varit glad att kunna göra slut på samtalet.

Men nu visste Maja Lisa vad söta mor hade menat, då hon hade sagt, att hon en gång skulle lära henne att gråta. Söta far måste ut och söka Sjöskoga, bara därför att söta mor visste, att Maja Lisa älskade Lövdala högre än allt annat och att ingenting kunde slå henne med sådan sorg som att mista barndomshemmet.

Väl en vecka måste söta mor arbeta, innan hon fick söta far i väg. Söta mor hade då bett och trugat varenda dag och satt in all sin vilja på att söta far skulle åtminstone fara till Karlstad och ta reda på hur saken stod. Men i det längsta hade det sett ut, som om hon inte skulle lyckas. Säkert hade hon måst avstå från försöket, om det inte hade varit annat, som hade kommit henne till hjälp.

Söta far hade nu varit präst i Svartsjö i tjugo år, och hela denna tiden hade han haft mycken möda och många tunga bekymmer. Det var ju först och främst detta stora kyrkobygget, sedan åskelden hade bränt upp den gamla kyrkan och han hade måst sörja för att få en ny upprest. Söta far hade inte bara måst gå till kungs för att tigga pengar, utan hade också anlitat många förnäma herrars hjälpsamhet och rest från socken till socken för att samla in kollekter. När kyrkan var färdig, måste man säga, att den förnämligast var söta fars verk, och fördenskull hade han njutit stor heder och tacksamhet av sin församling.

Men på sista tiden hade söta far visst märkt, att hans sockenbor började dra sig undan för honom. De kom inte som förr till honom för att fråga om råd för likt och olikt. Det berodde nog därpå, att folk trodde, att det numera var söta mor, som dikterade rådslagena. Men detta förstod inte söta far, utan kände sig tillbakasatt.

Och på samma sätt som med församlingsborna började det gå med husfolket. Boningshuset på Lövdala hade ju brunnit, det som kyrkan, i söta fars tid, och han hade haft stora bekymmer och kostnader för nybyggnaden. Allt gårdsfolket, som mestadels hade tjänat på Lövdala långt före söta fars tid, hade varit glada åt det, som han hade åstadkommit både som byggare och odlare, så att söta far alltid hade mötts av vänliga ansikten. Men nu på sista tiden hade också detta blivit annorlunda. Söta far såg trumpna miner både i drängstugan och i köket, och han ville alls inte skylla detta på den, som hade rätta skulden, utan gick i ständig undran varför hans gamla, goda tjänare visade sig otacksamma och ovänliga.

Allt detta var söta mor till mycken hjälp, då hon ville övertala söta far att söka Sjöskoga. Men hon hade säkert ändå inte lyckats, om inte den förargliga händelsen med Vetter hade kommit emellan.

Prästdottern var så trött och slö, att hon hade svårt att hålla reda på tiden, men hon tyckte, att det måtte ha varit i mitten av mars, som söta mor blev så rädd, därför att Vetter kom hem från fängelset.

Vetter bodde i en liten koja, som låg ett stycke norr om Lövdala, och egentligen borde de alla ha blivit uppskrämda, då det beryktades, att han var hemkommen, för Vetter var en riktig stortjuv. Men Vetter hade nu varit granne till Lövdala i många år, och man tänkte inte mycket på vilketdera han var hemma eller borta, i synnerhet som man visste, att han var så klok, att han aldrig stal hos de närmaste grannarna.

Var gång som Vetter kom lös från fängelset, lovade han sig själv, att han skulle stanna hemma, men han var aldrig i stånd att hålla sitt löfte. Vetter tyckte om sitt yrke, och

han var lika stolt över att vara en skicklig tjuv som söta mor över sin matlagning. Men följden blev också, att Vetter fick sitta på fästning största delen av sitt liv. När söta far och mor gifte sig, hade han varit inom lås och bom, och söta mor hade då inte en aning om att hon skulle få en stortjuv till granne.

Nu blev söta mor så rädd, att hon höll på att förlora förståndet. Det var söta mors fasta tro, att alla människor stal, söta far knappast undantagen, och hon levde alltid i fruktan att bli av med sina tillhörigheter. Under de många år, som söta mor hade varit hushållerska i fina hus, hade hon fått inte så litet silver i present, och detta hade hon förvarat i ett skrin, som hon var natt ställde under sin säng. Detta silvret var det käraste, som söta mor ägde, men nu, då det fanns en stortjuv i närheten, var hon viss om att hon skulle förlora det.

Söta mor hade allaredan sina skåp och lådor så väl stängda, att det inte kunde göras bättre. Men sedan Vetter hade kommit hem, hade hon knappast tid med annat än att känna på låsena och räkna nycklarna på nyckelknippan. Om kvällen hämtade hon en stor yxa ur vedskjulet och ställde bredvid sängen, och hon gav sig ingen ro, förrän söta far hängde en laddad bössa över huvudgärden.

Söta far försökte övertyga henne, att det verkligen var sant, att Vetter aldrig stal hos grannarna, men det var omöjligt att göra slut på söta mors rädsla.

Då Vetter hade varit hemma ett par dar, kom han på besök till Lövdala, som han alltid brukade. Söta mor stod i köket och såg honom gå förbi fönstret och frågade genast vem det var.

— Det är ju Vetter, sa hushållerskan och såg inte en smul förvånad ut. Han måste väl hit och anmäla för prästen, att han är hemkommen.

Detta hade söta mor inte väntat, för mannen, som hade gått in till söta far, hade sett ut som en snäll och beskedlig bondgubbe. Benena ville inte bära henne. Hon alldeles sjönk ihop.

Så snart söta mor orkade, skyndade hon in i rummena. Hon tog silverskrinet, satte sig i salssoffan och höll armarna om det, så länge som Vetter var kvar.

Söta mor fick sitta rätt länge med skrinet i famnen, för söta far hade alltid haft ett visst tycke för Vetter, och han lät honom inte gå, förrän han hade fått höra alla hans senaste bedrifter. Sedan måste ju söta far också varna och förmana en smula, för att det inte skulle se ut, som om han hade låtit Vetter prata bara för ro skull.

Efter detta hade söta mor i alla fall blivit lite lugnare för det, som fanns i boningshuset. Så mycke större oro kände hon för sina lador och uthus, och allra mest ängslig var hon för matboden. Den hade ett så gammalt och dåligt lås, att vem som ville kunde öppna det. Om man inte hade nyckeln till hands, gick det mycket väl för sig att vrida upp det med en träpinne.

Just i samma vecka, som det var så mycke tal om Sjö-skoga, lät söta mor skicka efter Olaus i Smedsby, som var en mästersmed, och satte honom att göra ett nytt lås, som skulle vara så väl gjort, att ingen tjuv i världen kunde få makt med det. Och hela fyra dar stod Olaus i smedjan, men då hade han också förfärdigat ett lås, så stort och trögt, att söta mor själv knappast kunde vrida om nyckeln.

Då detta var insatt i boddörrn, var söta mor ganska lycklig. Hon stängde själv på kvälln, och nyckeln tog hon med in i sängkammarn. Hon sa, att hon den natten skulle sova lugnare, än hon hade gjort på länge.

Nästa morgon, då söta mor vaknade, låg den stora nyckeln orubbad under huvudgärden, men det hindrade inte, att det hade hänt något rätt märkvärdigt i matboden under natten.

Där stod dörrn likaså fast tillåst, som den hade varit på kvälln, men icke förty var alla flyttbara saker, som hade funnits där inne, både köttinor och brödspett, skinkor och korvar, mått och vikter, hyttor och säckar, utburna och ordnade på bodtrappan.

Alltihop var, som sagt, utflyttat, men ingenting var förstört, och ingenting var borttaget, och när man såg det stå

därutanför den stängda dörrn, kunde man ju inte låta bli att undra hur detta hade gått till.

Söta mor liksom alla andra tänkte genast, att Vetter hade varit framme. Men när hon hade granskat och sökt och funnit, att det inte saknades så mycke som en brödbit, kunde hon rakt inte förstå sig på denna tjuven.

Då söta far kom ut på sin morgonpromenad, mötte han emellertid Vetter, och då fick han besked.

— Vetter, Vetter! sa söta far. Vad tar han sig till? Är det han, som har varit i min matbod i natt?

Vetter såg helt förolämpad ut, då han svarade söta far:

— Pastorn kan hälsa till frua si och säga henne, att jag aldrig stjäl hos grannfolk. Men inte ska ho tro, att det är därför, att ho har så goa lås, att jag inte kan komma åt vad jag vill.

Ack, ack! Om nu söta far hade varit som förr, så hade han haft sitt nöje av detta i långan tid, men nu förargade det honom. Söta far förstod, att historien skulle gå ut över hela socknen och att alla skulle skratta åt söta mor och kanske också åt honom själv.

Söta far hade inte svarat Vetter ett enda ord. Det kändes visst så inotn honom, som om han vore besviken av alla och inte mer hade några vänner bland sina församlingsbor. Söta far tyckte, att det var så gott, att han gav sig av från Svartsjö.

När han kom tillbaka till gården, sa han till söta mor, att han ville fara till Karlstad nästa dag för att ta reda på hur det stod till med Sjöskoga.

Söta far hade rest och kommit tillbaka, och verkeligen hade det inte sett ut, som om söta mor skulle få rätt, för han hade vid hemkomsten varit ganska uppkryad. Han hade varit både i Karlstad och i Stockholm och fått goda löften. Det var intet tvivel om att han skulle komma bort från Svartsjö.

En märklig nyhet hade söta far fått höra änder sin resa, och det var, att pastor Liljecrona i Finnerud hade gift sig under våren. Det skulle vara med någon sämre person, inte

något gott parti. Söta far hade hört, att detta var egentliga anledningen till att han hade stannat kvar uppe i finnbygden.

Maja Lisa hade inte vågat fråga ut söta far något närmare om hur härmed förhöll sig, därför att söta mors ögon hade vilat rätt forskande på henne. Men nu hade hon åtminstone förstått varför hennes goda hjälpare inte hade hörts av. Och förnämligast var det efter detta, som hon hade blivit modlös och mistat allt hopp. Pastor Liljecrona hade synts henne stridbar och rådig, och hon hade tryggat sig till honom som till en god bror. Hon hade väntat ända hittills, att han skulle komma farande i all sin stormande ungdomskraft och ställa allt till rätta åt henne.

ANKLAGELSEN.

Alla människor på Lövdala var så nyfikna, att de knappt kunde bärga sig. Kan man tänka sig, att förvaltarn på

Henriksberg hade kommit åkande i sällskap med ett fruntimmer, som ingen människa kände, och att de inte hade gått in i saln, som folk annars gjorde, när de kom för att hälsa på, utan hade sökt upp prästen i hans rum och talat ensamma med honom i flera timmar!

Varken prästfrun eller prästdottern eller hushållerskan eller någon av pigorna var i stånd att fundera ut varför de hade kommit. Kammarpigan, som hade hjälpt dem ur åkdonet, hade märkt, att de såg allvarsamma och ledsna ut, men det var också allt, vad hon kunde berätta.

Prästfrun gjorde det försöket att sätta sig i förmaket med sitt arbete. Det rummet låg vägg i vägg med prästens, och hade hon fått sitta kvar där, så hade hon nog snart kommit underfund med vad de främmande hade för ärende. Men hon hade inte suttit där i två minuter, förrän prästen gläntade på dörrn och bad, att hon skulle flytta sig in i ett annat rum. Detta, som de talade om inne hos honom, skulle hon få veta i sinom tid av hans egen mun.

De främmande hade kommit så tidigt på eftermiddagen, att prästfrun var orolig för att de inte hade fått någon mat. Hon skickade kammarpigan in till söta far för att fråga om hon skulle bjuda på middag, men kammarpigan kom tillbaka med det beskedet, att de ingenting ville ha.

Så länge som pigan hade varit inne i rummet, hade ingen sagt något. Det enda, som hon hade att berätta, när hon kom igen, var, att det främmande fruntimret hade suttit och torkat sig i ögona, som om hon skulle ha gråtit.

Drängen, som hade skjutsat dem, blev inbjuden i köket för att få en bit mat. Han talade gärna om allt, vad han visste, men det var inte mycket. Den där frua hade han

aldrig förr sett. Hon hade kommit gående till Henriksberg i går kväll och bett att få tala med förvaltarn. Tidigt i morse hade förvaltarn själv kommit i stallet och sagt till om skjuts till Lövdala. Förvaltarn var karl till att gå och tiga hela veckor igenom, och i dag hade han inte sagt ett ord på hela resan.

Prästfrun hade inte kunnat sitta stilla vid sitt arbete alltifrån det, att de främmande hade kommit, utan bara gått ur rum och i rum. En gång tog hon lilljänta med sig in i saln för att fråga om hon hade berättat för någon, att hon höll på att lära henne att läsa och skriva.

Det vore ju inte så farligt, om hon hade sagt det, fortsatte prästfrun. Men se, hon hade tyckt, att det skulle bli så roligt, när hon fick tala om för pastorn, att hon kunde läsa i hans böcker, så lilljänta kunde ju tiga med det än en tid.

Lilljänta kunde lugna henne med att hon ingenting hade sagt. Hon tänkte för sig själv, att detta om skrivningen hade hon aldrig haft den minsta lust att berätta varken för prästen eller någon annan. Det var annat, som det hade varit värre att tiga med. Hon kunde inte förstå varför prästdottra så strängt hade befallt, att hon inte fick tala om för prästen hur styvmora var emot henne. Vad skulle det göra, om prästen fick reda på vad han hade för ett troll till hustru?

Maja Lisa var den, som visade sig minst nyfiken. På sista tiden hade hon varit som förlamad i själen. Hon kunde varken bli glad eller ledsen och brydde sig inte om hur det gick henne. Hon trodde nu, att styvmodern inte skulle upphöra att plåga henne, förrän hon hade fått henne på sjukbädden. Men inte gjorde det heller så mycket. Minst av allt var hon rädd för att dö. Det vore bara en god och skön vila.

Hon hade suttit i vävstoln, när lilljänta kom in och talade om för henne, att förvaltarn på Henriksberg hade kommit till Lövdala, och hon höll bara inne med vävningen ett ögonblick. "Förvaltarn på Henriksberg" — det ljöd helt främmande för henne. Varför skulle det ha något att betyda för henne, att han kom? Om det. hade varit i vintras, skulle hon ha väntat sig allt möjligt av hans ankomst, men nu ...

När klockan var fem, ringde prästen på sin klocka och bad, att man skulle sätta in en bricka med smör och bröd och tre glas mjölk i förmaket.

Eftersom han särskilt hade sagt till om bara tre glas, förstod prästfrun, att det inte var meningen, att hon skulle komma in och hålla sällskap, utan hon satt kvar i saln och sydde, tills hon hörde, att prästen och gästerna var inkomna i förmaket. Då la hon ner sömmen och gick ut i köket.

— Kom med mig! sa hon till lilljänta. Jag skulle ha ut pastorns söndagskläder och få dem borstade, för det är ju söndag i morron, men jag har inte kunnat gå in i rummet. Vi ska försöka om det kan gå för sig nu, medan de äter aftonvard.

De gick på tå genom förstun, och prästfrun öppnade dörrn till prästens rum så tyst, att det omöjligt kunde störa dem, som satt i förmaket. Likaså försiktigt öppnade hon dörrn till klädskåpet.

— Stig nu in där, viskade hon till lilljänta, men var tyst bara!

Lilljänta steg in i skåpet, men med detsamma sköt prästfrun till dörrn.

— Nu kommer de! Du får bli kvar så länge där du är! sa hon i dörrspringan. Och lilljänta hörde hur hon smög sin väg.

Lilljänta blev förstås stående orörlig, fast hon inte kunde märka, att någon av de andra kom in förrän en god stund efteråt.

Men om prästfrun hade passat på att stänga in lilljänta i skåpet för att få veta vad de främmande hade för ärende, så hade hon gjort sig onödigt besvär. För nu lät prästen kalla både henne och prästdottern in i rummet, och till och med den gamla fru Beata från brygghusflygeln blev efterskickad.

När de kom in, stod förvaltarn på Henriksberg med armarna i kors över bröstet och stödde sig mot prästens stora bokhylla, och fruntimret, som han hade haft med sig, satt i den lilla hörnsoffan. Hon var herrskapsklädd, men hade alltför stora och grova händer för att kunna vara av

bättre folk. Hon var ung och skulle ha sett bra ut, om hon inte hade varit så förgråten, att hon var rödstrimmig i ansiktet.

För var och en, som kom in, steg prästen upp och föreställde de främmande. Detta, sa han, var pastorskan Lilje-crona, som var gift med pastorn i Finnerud. Och detta var hennes svåger, bruksförvaltar Liljecrona på Henriksberg.

Något mer blev inte sagt, förrän prästfrun och fru Beata hade tagit plats i var sin av prästens två stora karmstolar och prästdottern hade slagit sig ner tätt bredvid skrivbordet på en pall, där hon alltid hade brukat sitta förr i världen, då hon jämt och samt var inne hos söta far.

Alla kände på sig, att det var oväder att vänta, men ingen visste vem det skulle gå ut över, förrän prästen nu vände sig direkt till Maja Lisa.

— Du vet väl redan alltsammans om pastorskan Liljecrona, som sitter här? sa han.

Maja Lisa höll ögona nedslagna. Hon vågade inte se på söta far. Så snart som hon hade kommit in i rummet, hade hon märkt, att det hade hänt honom något förskräckligt. "Nu har det kommit, som ska göra slut på söta far", tänkte hon. Han var grå i ansiktet, och han pustade tungt mellan vart ord han sa. Hon hade blivit så ängslig, att förlamning och likgiltighet med ens hade flugit sin kos. Hennes händer hade börjat skälva, och hon fick bita hårt ihop tänderna, för att de inte skulle skallra. Hon väntade intet annat, än att han skulle få slag och falla ner död inför hennes ögon.

Men söta far satt och väntade hennes svar, och äntligen blev hon så pass herre över sin skräck, att hon kunde säga med tämligen lugn röst:

— Söta far, jag har aldrig förr sett pastorskan. Jag förstår inte vad söta far menar.

Söta far ryckte på axlarna. Hon förstod honom kanske bättre, om han sa henne, att det var denna pastorskan, som

i flera år hade varit hushållerska hos pastor Liljecrona?

Det var något besynnerligt i söta fars ton, något föraktfullt och vredgat. Maja Lisa tvang sig att se upp till honom. Söta fars ögonbryn var sammandragna, och den ena röda

skyn efter den andra gick fram över hans ansikte. Hon förstod, att utom det, att söta far hade drabbats av något, som gjorde honom djupt olycklig, var han också mycket ond. Och fast hon inte alls kunde begripa hur detta var möjligt, måste hon säga sig, att söia far var ond just på henne.

Ovillkorligen reste hon sig från den lilla pallen och ställde sig, smärt och rak, framför söta far liksom för att bättre kunna försvara sig.

— Nog ser väl söta far, att jag inte är klokare än förut.

Söta far såg ut, som om han inte hade väntat sig en sådan genstörtighet. Han visste ju, att hon kände till historien, men eftersom hon ville höra den en gång till, så hade han ingenting emot att tala om den på sitt sätt. Hennes moster i Svanskog hade kanske inte gett henne någon riktig föreställning.

Maja Lisa fördristade sig att avbryta söta far. Moster i Svanskog hade talat mycket om pastor Liljecrona, men inte hade hon nämnt ett ord om hans hushållerska.

Söta far slog ut med handen. Det gjorde då detsamma, om det var mostern eller någon annan, som hade burit fram skvallret till henne. I alla fall kunde han förstå, att det var något kvinnfolk, för de var alltid värst mot varandra. Om en karl hade talat om saken, hade han på samma gång sagt henne, att man måste sätta sig in i en människas ställning, innan man fäller dom över henne. Hur många av dem, som hade glatt sig åt att pastor Liljecrona så länge hade stannat bland finnarna och verkat för deras upplysning, hade besinnat hur han hade haft det? Först i dag hade söta far vetat, att han hade bott i ett finnpörte med ett enda rum och att hans lön knappast hade uppstigit till hundra daler. Vilket arbete då för den person, som skulle förestå hans hus, att hålla undan den värsta nöden! Hon, som satt där borta, hade inte bara vävt hans kläder, hon hade också sytt dem. Hon hade gått vall i skogen med hans kor och får, hon hade under alla år, som hon varit i hans tjänst, gjort honom vida mer nytta, än en bortskämd herrgårdsmamsell kunde drömma om. Hon kunde räkna det som sin förtjänst, att pastor Liljecrona hade kunnat göra sin goda gärning där uppe.

Prästdottern kände, att hon började bli en smula retad, hon med. Varför var söta far ond? Trodde han, att hon hade sökt att locka till sig pastor Liljecrona, då de hade råkats i Svanskog? Det hade väl ändå inte varit förbjudet att tala vid honom! Men hon la band på sig och bad söta far tro, att hon aldrig förr hade hört ett ord om allt det här.

Söta far fingrade otåligt på en liten hopviken biljett, som han hade liggande framför sig på skrivbordet.

Förunderligt var det ju, erkände han, att hon hade fått reda på det förhållande, vari pastor Liljecrona stod till sin hushållerska, eftersom det hade hållits så hemligt, att inte en gång hans bror hade vetat om det förrän nu efter giftermålet. Men när hon hade kommit underfund med saken, hur hade hon då kunnat vara så rask att döma? Hade hon inte kunnat förstå, att den andra hade de heligaste rättigheter? Även om hon inte hade varit en lagvigd hustru, även om hon var av ringa stånd, borde en så lång trohet, en så stor uppoffring ha kunnat påräkna miskund av den mest hårdhjärtade.

Prästdottern fick än en gång be söta far ursäkta henne, men hon visste alltjämt inte vad ont hon hade gjort.

Det märktes väl, att det retade söta far outsägligt att nödgas ge så många förklaringar. Stora svettdroppar började framträda på hans panna.

Om det nu var någon nyhet för henne, skulle han säga henne, att pastor Liljecrona sedan många år tillbaka hade lovat gifta sig med det fruntimmer, som nu var hans hustru. Det hade varit uppgjort, att giftermålet skulle äga

rum, så snart han hade kommit i sådan ställning, att han kunde försörja en hustru och inte mer behövde låta henne gå som piga. Man hade inte heller känt minsta oro, att inte löftet skulle hållas, förrän detta året strax efter jul. Pastor Liljecrona hade då gjort en liten resa — som det hette, för att råka sin bror. Han hade inte farit längre än till Svanskogs gästgivargård, men efter sin återkomst hade han varit alldeles förändrad. Han var dyster, orolig och talade inte vidare om deras giftermål. Man tog då reda på vem han hade råkat i Svanskog.

Söta far vände sig rätt mot Maja Lisa.

— Du kanske inte en gång vet vem han träffade?

— Söta far, jag vet, att han råkade mig. Pastor Lilje-crona talade mycke enkelt och naturligt vid mig hela dagen, alldeles som en god bror.

Åter gjorde söta far en gest, som vore han helt förtvivlad över hennes halsstarrighet.

— Det kan väl vara, att pastor Liljecrona inte friade till dig denna dagen, men inte lär du ha varit i tvivelsmål om hans känslor för dig. Du kunde väl inte annars företa dig att sända denna biljett...

Maja Lisa avbröt söta far utan minsta krus.

— Söta far, jag har inte skrivit till pastor Liljecrona. Om pastorskan säger något sådant...

— Det är alls inte tal om något brev till pastor Liljecrona, utan om biljetten till hans hushållerska.

— Jaså, till hans hushållerska! Prästdotterns röst lät nu väl så vredgad och full av förakt som söta fars. Jaså, söta far har fått veta, att jag har skrivit till henne! Jag har väl då skrivit och bett, att hon skulle avstå pastor Liljecrona åt mig?

Söta far såg kallt på henne.

— Du vet ändå vad du har skrivit, sa han.

Men prästdottern var nu ond på allvar. Hon tänkte inte mer på att skona söta far, utan bara på att kunna rättfärdiga sig själv, och hon ville veta hur allt detta hängde samman.

— Söta far, står det mitt namn under det där brevet?

— Nej, det står inte något namn under biljetten, men den har skickats till Finnerud med hälsning från din moster i Svanskog, att den var ställd till pastor Liljecronas hushållerska och att den hade kommit från Lövdala.

Söta far blev visst förvånad, att hon inte föll till föga inför ett sådant bevis, utan bara fortsatte att fråga.

— Söta far, berätta mer om vad jag har gjort! Det är roligt att höra. Jag kan inte gissa till allt.

— Vad mer du har gjort? Söta far slog näven i bordet. Är det inte nog, att du har skrivit biljetten, att du har velat tillvälla dig en man, som tillhörde en annan, att du har

förolämpat en kvinna, som endast har syndat av kärlek? Vad du har gjort? Du har gjort denna andra kvinna förtvivlad, så att hon i desperation begår den farligaste galenskap. Hon vandrar nämligen till Karlstad, uppsöker biskopen, talar om allt för honom och ber om hjälp. Varpå biskopen tar sig an hennes sak och skriver till Liljecrona, att då han nu står i begrepp att tillträda ett stort pastorat, måste han ställa större fordringar på sig själv. Han låter honom förstå, att han inte kan bli utnämnd till kyrkoherde, förrän han på ett tillfredsställande sätt har ordnat sina enskilda affärer. Säkert har biskopen skrivit så milt och klokt som möjligt, men pastor Liljecrona är en stolt och häftig man. Han har känt sig utskämd och har blivit sårad på det djupaste. Man hade kunnat hoppas, att om ingenting hade blivit gjort vid saken, skulle hans goda hjärta ha segrat. Den tillfälliga lidelse, som han hade gripits av, skulle ha övervunnits, han skulle självmant ha följt pliktens bud. Men nu känner han sig tvingad, han råkar i förtvivlan, han grips av ett outsläckligt hat just till henne, som har så stora rättigheter till

hans ömhet. Han visar dock inte detta sitt hat till en början, lika litet som han nämner något om biskopens skrivelse. Men en dag, ungefär en månad sedan han mottog den, går han till stallet, selar på sin häst, kör fram till dörrn och frågar om man vill åka med ett stycke. Detta blir uppfattat som en stor vänlighet, varvid man inte mera är van. Man springer upp, rycker till sig en huvudduk, sätter sig i släden i den korta vardagspälsen och de grova skorna, alldeles som man går och står. Släden far av med rask fart. Färden går förbi ett par större gårdar. Det är visserligen bara finnpörten; men man blir ändå generad för vardagsdräkten och vill stiga ur och gå hem. Dock nej! Den körande vill inte stanna. Man ger sig till tåls, färden går in i en ödslig skog, och farten blir allt vildare. Man börjar bli rädd och ber på nytt att få stiga ur. Med hård röst och vredgade blickar förklaras då, att man befinner sig på sin bröllopsfärd. Man är på väg till prästgården i Västmarken för att vigas. Man tror, att detta är ett skämt, och sitter kvar än en stund, ber sedan omigen att få lämna släden och gå hem. Då

stannas hästen med ett ryck, och man får veta, att man har sin frihet att lämna släden, om man så vill, men gör man detta, förlorar man allt hopp att bli vigd. Han ämnar nu resa till Västmarken och låta viga sig vid henne, men begagnar hon inte detta tillfälle, kommer han inte att ge henne ett nytt. Man invänder, att det är omöjligt att vigas, det har ju inte lyst. Han underrättar då därom, att han har låtit lysa, henne ovetande, i hennes hemsocken. Allt detta med en min och en uppsyn så skrämmande, att man är nära att stiga ur. Men man besinnar då, att man därmed försakar livets lycka, och man sitter kvar. Man är full av tvekan under hela färden, man förstår hur hatad man är, när man på detta sätt tvingas att vigas utan anständig bröllopsdräkt. Ännu i brudstoln är man nära att säga nej, men man gör det inte. Man vill inte avstå den älskade till henne, som har skrivit biljetten, skrivit de avskyvärda rader, som har orsakat hela olyckan. Man hoppas väl också, att detta hat skall kunna mildras med tiden, man hoppas kunna återvinna och försona. Men man missräknar sig härvidlag, man är verkligen så hatad, att man förfäras. Man får snart veta, att mannen har fattat sitt beslut och avsagt sig det stora pastoratet. Man förstår, att han har gjort detta, därför att man skall få fortsätta att träla i fattigdom. Man unnas inte att komma i goda omständigheter och en ansedd ställning. Men inte nog med detta. Man märker snart något vida värre, nämligen att han försöker på allt sätt förstöra sig själv, man märker, att han börjar dricka utan måtta, utan behärskning. Man ber och tigger, men ingenting hjälper. Man kan inte fördölja för sig själv, att han inte mer har någon glädje av livet. Han frågar inte en gång efter sina fattiga sockenbor. Han vill förfalla, vill gå under. — Se där en mycket skön bana, som är avbruten, en mycket god man, som är förvandlad till ett vilddjur! Och allt detta till följd av en oförståndig flickunges obetänksamhet! Månne hon nu förstår vad hon har gjort? Månne hon framför allt förstår, att hon gör bäst i att erkänna, att hon har skrivit biljetten i förflugen kärleksyra? Ty om inte så är, tvingar hon sin far att tro, att hon har skrivit av djävulsk beräkning för

att störta Liljecrona, så att hans plats i Sjöskoga må kunna vinnas av en, som står henne än närmare. Och då kan hon inte förlåtas, då kan hon inte mer kallas min dotter.

Under hela detta talet tänkte Maja Lisa på hur hon skulle kunna överbevisa söta far, att hon inte hade skrivit biljetten. Ack, om hon vid ett annat tillfälle hade hört denna historien framföras med så stor vältalighet, hur den skulle ha rört henne! Men nu kretsade tankarna endast kring den orättvisa, som skedde henne själv och det inte bara av söta far. Hon räknade inte på den stackars kvinnan, men hon tänkte på den mannen, som hade följt med för att anklaga henne. Han också trodde på anklagelsen. Han trodde, att hon hade skrivit för att tigga sig till en man, som tillhörde en annan.

Hon vände sig plötsligt bort från söta far och såg på Liljecrona.

Han hade inte haft sina ögon fästade på henne, men han ryckte till, som om han hade känt hennes blick. Han såg djupt sorgsen ut, men nu flög på en gång det goda leendet över hans ansikte. Han sände henne ett lugnande ögonkast liksom till ett barn, soni har gjort en dårskap, och tycktes vilja be henne att vara sansad, ingen stor fara vore för handen. Därpå såg han strax bort igen.

Hon vände sig otåligt från honom, och medan söta far ännu fortfor att tala, sökte hennes blickar upp mormodern.

Mormors ögon mötte hennes med stort allvar och med nästan samma uttryck som Liljecronas. Mormor menade tydligen som han: "Var inte rädd, utan sansa dig!" Och mormor såg strax därpå bort åt annat håll, åt samma håll tom Liljecrona.

Då tittade också Maja Lisa ditåt och märkte, att den, som de båda betraktade, var söta mor.

Söta mor föreföll att vara besynnerligt altererad. Hon var vitare än snö, och hennes ögon var virriga, så ungefär som den morgonen, då Maja Lisa första gången hade mött henne. Det var tydligt, att söta mor var uppfylld av en stor skräck.

Ett ögonblick undrade hon om söta mor hade skrivit biljetten, men hon förkastade tanken, eftersom söta mor ju inte var hemma i skrivkonsten. Det var inte underligt, att

söta mor var rädd, för söta far var nu onaturligt upphetsad. Hon hade allt skäl att vara orolig för hur detta skulle sluta.

Det var verkeligen väl, att Maja Lisa hade sett på söta mor, för därigenom kom hon återigen att tänka på att hon måste akta sig för att reta söta far. Hon hörde söta far till punkt i all stillhet, och när han utropade, att han inte mer ville kalla henne sin dotter, svarade hon rätt ödmjukt:

— Söta far gör med mig, som söta far vill. Får jag inte mer leva under söta fars tak, måste jag väl...

Hon avbröts av pastor Liljecronas hustru, som helt hastigt kom fram till henne.

De fick lov att sluta med detta nu, ropade hon och grep i ångest efter Maja Lisas hand. Aldrig var det hennes mening, och inte förvaltarns heller, att det skulle bli något tal om det där brevet. De hade bara lagt fram det för pastorn för att visa, att det var sant, att prästdottern tyckte om Lilje-crona. Hon hade ett helt annat ärende. Hon hade gett sig av till Henriksberg i går, därför att hon var så över sig given. Hon ville inte, att Liljecrona skulle gå under för hennes skull. Hon hade velat fråga förvaltarn om det inte fanns någon möjlighet, att han kunde bli fri från henne. Hon ville bjuda honom skilsmässa, hon skulle aldrig mer komma för hans ögon, om hon bara vore viss, att han kunde få den han tyckte om. Och det var för att tala om detta, som hon och förvaltarn hade kommit hit. De hade inte velat mamsell Maja Lisa något ont, de ville bara, att hon skulle hjälpa dem att rädda den, som höll på att fördärva sig.

Prästdottern vände sig mot henne. Nu med ens stod det för henne vilken präktig ung man pastor Liljecrona hade varit, och hon insåg hur förfärligt olycklig hans hustru måste känna sig. Hon fick igen den vanliga mildheten och ömsintheten, och hon svarade med skälvande röst:

— Ack, jag kan det ju inte! Nog ville jag hjälpa honom, om jag förmådde, men aldrig kan jag gifta mig med honom. Det är inte honom, som jag tycker om.

Hon kände hur rodnaden sköt upp över hals och ansikte. Hon hade talat, som om det skulle finnas någon annan, som hon tyckte om.

Söta far gjorde åter en otålig rörelse, som ville han skjuta detta åt sidan.

— Du har ännu inte ...

Men här blev söta far avbruten. Det var mormor Beata, som talade borta i sin karmstol.

— Käre son! sa hon. Käre son far i kväll så ovarligt fram med Maja Lisa. Käre son vet, att den, som är sjutton år, visst aldrig vill tillstå, att hon har någon kär, allra minst i närvaro av så mycke folk. Käre son skulle ha talat ensam med Maja Lisa, så hade hon väl inte nekat att säga hur allt hänger samman.

Prästdottern fick lov att vända sig mot mormor och se på henne. Det låg något så menande i rösten, och hon tyckte, att mormor helt förstulet blinkade åt henne.

— Käre son tar detta så häftigt, fortfor mormor, därför att han tror, att han kan bli inblandad. Men käre son må intet inbilla sig, att någon kan misstänka, att han har haft sin hand med i spelet. Alla vet, att intet har käre son sökt att ställa det illa för pastor Liljecrona, för att han måtte avsäga sig och käre son komma åt det stora gället.

Det blev tyst i hela rummet. Ingen visste något att svara.

— Jag tänker, att Maja Lisa gott kan ta på sig att ha skrivit brevet och att käre son gott kan förlåta henne. Nog förstår envar, att hon har gjort det av ungdom och oförstånd. Att det skulle gå så illa sedan, kunde hon väl intet räkna ut.

Maja Lisa såg hur mormor blinkade åt henne, att hon skulle ta skulden på sig, men hon förstod inte varför mormor önskade, att hon skulle göra det. Till sist gjorde den gamla en liten handrörelse och visade på söta mor.

Söta mor satt där alltjämt försjunken i samma skräck, och nu förstod Maja Lisa mormors mening. Mormor trodde, att det var söta mor, som hade skickat av biljetten, och hon ansåg väl, att det var bättre för söta far, att Maja Lisa skulle erkänna sig vara skyldig, för hon kunde ha gjort det av kärlek och oförstånd, än att han skulle veta, att hustrun hade gjort det, för hon måste ju ha drivits därtill av den största elakhet.

Ack, Maja Lisa tänkte, att detta var en alltför hård fordran. Och i sin ovisshet vände hon sig om och smög en blick bort till honom, som alltjämt stod stilla under bokhyllan. Hon tyckte, att han mötte hennes blick med ömhet och medlidande, men det var väl ett misstag, för han måste ju hata henne.

— Söta far! sa då Maja Lisa. Jag ber söta far förlåta, att jag har nekat. Men söta far skrämde mig...

Då hon ville fortsätta, kom det för henne, att det, som hon nu tog på sig, var alltför fult och förnedrande och att det var för stor orätt mot henne själv. Hon brast i gråt och kastade sig i armarna på mormor.

— Det är för svårt! Jag kan inte!

— Ja visst, sa mormor, det var svårt, det förstår jag. Men nu är det sagt. Nu ska du komma ner till mig, så att du får gråta ut.

Mormor la armen om livet på henne, och alltmedan hon snyftade och sa, att hon inte kunde, förde mormor henne mot dörrn.

— Du behöver ingenting mer säga, sa hon. Söta far förstår allt. Du är ju bara barnet.

När de stod vid tröskeln, kom det äntligen liv i Liljecrona. Han gick fram och höll upp dörrn för mormor, och när han sedan såg, att förstudörrn stod stängd, följde han med och öppnade den också.

Då han hade fått upp förstudörrn, märkte han, att det var en brant trappa ner ifrån förstukvisten, som var svår för en gammal människa att gå, och likaså, att det var en tämligen brant utförsbacke ner till brygghuset. Han gick därför med och stödde mormor. Sedan var det den svåra trappan upp till mormors rum. Han kunde inte låta bli att hjälpa henne hela vägen.

När de var inkomna på kammarn, så, utan att säga något, tog han och slog armarna om mormor och kysste henne på kinden. Och sedan gjorde han på samma sätt med Maja Lisa. Han tog henne i famn och kysste henne.

Inte ett ord sa han, utan så var han borta.

Men allt, vad denna karlen gjorde, kom plötsligt och överraskande, just när man minst väntade det, så att man hann aldrig att sätta sig till motvärn.

Det blev i alla fall lilljänta och ingen annan, som gjorde slag i saken. De främmande tog avsked och reste sin väg,

strax efter att mamsell Maja Lisa hade följt med mormor ner på brygghuskammarn. Det måtte inte ha varit riktigt bra med prästen, för han blev sittande i sin stol och gick inte med dem ut på trappan och tog farväl. Så snart som de var borta, kom prästfrun in till honom och sa, att hon hade satt fram lite aftonvard i saln. Hon tyckte, att han behövde något att stärka sig med efter allt, vad han hade gått igenom. Men han bad bara, att han skulle få vara i fred. Det var lördags kväll, och han fick lov att skriva färdig sin predikan.

Han tog också fram sina papper ur skrivbordslådan och raspade ner ett par rader. Men mer blev det inte heller, utan han kastade pennan ifrån sig.

Han sköt stoln tillbaka och gick fram och åter på golvet en lång stund. Därpå la han sig på hörnsoiffan. Det blev alldeles tyst nu, och lilljänta började undra om han hade somnat. Det fanns en springa på skåpdörrn, och hon kunde se, att han hade sträckt ut sig på soffan, men det var inte möjligt att få reda på om han hade slutit till ögona^

Om bara lilljänta hade kunnat bli säker på att han sov, skulle hon ha försökt att smyga sin väg. Det kan inte beskrivas vad hon var trött på att stå instängd i det trånga skåpet. Och så nödvändigt, som det var, att hon blev fri, så att hon fick tala vid prästdottra och fru Beata! Hon hade allt reda på någe, hon, som de skulle bli glada att få höra.

Nu hade prästen legat stilla så länge, så att det var inte möjligt annat, än att han sov. Hon tyckte, att hon åtminstone kunde våga att göra ett litet skj utande på skåpdörrn för att få veta hur det stod till. Dörrn gick upp alldeles tyst, men prästen sov inte, utan låg och stirrade i motsatta väggen. Just som lilljänta skulle dra till dörrn igen, såg han upp och fick ögona på henne.

Han reste sig och gick bort emot skåpet. Det var intet annat att göra för lilljänta än att skjuta upp dörrn och stiga ut.

— Vad ska detta betyda? sa prästen. Vad har du i mitt skåp att göra?

Han såg så sträng ut, att lilljänta blev ängslig. Prästen och hon hade alltid varit goda vänner. Hon tyckte bäst om honom av alla på gården, näst prästdottra förstås. Hon ville inte, att han skulle tro något ont om henne, så hon skyndade sig att tala om, att prästfrua hade lämnat henne kvar i skåpet, när han och de främmande hade varit inne i förmaket. De hade bara gått in för att hämta ut söndagskläderna.

Prästen blev stående och tänkte efter.

— Du kan gärna säga sanningen, sa han därpå, för det kan ändå inte bli värre, än det är. Det var väl Maja Lisa och inte frua, som stängde in dig?

Lilljänta blev så harmsen, så hon kunde knappt få fram ordena.

— Prästdottra! sa hon. Skulle hon stänga in mig i ett skåp för att stå och lyss? Det håller hon sig allt för god till.

Prästen suckade.

— Det är nog inte mycke, som hon håller sig för god till, sa han. Du ska inte tro, att jag blir mer ond på dig, om du erkänner, att det var Maja Lisa, som ställde in dig här. Jag blir inte ond på dig för varken det ena eller det andra, bara du säger sanningen.

Lilljänta visste med sig, att hon inte hade sagt ett osant ord, alltsen hon kom till Lövdala, och det sa hon också.

Detta brydde sig prästen inte om att höra på.

— Jag förstår ju, att Maja Lisa hade skäl att vara rädd, sa han. Jag kan begripa, att hon bad dig gå in och höra efter vad vi talade om här inne. Men frua hade ju ingenting med saken att göra.

Lilljänta stod tyst utan att säga något. Hon visste inte vad hon skulle få tala om. Hon var strängt förbjuden av prästdottra att bära fram något skvaller till prästen om prästfrua. Och mor hade sagt detsamma. Det var inte här

som i Svanskog. Där hade hon varit fri att berätta yad som helst.

När hon teg, tycktes prästen ta för avgjort, att det var, som han trodde, och befallde, att hon skulle gå sin väg. Hon gick mot dörrn, men då ropade han henne tillbaka. Han hade kommit att tänka på något annat, som han ville fråga henne om.

— Hör, det var sant! sa han. Eftersom du brukar gå sådana här ärenden åt Maja Lisa, så är det kanske du, som har hjälpt henne att skriva detta brevet? För det är skrivet med en barnstil, och du kan ju både läsa och skriva, du.

— Jag har aldrig skrivit någe brev åt mamsell Maja Lisa, sa lilljänta. Men jag har skrivit ett åt frua.

— Jaså, du har bara skrivit åt frua, sa prästen, men aldrig åt Maja Lisa? Det hördes på tonen, att han inte nu heller trodde, att hon talade sanning. Kanske du kommer ihåg vad det brevet handlade om, som du skrev åt frua?

Lilljänta sa, att hon kunde läsa upp det ord för ord, om pastorn ville, och han bad, att hon skulle försöka.

— Verkeligen är jag intet rätt brydd att skriva, började hon att ramsa upp, men jag ber, att välaktade jungfrun själv måtte eftertänka. Pastor Liljecrona har nu råkat en, som skulle göra hans lycka, om ni intet stod i vägen. Om jungfrun godvilligt ginge undan, skulle tacksamheten aldrig upphöra och framtiden bliva väl tryggad. Jungfrun må besinna, att i den nya socknen torde man begära en prästfru av oklanderlig vandel...

Prästen slog ut med handen.

— Det är tillräckligt! sa han. Han såg länge och prövande på henne. Och det är detta, som du har skrivit åt frua?

Lilljänta svarade ja helt raskt. Prästfrua hade förbjudit henne att tala om, att hon lärde henne läsa och skriva, men detta brevet hade hon aldrig sagt någe om.

Prästen bara ryckte på axlarna.

— Nu ser du hur du ljuger, sa han i trött ton. Du har ju stått där borta i skåpet hela tiden. Då hörde du väl, att Maja Lisa tog på sig, att det var hon, som hade skrivit det.

Hon kände hur röd hon blev. Detta tyckte hon inte att

hon kunde låta gå över sig. Det var alltför lett, att prästen skulle tro, att hon ljög.

— Du kan gå din väg, sa prästen. Jag begrep inte först hur det kom sig, att brevet inte var skrivet med Maja Lisas hand. Men nu är det klart, det med. Du kan gå till henne och säga henne detta.

Men lilljänta gick inte.

— Det är prästfrua, som lät mig skriva brevet, sa hon. Och det är prästfrua, som har stängt in mig i skåpet.

— Har ni kommit överens, att ni skulle säga så, du och Maja Lisa?

Prästen började på att se ond ut. Hon förstod, att hon skulle bli utkörd, om hon inte kunde finna på något för att övertyga honom. Hon såg sig rådlös omkring åt alla håll. Då föll ögona på den gamla rotegumman, som just gick förbi fönstret.

— Se, där går den, som blev skickad till Svanskog med brevet! sa hon. Det kunde gå an att fråga henne om det var prästdottra eller prästfrua, som bad henne, att hon skulle gå dit med det.

Prästen tänkte just svara, att han inte ville höra något mer om saken, men det var något i lilljäntas envishet, som betvang honom. Han reste sig och gick mot dörrn. Då han nu helt hastigt sköt upp den, stötte han emot någon, som hade stått tätt, tätt utanför. Det var prästfrun.

Han kastade en blick på henne, stannade och såg på henne än en gång liksom för att vara säker på att det var hon, gick därpå ut på trappan och gjorde den gamla ett par frågor. När han kom tillbaka, var prästfrun försvunnen.

Han satte sig i stoln vid skrivbordet och kallade lilljänta fram till sig.

— Nu ska du tala om för mig hur det gick till, när du skrev brevet! sa han. Och lilljänta gav honom så gott besked, att han inte kunde ha en skymt av tvivel kvar.

— Jag ser, att jag har gjort dig orätt, Nora Blåsväder, sa prästen, och nu ska du få den belöningen att gå ner till Maja Lisa och tala om allt detta.

Det behövde han inte säga lilljänta två gånger. I nästa ögonblick var hon nere på brygghuskammarn, där det bara var gråt och bedrövelse, och talade om alltihop. Prästdottern hörde knappt på henne till en början, men till sist förstod hon, att söta far nu visste sanningen, och då sprang hon upp.

— Mormor, mormor! Jag får lov att gå opp till söta far och se hur han har det!

Men i detsamma gick dörrn upp, och söta far stod på tröskeln.

Och det var inte söta far från i dag och i går, utan det var söta far från de gamla årena, en god, kärleksfull söta far, som stod där och bredde ut armarna mot henne.

VILARSTENEN.

Ett par dar efter den stora uppgörelsen var Maja Lisa vid vanlig tid ute och gick på landsvägen i sällskap med lilljänta.

Men denna kvälln kom hon inte gående modlös och maktlös med släpande steg, utan nu var det två, som ropade åt ekot, två, som grävde efter kattguld i sandgropen, två, som dämde i bäcken, två, som plockade vitsippor i hagen.

Till att retas med kattugglan hade hon ändå ingen lust, utan vid den stora björken lämnade hon lilljänta och gick sedan ensam uppför hela Vilarstensbacken. Fågeln måtte ha varit mer sällskaplig än vanligt i dag, för lilljänta kom inte och slöt sig till henne vid spökmuren och inte sedan heller.

När Maja Lisa var så långt kommen, att hon kunde se Vilarstenen, stannade hon plötsligt. Det satt en karl där framme, inte på det smala, uthuggna sätet, utan uppkrupen på själva blocket. Han satt krokig och stödde hakan mot händerna. Men blickarna hade han inte fästade på marken, utan de var uppe i trädtopparna. Han höll på att vissla åt en trast, som satt i en stor gran på andra sidan vägen, härmade den och retade den till tävlan, så att den höll på att spränga strupen.

De var så inne i leken, både trasten och han, att de alls inte hörde, att hon kom gående. Hon stod tyst en stund och hörde på, och under tiden betraktade hon honom rätt förvånad. De gånger hon hade mött honom förut måtte han ha varit svårt nedtyngd av sorg. Aldrig förrän i kväll hade hon tänkt på att han inte kunde vara mer än tjugofem år. Han såg ut som en riktig pojke. Hon blev så häpen över detta, alt hon inte kunde låta bli att skratta till ett tag.

Han vände på huvudet litet för att lyssna och flyttade på samma gång blickarna till en annan trädtopp, som om han hade trott, att ljudet kom därifrån.

Då brast Maja Lisa i skratt på nytt. Nu hörde han vad det var. Han sprang ner från stenen och kom ivrigt emot henne. Det var just henne, som han väntade på, sa han. Han hade varit i Lobyn hos hennes vän Britta för att få veta hur han skulle bära sig åt för att få råka mamsell Maja Lisa ensam. Och Britta hade sagt honom, att hit till Vilarstenen brukade hon komma varje kväll.

Hennes hjärta började klappa mycket fort, som om det hade väntat en stor glädje. Ack, ack, att det skulle vara så oförståndigt! Det borde väl veta vid det här laget, att han inte kom med något angenämt budskap. Han ämnade

väl tala om sin bror. Ville säkert framföra svägerskans förslag än en gång under mera lugna förhållanden.

Visst var det så, som hon tänkte. Han förde henne en smula kruserligt fram till Vilarstenen och hjälpte henne upp på blocket, där han hade suttit nyss förut, och blev själv stående på vägen. Sedan började han att helt högtidligt fråga henne om det verkligen förhöll sig så, att hon inte hade något tycke för hans bror.

Det var här som i Svanskog! Hon visste inte varför hon på en gång blev både harmsen och rörd och inte heller varför harmen tog överhand, så att hon svarade rätt retligt, att hon inte begrep varför han gjorde sig besvär att fråga. Han trodde nog ändå inte, att hon kunde ha varit tillsammans med hans bror ett par timmar utan att bli förälskad i honom.

Det kunde alls inte märkas, att han blev stött över den tvära^ tonen. Det var otroligt, att det var han, som nyss hade suttit och visslat åt trasten. Nu var han så avmätt, som om han hade haft en affär att göra upp och på förhand hade tänkt över vart ord han skulle säga. Så där måtte han visst se ut, när han sålde järn eller gjorde upp kontrakt med kolkörare.

Han bad, att hon inte skulle anse honom påflugen, men

han hade frågat, därför att han måste veta om hennes hjärta var fritt, innan han gick vidare.

Hon fick en oemotståndlig lust att retas och rubba lite på den stora säkerheten.

— Det är väl inte så given sak, inflickade hon, att mitt hjärta är fritt, därför att jag inte känner något tycke för pastor Liljecrona. Det kan väl finnas andra...

Han bugade sig en smula försmädligt.

— Det är alldeles rätt, sa han. Och om det finns den minsta utsikt, att den, som mamsell Maja Lisa tänker på, kan komma att anhålla om mamsell Maja Lisas hand, så ska jag inte fortsätta.

Blodet steg henne uppåt kinderna, men hon såg honom rätt in i hans sorgsna ögon, då hon svarade:

— Nej, det finns alls ingen utsikt.

— I så fall skulle jag vilja be mamsell Maja Lisa om ett råd, sa han och drog i detsamma upp ur sin plånbok ett väl förseglat och hopviket brev, som han dock behöll i sin hand utan att låta henne se utanskriften. Skulle mamsell Maja Lisa vilja säga mig om jag ska lägga detta på posten eller riva sönder det?

Maja Lisa svarade ingenting. Hon kunde inte låta bli att tänka på den morgonen, då han hoppade ner i rävgropen. Då var det ett slag hit och ett slag dit, allt avgjort i ett ögonblick. "Varför kan han inte göra ett raskt hopp", tänkte hon, "och slå till, så att jag får veta vad han menar? Var har denna stora omständligheten kommit ifrån?"

— Det här brevet, mamsell Maja Lisa, fortfor han, och rösten blev, om möjligt, ännu mera kall och affärsmässig än förut, är skrivet av en ung man, som för ett par år sedan stod på sin fästmös grav och då gjorde det löftet, att han skulle gå ensam genom livet för att alltid kunna minnas henne. Alltsedan dess har den unga mannen aldrig ett ögonblick tänkt på att bryta sitt löfte, ja, han har inte ens känt en frestelse därtill. Han har sänkt ner sitt hjärta i graven med den älskade, och det kan inte leva opp igen. Men, mamsell Maja Lisa, denna unga man råkade för några

månader sedan ett stackars barn, som satt ensamt och övergivet. Han läste i dess ögon den ljuvaste blandning av mildhet och ödmjukhet, och, än mer, han överraskades av en sällsam likhet med den älskade. Han erfor genast den största sympati. Han tyckte sig höra, att den döda viskade till honom, att han måste söka hjälpa den unga ensamma, som var hennes avbild. Den unga mannen gjorde ett försök att sammanföra henne med den ädlaste man han kände, hans egen bror. Han såg dem mötas, han såg dem sitta sida vid sida framför härden, han drömde redan om den största lycka för deras del, men de vidrigaste omständigheter mellan-kommo. Den unga mannens

handling förde olycka över de båda, vilkas sällhet han ville skapa. Den älskade brodern kastades först i det grymmaste elände, och vid det försök, som gjordes att rädda honom, bringades också den unga flickan alldeles oförskyllt i den svåraste ställning. Den unga mannen tyckte sig nu varje dag höra sin trolovades röst, som ur graven tillropade honom att åtminstone göra den unga flickan ett erbjudande att dela hans hem, där han med de ömmaste omsorger skulle söka att bereda hennes lycka, och där hon skulle vara i säkert skydd för den hårda hand, som nu regerar över henne. Det är under dessa omständigheter, dyraste mamsell Maja Lisa, som den unga mannen har skrivit detta brev. Han ämnade avsända det denna morron, men han blev tvehågsen. Det föreföll honom nödvändigt att först fråga er, mamsell Maja Lisa, till råds.

Han tystnade, men la med detsamma ner brevet i hennes knä. Hon läste utanskriften. Det var ställt till Vällärde och Vördige Herr Komministern Erik Lyselius.

Aldrig, aldrig i hela sitt liv hade Maja Lisa känt sig så förolämpad. När han nu gjorde detta, som hon aldrig hade väntat, när han nu friade till henne, att han då skulle göra det på detta sättet! Bara därför att det var synd om henne! Hon ville springa upp, riva sönder brevet i små bitar och kasta styckena i hans ansikte. Hon var mer ond på honom än på söta far, då han gifte sig med Raklitz. Hon tänkte: "Det är visst så med mig, att jag inte kan bli riktigt ond på andra än dem, som jag håller av."

Men Maja Lisa hade gått igenom mycket sedan den dagen, då hon for ut mot söta far och Raklitz, och nu kunde hon styra sig på helt annat sätt. Hon bara gled ner från stenen, lät brevet falla på vägen och började utan att säga ett ord vandra utför backen.

Hon fick gå en bra lång bit, ända fram till stenmuren, utan att någon kom efter henne.

Medan hon gick där, kom hon att lägga märke till vad det var för en vacker kväll. Det var fågelsång i trädena, myggdans i luften, solglitter på de nyspruckna lövena, vattensorl i dikena och ett spirande och ett groende bland örter och gräs, så att man tyckte, att man hörde hur det växte. Men tänk, att just detta ökade på hennes vrede! Han borde väl ha begripit, att en sådan kväll fick man lov att komma på det riktiga sättet, om man alls skulle komma. Ack, om han hade varit så klok att låta bli! Hon hade inte varit så olycklig, när hon bara hade gått och drömt om honom.

Han borde också ha haft förstånd att ta reda på hur hon hade det, innan han for åstad och gjorde henne denna stora förödmjukelsen. Om han hade vetat, att hon var försonad med söta far och att söta mor hade rymt sin väg samma kväll, som han och pastorskan Liljecrona hade varit på Lövdala, rymt utan att säga ett ord till någon människa och ännu inte kommit tillbaka, så hade Maja Lisa kunnat slippa hans barmhärtighet.

Men, i alla fall, detta gjorde just detsamma. Om hon hade varit i allra största nöd, hade hon blivit lika ond på honom, därför att han friade av medlidande. Hon skulle inte ha blivit så ond på en annan, hon skulle inte ha blivit ond på hans bror, om han hade gjort på samma sätt.

Hon stannade plötsligt. Varför hade hon blivit så ond på honom? Svaret kom över henne som en uppenbarelse. Det var därför, att hon älskade honom!

O ja, o ja! Detta var det, som var kärlek. Hon hade läst om det i böcker, hon hade sjungit om det i visor, men hon hade inte känt det förr i sin egen själ. Det hade visst legat och pyrt inom henne som en svag eld hela våren, men hon hade inte kunnat sätta namn på det. Nu slog kärleken upp

inom henne som en flammande eld. Hon nästan undrade om det inte sken och lyste av henne.

Hon vände sig om. Allt var på en gång så förändrat. Kärleken brann inom henne. Sedan detta stora undret hade skett, var hon inte mer densamma. Hon kunde inte vara vred på den, som hade orsakat, att hon hade fått lära känna vad kärlek var.

Han hade gått efter och var nära att hinna upp henne. Då hon helt plötsligt vände sig om, kom hon att stå öga mot öga med honom.

Verkeligen måtte inte sådan eld, som nu brann inom henne, vara smittsam! Det flammade upp i hans ögon ett återsken, eller var det kanske inte bara återsken? Det syntes henne låga alltför starkt. Hon visste ännu så litet, men den häftighet, varmed han nu slöt henne intill sig, tycktes henne vara av samma art som den längtan, som drog henne mot honom.

Hennes förvåning var så stor. Hon visste inte om hon vågade tro sina sinnen. Men de ordena, som han nu i korta utrop stötte fram, dessa ljuva frågorna om hon älskade honom, denna flämtande bekännelsen, att han hade älskat henne från första stund, men blygts över sin svaghet, denna harmfulla ångern över att han hade sökt hyckla för sig själv och g-ömt sig undan för sin kärlek, detta trotsiga talet om att han inte frågade efter levande eller döda, endast hon älskade honom, — kunde de annat än utgå ur ett hjärta, som lågade för henne med samma glöd, som för hans skull förtärde hennes eget?

VÄTTARNA PÅ LÖVDALA.

Fylax stod på förstubron och skällde och tjöt hela natten.

Lill jänta hade aldrig hört honom gå på så. Hon kunde inte få en blund i ögona. Mamsell Maja Lisa låg visst vaken, hon med, och hon behövde väl sova, så klen som hon var. Lilljänta fick ändå lov att göra ett försök att tysta på hunden.

Hon kastade på sig kjortel och tröja och smög sig genom köket ut i förstun. Innan hon äntligen hade fått upp de många låsena och reglarna på förstudörrn, hade hunden tystnat, men hon gick i alla fall ut på förstubron för att locka in honom.

Det var märkvärdigt! Hon kunde inte se till honom. Hon var säker på att han hade stått på bron hela natten, men nu, när hon hade gjort sig besvär att gå upp, var han förstås borta. Hon gick ända fram till trappstegena och ropade och kallade på honom, men han syntes inte till.

Det var en vacker natt. På himlen var det fullt med små vita moln. De hade ordnat sig i kransar och ringar, som om de hade haft några konstiga lekar för sig, nu då ingen såg dem. Solen hade inte hunnit än att klättra upp bakom berget, men det var full dager i alla fall. Det var inte det minsta kallt, utan så ljumt och milt, att hon inte frös, fastän hon hade kommit ut med bara fötter.

De sex stora rönnarna, som stod i en rad framför lagården och hade brett ut sig så, att lövverket stötte ihop och var som en grön vägg, höll på att blomma. De stora, vita blomklasarna lyste upp i det gröna. Det var likaså vackert, som när de klara stjärnorna lyser upp den svarta vinterhimlen.

Om det nu var som en motsats till det friska gröna, som hade kommit upp på våren, men lilljänta tyckte, att alla husena, som stod runtom gårdsplanen, såg så gamla ut allihop, som om de vore fallfärdiga. Hon tittade på svalgången över stallet och på de halvrunda lagårdsfönsterna,

som blickade fram under det svartnade halmtaket, på den sneda brygghusdörrn. Allt detta såg så bedrövligt ut i den sköna vårnatten och suckade över sin ålderdom. Hon såg på drängstugan, som hade undervåning av sten, och på boden, som stod på stolpar. Hon såg på de många grindarna, som nu var insatta i grindhålena, och på de långa räckorna av staket. Allt var så gammalt, att det var snett och vint och lutande. Takåsarna var insjunkna, väggarna var gråa, och grön mossa stack fram mellan bjälklagena.

Det var första gången, som lilljänta hade tänkt på att hela gården började bli för gammal och behövde bli ombyggd och upphjälpL Men sånt tänker en bara om våren, när en ser hur träd och buskar och fält gör sig fina och klär på sig en ny skrud.

Kanske att det fanns sånt som vinter och vår också för gårdar, fastän det var längre mellantider för dem än fÖr träd och buskar? Vår var det på en gård, när det kom ungt folk dit, som satte upp nytt och rev bort det, som var för gammalt. Och vinter var det, när de unga hade hunnit att åldras och det, som de hade byggt upp, stod färdigt att ramla och längtade efter friska krafter, som återigen skulle bygga om och hjälpa upp.

Det var konstigt, tyckte lilljänta, att hon hade kommit i såna funderingar. Men det var också en konstig natt, den var så varm och kvav och hemlighetsfull. Hon blev ängslig och ville skynda sig in, men då kom hon igen att tänka på hunden.

När hon nu såg sig omkring åt alla håll för att spana ut vart han hade tagit vägen, tyckte hon, att det rörde sig något på gräsplanen nere under rönnarna.

Lilljänta hade bott borta i mörka skogen, och hon hade fått gå ärenden åt mor både bittida och sent, men hon hade aldrig sett någe besynnerligt och hade heller aldrig trott, att hon skulle få se någe. Mor hade alltid sagt, att hon inte behövde vara rädd. Hon var inte så lagd, att hon kunde komma i möte varken med skrymt eller troll.

Men nu såg hon i alla fall någe sånt där märkvärdigt. Det stod inte till att ta fel på det. Hon blev lite häpen,

men rädd hade hon inte så lätt för att bli. Och det var inte heller någe att bli rädd för. Det var bara ett par småfolk, som dansade.

De var två: en herre och en dam, och de var stora som sex års barn, men mycket smärt och fint byggda. Båda två var klädda som finaste adelsfolk i svart sammet med spetsar och galoner. Herrn hade trekantig hatt och värja vid sidan och silkebroderad rock och spännen i skorna. Damen hade korta och mycke vida kjortlar, röda strumpor, stor hatt med plymer och solfjäder i hand. De bara dansade. Han tog henne vid handen, och med upplyftade armar trippade de på tå ett stycke framåt, så kastade de om och trippade tillbaka. De skildes åt, och de for mot varandra och bugade sig, och till sist tog de varandra om livet och svängde runt.

Det var lilljänta säker om, att hon aldrig hade sett någe så vackert förr. Det var så fint att se hur de rörde sig: de bara flög över gräset. Så kunde inte människor dansa. Dessa här var, som skulle de vara gjorda av luft. De hade ansikten som det allra finaste porslin och små händer och fötter. Kära då, den som vore så liten och nätt!

Hon kunde rakt inte gå ifrån dem, så länge som de höll på och dansade. Hon stod och undrade hur det kom sig, att de var så glada och att de dansade just i natt. Nå, det var inte så svårt att förstå. De här var nog de rätta tomtarna på Lövdala, och de var väl glada åt att allt hade kommit i de rätta gängorna nu igen, sen Raklitza var borta.

När lilljänta såg dansen, blev hon mer hågad än förut att tro, att det var sant, som Långe-Bengt hade berättat. Han var den sista, som hade sett Raklitza. Han hade mött henne sent på lördagskvälln nere på Svartsjöängarna. Hon hade sett virrig ut, precis som då hon hade visat sig för honom första gången, och han påstod alldeles bestämt och sa, att han kunde svära på det på tinget, att han hade sett henne gå ner i Svartsjöbäcken.

Kanske det var så, att de rätta vättarna var glada åt att den kalla och falska sjöråa inte mer hade makt på Lövdala?

Sickna mästare till å dansa! Varför låg en annan och sov i de ljusa nätterna, varför dansade en inte på det gröna

gräset? Varför var en inte så där lätt och lustig, varför hade en så mycke bekymmer, som en aldrig kunde kasta av sig?

Lilljänta hörde inifrån huset ett dovt buller som av ett tungt fall och sprang in i förstun igen.

Hon stod och lyssnade, men ingenting mer hördes. Hon var i alla fall säker om att bullret hade kommit från västra kammarn, där prästen bodde.

Så fort hon kunde, skyndade hon in till prästdottern och bad, att hon skulle stiga upp, för det stod nog inte så bra

till med prästen.

Mamsell Maja Lisa kastade i all hast på sig lite kläder, och under tiden frågade hon ut lilljänta om vad som hade hänt. Lilljänta talade om i all hast hur hon hade stått och sett på de två, som dansade, då hon hade hört det tunga fallet.

Prästdottern blev alldeles vit i ansiktet.

— De där två får man inte se, annat än när det ska bli ny ägare på Lövdala, sa hon, men jag tror ingen förr har sett dem dansa.

Hon hade inte hunnit att sätta på sig mer än en sko, men hon övergav att klä sig och skyndade in i västra kammarn.

Där inne låg prästen raklång på golvet och rörde sig inte.

— Vad är det, söta far, vad är det? sa prästdottern och böjde sig ner över honom.

Strax därpå såg hon upp till lilljänta, som hade följt med henne.

— Söta far är död, sa hon. Vi får lov att säga tack till honom. Han är kanske inte längre borta, än att han kan höra oss.

Hon kysste hans hand rätt innerligt och viskade ett par ord invid hans öra. Sedan fick också lilljänta kyssa honom på hand. Därpå reste prästdottern sig upp och såg sig omkring liksom för att få veta hur han hade haft det i det sista. Han hade suttit och skrivit. Det var bläck i pennan än. Det hade väl varit så, att han hade känt sig sjuk under skrivningen, och då han hade stigit upp för att gå bort till ringklockan och kalla på hjälp, hade han fallit.

Predikan låg halvskriven på bordet. De sista raderna gick snett ner över sidan med vassa, ojämna bokstäver. Prästdottern läste dem med låg röst: "Den arbetaren, som har gjort sitt verk, längtar till vila och gläder sig, att en bättre träder i hans ställe."

Nu kom tårarna störtande ur prästdotterns ögon.

— Jag förstår varför de dansade just för sota far, sa hon. De visste, att han ville bort. De visste, att han ville bli fri.

HEMMET.

Prästdottern satt i kökskammarn med bibel och psalmbok framför sig och läste Guds ord för att få tröst i sin stora olycka.

Det var tidig morgon, och jämnt ett dygn hade gått, sedan hon hade funnit söta far liggande död på golvet. Hela dagen hade det varit så mycket att ställa med, att hon inte hade haft tid att tänka på sin saknad. Men under natten hade sorgen kommit med sin rätta styrka, och hon hade inte alls kunnat sova. Hon hade stigit upp före någon annan och satt sig att läsa.

Men rätt snart la hon ihop böckerna och tackade nu Gud med knäppta händer för att hon inte var ensam och övergiven, utan ägde en fulltrogen vän, som kunde hjälpa och skydda henne. Nu skulle väl styvmodern komma tillbaka och ta väldet över gården, och om hon inte hade haft honom, vore hon alldeles i hennes våld. Och då hade hon inte bara behövt gråta över söta far, utan också över sig själv.

Knappast hade hon tänkt detta, förrän det började spela så vackert och stilla utanför det fönstret, som vette åt trädgården.

Hon visste nog vem det var, som spelade. Hon hade skickat bud efter honom i går.

Hon fick den tanken, att det kanske inte gick an, att han spelade utanför ett sorgehus, men hon visade bort den. Han hade svårt att med ord säga det han ville säga, därför var han nu kommen med fioln. Det var inte mer opassande, att han på detta sättet talade om, att han tog del i hennes sorg, än om han hade sagt henne det.

Hon satt med ryggen åt fönstret, så att hon inte såg honom, och hon vågade inte röra sig. Det var första gången hon hörde honom spela, för det där fiolspelet i SvanskogLILJECRONAS H E ^

kunde inte räknas. Och hon rådde inte för det, men mitt i hennes djupa sorg gjorde det henne en innerlig glädje, att han hade gripit till stråken. Hon måste säga sig, att det var hans stora kärlek till henne, som hade orsakat, att han var i stånd att föra den.

Ack, att det kunde spelas så på fiol! Att det kunde komma fram något så försmältande ljuvligt ur stråke och strängar!

Han spelade så sorgefullt, så sorgefullt. Stora tårar började rinna utför hennes kinder.

Men allt som det led, blev spelet helt förändrat. Nu var det inte längre stilla och tröstande. Inte visste hon om hon rätt kunde tyda det, men hon tyckte, att det på en gång hade blivit vilt och förskräckande dystert.

Hon blev mer och mer förundrad. Inte var detta sådant spel, som passade in på söta far! Söta far hade alltid varit lycklig och försökt att göra andra lyckliga. Söta far hade aldrig velat veta av sorg eller ängslan. När han hade funnit, att livet hade blivit svårt och tillkrånglat, hade han gått bort ur det. Visst måste man längta efter söta far och troget sakna honom. Men det var ändå något så ljust över söta far.

Nej, hon kunde inte längre tro, att han spelade för att trösta henne. Det var för någon annan orsaks skull, som han förde stråken. Det var någon annans nöd och förtvivlan, som han spelade.

Nog hade de rätt, som sa, att han var en mästare. Så litet hemma i musiken, som hon var, föi^tod hon honom, som om han hade talat med henne.

Han klagade så jämmerligen. Det var någon, som var nedsjunken i mörkaste djup, någon var i bojor slagen, någon förbrändes i tärande eld.

Och ingen fanns det, som kunde lyfta upp honom till ljuset, ingen kunde skänka honom friheten, ingen kunde svalka den glöd, som pinade honom.

Det blev henne så trångt om hjärtat. Det trycktes samman så hårt, som om det skulle smulas i bitar. Om en stor syndare, som låge på helvetets djup, hade fått en fiol mellan sina händer, då skulle han väl spela på det sättet för att utmåla sina kval.

Men han där ute, vems olycka var det han spelade? Var det någon annans, eller var det hans egen?

Hon väntade, att detta skulle slå om, att han skulle gå över till något annat. Men det var fåfängt att hoppas. Intet annat spelade han än växande ångest. Det var inte längre vackert att höra, det var tjut och skrän.

Hon kunde inte sitta stilla och lyss. Visserligen måtte det ha hänt honom den största olycka. Hon fick öppna fönstret och fråga.

När han såg henne, avslutade han genast spelet med en ton, som skar in vildare än någon förut. Hatten hade fallit av honom under det vilda spelet, och håret låg ner i pannan. Han var blek som en sjukling, alla dragena i hans ansikte var åtspända av smärta.

— Du har sagt, att du ville höra mig spela, sa han. Nu har du fått din vilja fram, nu vet du hur det låter.

Ack, det var en skärpa i rösten och en häftighet i talet, så att hon inte annat kunde tro, än att han var ond på henne. Det kom en stor skräck över henne, hon vågade inte öppna sin mun för att fråga vad som hade hänt.

Han sa då med samma häftighet:

— Du har aldrig hört mig förr. Du kanske inte en gång visste, att det var jag, som spelade?

Det föll henne in att säga:

— Jag trodde, att det var näcken.

— Har du hört honom då?

— Han lär ju spela som en, som trår till salighet och vet, att han aldrig kan vinna någon.

Vid dessa ordena kom han henne närmare. Han var inte längre borta, än att hon hade kunnat stryka upp luggen ur hans panna, men hon tordes inte.

— Det är rätt, sa han, det är så. Jag är också en, som himmelen är stängd för.

I detsamma slog han händerna för ansiktet och snyftade.

Det var alltför hj ärtslitande. Hon hade velat ge sitt liv för att kunna lindra de kvalena, som plågade honom.

— Vad är det? Vad är det? sa hon. Har du gjort något ont? Har du slagit ihjäl någon av våda?

Hon hejdade sig tvärt. Hon förstod, att detta var det värsta hon kunde ha sagt.

Han tog händerna från ögona och slog ut i luften med knuten näve.

— Jag är en mördare, jag vet det. Jag gick en tid igenom det varje natt. Jag spelade dödsdansen för henne, och hon dansade, tills hon föll ner och dog. Det syns väl på mig vad jag är för en.

Det var inte något att svara. Det var bäst, att han fick tala nu, då han var i farten.

— Jag har inte spelat för henne denna sista vintern. Det var därför jag vågade mig på att fria till dig. Jag trodde, att hon ville det. Men det var inte hon, som ville det. Det var bara jag själv.

Tala tordes hon inte, men hon sträckte ut sin hand för att lägga den på hans panna och lugna honom. Han for tillbaka, så att han kom utom räckhåll.

— Du skulle aldrig ha bett mig spela, aldrig, aldrig! Du skulle ha skurit av strängarna, när du hörde, att jag spelade. Fiolspelet väckte alltihop till liv igen.

Han skrattade till obeskrivligt vilt och hemskt.

— Jag for hit, så snart jag fick bud från dig, och jag tog fioln med mig, för jag tänkte, att den kunde trösta dig bättre än jag själv. Men när den väl kom i gång, då väckte den opp alltihop. Jag såg det stora rummet, där det yrde omkring fullt av stampande och flämtande par, och mellan dem såg jag en, som svävade fram fin och lätt, som hörde hon inte ihop med de andra. Och så spelade jag för henne, bara för henne. Och jag jagade henne till döds!

Han vred händerna om varandra, så att de knakade.

— Och jag trodde, att jag kunde glömma detta! Slippa ifrån ^amvetskvalena och bli lycklig! Slippa ifrån det löftet, som jag hade gjort på graven! Jag var som en bergtagen, jag hade glömt allt, ända tills fioln väckte mig.

Maja Lisa tyckte, att hon inte mer fanns till för honom. Hon ville ändå göra ett försök att försvara sig och sitt.

— Tänker du inte på mig mer? Jag har också fått ditt löfte.

— Det fick du därför, att jag trodde hon ville det. Nu vet

jag bättre. Hon vill ha mig ensam, förstår du. Du får ge mig fri!

— Käre, sa hon, hur kan jag ge dig fri? Jag har ingen annan än dig. Om det vore en levande, som hade rättigheter över dig, kunde det väl så vara. Men inte vet jag varför jag skulle avstå dig till en död.

Det måtte ha varit något i hennes röst, som rörde honom. Han såg upp till henne, och det mötka och förfärande vek därvid bort ur hans ansikte. Han stod ännu med fiol och stråke i hand. Nu tyckte han väl, att det besvärade honom att längre hålla dem, men inte heller ville han lägga dem ifrån sig på marken, utan han räckte dem till Maja Lisa. Hon tog tyst emot dem och la dem på ett bord inne i kammarn.

När hon kom tillbaka fram till fönstret, grep han efter båda hennes händer. Han tryckte dem mot sin panna och höll den^ stilla så en stund, liksom för att hon skulle känna hur heta och förvirrade tankarna gick fram därinnanför. Sedan började han tala med oändligt sorgsen röst och med många avbrott, men ändå så, att hon nu åter kunde känna igen honom.

— Nej, du får inte tro, Maja Lisa, att jag menar det så, som jag nyss sa! Det är ju alls inte för min egen skull, som jag ^r dig, att du ska ge mig fri. Jag kan inte vara så samvetslös, att jag drar in dig i min olycka. Nu har du sett hurudan jag är, då mjältsjukan griper mig. Inte kan du mer önska att bli förenad med mig?

Han tystnade som för att få svar, men hon var så bedrövad och förskräckt, att hon ingenting visste att säga, och han fortsatte:

— Jag vet ju så väl hur du har det, och jag hade hellre än allt annat velat stå vid din sida nu, då du har mistat din far. Men du måste besinna, att allt svårt, som du får lida av din styvmor, är inte att förlikna vid det elände, som väntar dig, om du blir bunden vid mig. Jag är tvungen att bekänna det för dig. Det kan komma sådan mjältsjuka över mig, att jag inte kan stanna hemma, utan vandrar bort i ödemarken och går omkring där i veckor utan att se en människa. Och ibland kastar jag mig ut i det vildaste liv

för att få glömska. Ack, det förstår du väl ändå, Maja Lisa, att jag älskar dig alltför högt för att vilja dra dig in i detta? Jag borde aldrig ha närmat mig dig, och jag skulle inte heller ha gjort det, om jag inte hade trott, att jag var botad.

Återigen höll han inne, men då hon ännu inte var färdig med något svar, fortfor han:

— Nyss kände jag nästan vrede mot dig, därför att det var för din skull, som jag hade kommit att spela, och det var spelet, som lärde mig, att det tunga och svåra fanns kvar inom mig. Jag önskade, att jag inte hade vetat om någon fara, utan hade fått gifta mig med dig, medan jag trodde, att allt var gott. Men det må du väl förstå, att det bara var för ett ögonblick, som jag tänkte på det sättet. Jag har dig alltför kär, Maja Lisa, ack ja, alltför kär, för att önska, att du skulle bli min hustru.

Hela tiden, som han talade, stod Maja Lisa och såg ner på honom. Hon förstod ju väl, att det var sant, som han sa, att han led av svår mjältsjuka och att det nog var möjligt, att hon skulle bli än mer olycklig, om hon gifte sig med honom, än om hon återigen komme under söta mors regemente. Men inte kunde hon tänka på annat, än att hon ville stå vid hans sida och hjälpa honom.

— Ack, sa hon, det må du väl veta, att jag hellre vill gå igenom sorg och olycka med dig än leva idel ljusa dagar med någon annan. Inte ska du gå ifrån mig, om det är sant, att du har mig kär. Hur ska jag kunna — — —

Hon avbröt sig. Hon såg väl, att det, som hon sa, inte hade någon makt över honom. "Ack", tänkte hon, "hur ska jag få honom att förstå, att den värsta olyckan för mig det vore att inte få följa honom och bistå honom i hans nöd?"

"Hela detta året", tänkte hon vidare, "har jag levat i största bekymmer och ängslan. Jag må väl ha lärt något därutav. Nu är jag inte mer ett sådant barn, som jag var, då jag förlorade söta far. Jag ska inte klaga på allt det, som jag har fått lida, om det bara har gett mig så mycket förstånd, att jag mäktar hålla kvar den, som jag har kär."

Hon lyfte sina blickar och såg ut över trädgården, liksom sökte hon efter någon, som kunde hjälpa henne. Men

därvid

blev hon rätt häpen. Det kunde väl vara, att hon inte hade haft öga för sådant i går, eller också måtte det ha skett just i natt. Hon åtminstone hade inte sett förrän nu, att alla söta fars äppleträd stod i full blomning. Det var, som om ett stort tak i vitt och skärt bredde ut sig alltifrån boningshuset ända ner till björklunden, som skyddade trädgården mot nordanvinden. Det var blommor på alla kvistar. Hon tyckte, att de slog ut, medan hon såg på dem. Det surrade av en myckenhet med bin och humlor, det doftade och det glänste. Solen hade hunnit upp över bergshöjden, och strålarna gled ner över skogstopparna, dansade fram över åkerfältena, liksom hade de brådska att hinna de blanka äppleblommorna för att breda ut över dem ändå mera av glans och skimmer, än de redan ägde.

När Maja Lisa såg detta, tyckte hon, att hennes hjärta ville smälta av medömkan. "Stackare, stackare!" tänkte hon. "Är det underligt, att han är mjältsjuk? Han har inte ägt ett hem, sedan han var fjorton år. Det skulle bli annorlunda, om han komme hit till Lövdala. Tänk, ett så gott hem jag skulle kunna reda honom här! Jag vet hur goda dagar jag har haft här ända till sista året. Han skulle komma att gå lika lycklig här under äppleträdena, som söta far har gjort det i sin tid. Finge jag bara ta vård om honom!"

Hon blev röd av iver, och ögona glänste. Om hon bara kunde få tala med honom om Lövdala, så att han förstode, att det just var ett sådant här gott hem, som fattades honom!

Hon vaknade upp ur tankarna, därvid att han släppte hennes händer, som han allt hittills hade hållit.

— Du ska ge mig fioln, så att jag får gå! sa han. Jag ser, att du förstår, att jag inte har annat val.

Hon kunde inte undra på att han trodde, att hon ville låta honom gå. Hon stod där alltjämt och sökte efter de rätta ordena, som kunde hålla kvar honom, och fann dem inte.

— Käre, sa hon nu med stor hast, dröj en stund ännu! Vill du inte se dig omkring lite här på Lövdala? Är det inte bra vackert med äppleblommen? Ser du hur solskenet ligger som guld över gräset? Skulle du inte vilja — — —

Hon kunde inte mer. Det fattades henne åter ord. Hon

hade velat tala med honom om det goda hem, som han och hon skulle bygga sig här på Lövdala, men det tycktes henne, att detta inte var något, som hade värde för honom. Ett gott hem betydde alls inte detsamma för honom som för henne.

Han bad henne på nytt om fioln. Sedan, sa han, skulle han aldrig mer komma i hennes väg.

Hon la handen över hjärtat och andades tungt. Och hon kunde inte finna de ordena, som hade makt över honotn! Hon kunde inte hålla kvar honom!

Hon visste sig ingen annan råd. Hon måste hörsamma honom. Hon gick från fönstret for att lämna honom det han önskade.

Men när Maja Lisa hade tagit fioln i sin hand, blev hon stående. Det kom på henne så underliga tankar.

Här höll hon i sin hand det, som hade haft den största makten över honom. Denna fioln hade varit hans styrka och tröst i forna dar.

Hon förstod, hon förstod! Det var fioln, det var musiken, som han spelade på den, som för Sven Liljecrona var det, som Lövdala var för henne. Musiken, det var hans hem. Den var det, som kunde ge honom trygghet och vederkvickelse. När han spelade, då spände tonerna över honom ett tak, som strålade mer än äppleblommor och solsken. Då trädde han in i sitt rätta hem, det, som hade varit hans tillflykt under hela hans ensliga ungdomstid.

Förr i världen hade han kunnat möta svåra dagar utan att brytas, därför att han hade ägt fioln. Då hade han bara behövt fatta stråken för att öppna sig tillgång till den värld, dät han kände sig lycklig. Men nu hade mjältsjukan

fått övermakten, därför att han inte hade kunnat spela på de sista årena. Han var utvisad från sitt hem.

Ack, hur skulle inte hon känna sig olycklig, om hon inte fick stanna på Lövdala! Hur hon skulle vantrivas i det främmande! Och så Var det väl med honom. Han kunde inte finna sig till rätta. Han visste inte mer var han skulle hämta ro och vederkvickelse.

Maja Lisa kände sig med ens säker på sig själv. Nu visste hon häns sjukdom, nu kände hon till botemedlet. Kunde hon

bara öppna detta hans rätta hem för honom, så skulle han kunna bli sig lik och övervinna det, som nu plågade honom.

Hon gick fram till fönstret, men hon behöll fioln i sin hand.

— Käre, sa hon, låt mig be dig om bara en enda sak, innan du går! Ta fioln och spela en gång till! Jag är säker, att det blev så svårt nyss för dig, därför att det var första gången, sedan olyckan hände. Och jag kan inte tro, att det ska vara så för alltid. Vill du inte gör^i ett försök, så att jag till sist ändå får höra dig riktigt? Du må väl kunna övervinna dig själv och spela för min skull! Du sa ju nyss, att du inte hade lidit av detta svårmodet på hela vintern, utan trodde, att du var botad. Kanske är det också så. Inte får du tro, att det onda har kommit igen på allvar! Du ska få se, att om du bar^ vågade spela än en gång...!

Han höjde på axlarna.

— Det är omöjligt, sa han. Det blir bara sjufalt värre.

Men hon envisades och bad.

— Du behöver aldrig göra någo| mer för mig. Inte kan du vilja neka mig detta, nu då vi ska skiljas! Om du går ifrån mig utan att spela, ska det ändå göra dig ont efteråt, att du sa nej till det sista jag bad om.

IJan såg lika misströstande ut, me^ han gav i alla fall vika.

— Jag vet hur det går, sa han, och du vet det också. Men jag ska ändå göra dig till viljes.

Maja Lisa strök lätt med handen över fioln, då hon räckte den till honom.

— Ack, käre, hjälp mig! viskade hon. Käre, hjälp mig!

Då Liljecrona tog emot instrumentet, låg redan det mörka

olycksmolnet över hans panna. Och när han nu drog de första stråkdragena, kom tonerna fram lika förvirrade och missljudande som nyss förut.

Han kastade en blick upp till Maja Lisa, liksom förebrådde han henne, att hon hade lockat honom in i detta nya eländet.

Maja Lisas hjärta klappade, så att hon knappt kunde bärga sig, men hon ville inte visa någon rädsla. Hon stod kvar i fönstret, och hon tvang fram ett förhoppningsfullt leende på sina läppar.

Och se, nu började spelet redan låta mindre förtvivlat och ängsligt! Nu kom det ljus genom molnena, nu störtade fängelsets mur, nu sprängdes bojan, som höll själen fången.

Nu steg det uppåt med stark fart, men det sjönk ner tillbaka. Det blev till en tung strid. Nu var spelet djupt nere. Man kunde inte tro, att det mer skulle kunna höja sig. Så lyftes det uppåt igen. Steg och sjönk, steg och sjönk. Men så på en gång höjde det sig som på änglavingar uppåt, uppåt. Det flög mot himlen med jubel och fröjd, det nådde högre än jordiska tankar och röster, det var uppe i den klaraste rymd. Himlen öppnade sig, och det försökte tolka dess salighet.

Liljecrona sänkte stråken med ens. Det var, som om han intet mer förmådde. Hans spel hade stigit så högt, att han svindlade inför ljus och prakt och härlighet.

Han såg upp till Maja Lisa. Tårarna hängde stora och tunga i hennes ögon, och hon hade knäppt sina händer. Hela hennes ansikte lyste förklarat. Hon var inte på jorden. Hon hade följt med på himmelsfärden.

Han andades häftigt. Nej, hon had^ inte bara följt med, utan hon hade svävat upp före honom! Aldrig hade hans spel fört honom så högt. Det var hennes kärlek, som hade burit honom upp ur mprkret.

Det var så, som den skulle kunna bära honom upp ur allt livets mörker. Han kände det. Den kunde övervinna all ängslan, all misströstan.

Han drog hennes händer till sig och började kyssa dem.

— Har du nu varit i ditt rätta hem? viskade hon.

— Maja Lisa, kära, älskade! Så har jag aldrig spelat förr. Det var du, det var din kärlek. Det var inte jag, som spelade.

Det må bli till olycka eller lycka för dig, fortfor han, men jag måste stanna här. Du får lov att hjälpa mig. Du får hålla mig kvar.

Det blev så tyst i trädgården, där äppleblommen välvde sig som en brudpäll över de unga människomas huvuden.